

ΕΛΛΗΝΙΣ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ
ΕΘΝΙΚΟΥ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
ΤΩΝ
ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ
1936

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ "ΕΛΛΗΝΙΣ"

"HÉLLÉNIS,"

Revue mensuelle du Conseil National des femmes Héliènes

ΟΡΟΙ ΕΓΓΡΑΦΗΣ

Συνδρομή ετήσια Δραχ. 100	Τιμή έκαστου τεύχους
Εξάμηνος " 60	
Εξωτερικού σελίνια 7	άπλου Δραχ. 10
Εξάμηνος " 4	διπλου " 15

Αι συνδρομαί ἄρχονται ἀπὸ τὴν 1ην ἐκάστου μηνὸς καὶ εἶναι προπληρωτέαι.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

Ἐλευθέριος Βενιζέλος, νεκρολογία.—Κ. Παλαμᾶ Σὲ μιὰ γυναῖκα. Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ Δωδεκάλογο (ποιήματα). Γιά τὸν Παλαμᾶ καὶ τὰ Τραγοῦδια του, ὑπὸ Κατ. Κακούρη.—Ὁ Παλαμᾶς γιά τὴν Ἑλλάδα, ὑπὸ Σοφίας Σπανοῦδη.—Στὴ γυναῖκα μου, ποίημα Κ. Παλαμᾶ.—Ὁ Παλαμᾶς, ὑπὸ Δ. Μπαλάνου.—Γιά τὸν Παλαμᾶ ὑπὸ Κ. Τσάτσου.—Σύντομος Γνώμη καὶ Χαιρετισμοὶ γιά τὰ πενήντα χρόνια τοῦ Κ. Παλαμᾶ. Ἡ κ. Τζούλια Ἀμπελᾶ Τερένσιο ὑπὸ Σ. Σ.—Γνώμης ξένων διανοουμένων γιά τὸ μεγάλο μας ποιητή.—Στὴν Εἰρήνη, ὑπὸ Ἑλ. Σιφναίου.—Τὸ φυλαχτὸ της ὑπὸ Φ. Λογοθέτη.—Καλλιτεχνικὴ Κίνησις, ὑπὸ Ἀθ. Ρεδιάδου.—Γυναικεία Ἀστυνομία.—Λέων Τολστόι ὑπὸ Α. Σταματελάτου.—Γύρω ἀπὸ τὴν Μαργαρίτα Ἀλβάνη—Μηνιάτῃ ὑπὸ Ἀθ. Ταρσούλη.—Ἐκδόσεις.—Διαλέξεις.—Θεατρικὴ Στήλῃ, ὑπὸ Κατ. Κακούρη.—Ἀθλητικὴ Στήλῃ.—Εἰδήσεις.—Μουσικὴ Κίνησις.—Μόδες.—Ἡ ἀναβίωσις τῆς δαντέλλας, ὑπὸ Λουκίας.

Ἐπὶ τῆς Συντάξεως ΕΛΕΝΗ ΡΟΥΣΟΠΟΥΛΟΥ

Ἡ ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου εἰκόνα ἐδόθη εὐγενῶς εἰς τὴν «Ἑλληνίδα», ἥ ὅποια ἀφιερώνει μέγα μέρος τοῦ τεύχους αὐτοῦ εἰς τὰ πενήντα χρόνια τοῦ μεγάλου μας ποιητή.

SOMMAIRE

Elefth. Venizélos, nécrologie.—C. Palamas, deux poèmes.—C. Palamas et ses chants, par Cath. Cacouri.—Palamas pour la Grèce, par Sophie Spanoudi.—Articles sur le poète Palamas par l'Académicien D. Balanos et C. Tsatsos, de la faculté d'Athènes.—Opinions et saluts à Palamas.—Mme Julie Ambelà-Terentsio, par S. S.—Opinions d'intellectuels étrangers sur Palamas. Colonne de la Paix, par Hélène Sifnéou.—Son talisman par Ph. Logotheti.—Expositions, par Ath. Rediadou.—Police feminine.—Léon Tolstoï, par Anna Stamatelatu. Marguerite Albana-Miniati, par A. Tarsouli.—Editions.—Conférences.—Critique théâtrale, par Cath. Cacouri.—Athlétisme.—Nouvelles.—Mouvement musical.—Modes.

Μπισκόλα Ἀρτεμιάδης

16 εἶδη
μισκόλα ἐκλεκτὰ

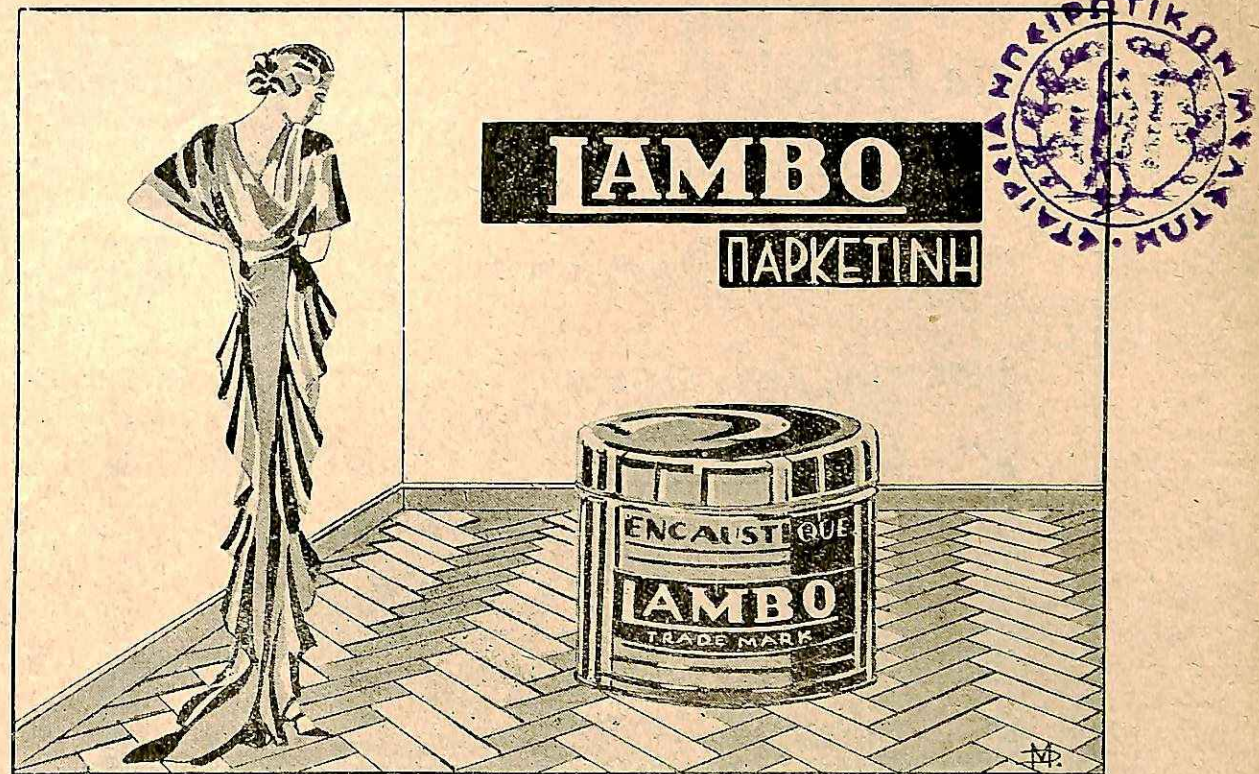
Πρακτικὸς καὶ πρακτικὴ
σκευασία μισκόλων
καλὴς γαστρίδος διὰ τὸ πρᾶ-
γμα τῆς οἰκογενείας
καὶ τὸ ἴσα τῶν φίλων.
Περιεχόμενον ἀκριβὲς
μιά ὁκά καθαρὸν

Five o'clock
(φαῖβ-ο-κλόκ)

Ἐν Ἀθῆναις καὶ Πειραιεὶ
ΠΩΛΕΙΤΑΙ ΔΡΧ. 62

ΤΟ ΚΕΝΟΝ ΚΥΤΙΟΝ
ΕΠΙΤΡΕΦΕΤΑΙ ΑΝΤΙ ΔΡΧ. 6

Ἀληθινὴ ὠμορφία
δὰ τὴν δερμα ὑγιεῖς

ΚΑΙ Η ΥΓΕΙΑ ΤΟΥ ΔΕΡΜΑΤΟΣ
ΕΞΑΡΤΑΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΤΙ-
ΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΚΥΤΤΑΡΩΝ

Δέρμα δροσερό, νεανικό,
γεμάτο ζωὴ καὶ ὑγεία ΔΕΝ
μπορεῖτε ν' ἀποκτήσετε, καὶ νὰ
τὸ διατηρήσετε μάλιστα ἐφ' ὅρου ζω-
ῆς, χωρὶς τῆς «HORMONES DE BEAUTE»
Σпециалитὲ μοναδικὸν στὴν Ἑλλάδα καὶ
τὸ ἄνωτερο ὅλου τοῦ κόσμου γιὰτὶ
ἐμπεριέχει ἐκχυλίσματα ἀδένων καὶ
δερμᾶτος καὶ ἐπὶ πλέον φυτικές διτα-
μίνας ποὺ συμπληροῦν τὴν ἐνέρ-
γεια τῶν ὁρμῶν. Ἐπιδρᾶ κατ'εὐθείαν
στὰ κύτταρα. Τὰ διεγείρει, τὰ τρέφει,
τὰ πολλαπλασιάζει καὶ ἐπιφέρει τὴν
πραγματικὴ ἀναγέννηση τοῦ δερμᾶτος.
Χρησιμοποιήσετε ἀμέσως τῆς «HOR-
MONES DE BEAUTE» ἀνεξαρτήτως πο-
τῆτος δερμᾶτος καὶ ΗΛΙΚΙΑΣ. Τὸ μα-
ραμένο πρόσωπο δὰ ἀναζωογονηθῇ.
Τὸ νεανικὸ δὰ διατηρηθῇ. ACADEMIE
DE BEAUTE Mlle KETTY ΕΡΜΟΥ

ΤΗΛ. 22-098

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ ΝΕΑΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΚΑΤΕΚΤΟΣΕΩΝ

ΔΩΡΕΑ Α. Παπακωστόπουλου

ΗΜΕΡΟΜ. 16-9-81

ΑΡΙΘ. 30354

Καὶ ἐφέτος

Πρῶτα

τὰ μεγάλα Καταστήματα

Δ. Μ. Θεολογίτης καὶ Σία

ἐκθέτουν τὴν πλουσιωτέραν καὶ ὠραιότεραν
συλλογὴν ΕΜΠΡΙΜΕ.

Ἀραχωβίτικα καὶ Κουκουλάρικα διὰ Πρωϊνὰ
ΦΟΡΕΜΑΤΑ.

Ἑρμοῦ 21

καὶ Εὐαγγελιστρίας 7

Μπιμπίκια καὶ ἀκάθαρτο Δέρμα τὰ χάρασα ὅλα!

Ἀφότου ὑπάρχει ἡ Λοσιὸν προσώπου Scherk δὲν μοῦ χρειάζεται τίποτε ἄλλο παρὰ κάθε πρωὶ καὶ βράδυ νὰ πλύνωμαι μ' αὐτή. Ὅλες ἡ ἀκαθαρσίες ἐξαφανίζονται καὶ ἡ ἐπιδερμὶς μου γίνεται διαφανὴς καὶ λεία. ● Εἰς φιαλίδια τῶν Δρχ. 35.- (τσάντας), 55.-, 90.- καὶ 175.- ● Τὸ βράδυ μετὰ τὸ καθαρίσμα τοῦ προσώπου μὲ τὴν Λοσιὸν Σέρκ χρησιμοποίησατε τὴν κρέμανυκτὸς τοῦ Scherk. Χάρις στὰ τονωτικὰ ἔλαια ποὺ περιέχει εἶναι πολὺ τιμὸς τροφή γιὰ τὴν ἀνανέωσι τῆς ἐπιδερμίδος. Scherk Cold Cream εἰς tubes τῶν Δρχ. 35.- καὶ 50.-

SCHERK

Ἐπίσης εἰς βάζα τῶν Δρχ. 70.- καὶ 125.- Δείγματα κρέμας ἀποστέλλονται ἔναντι 5 Δρχ. γραμματοσήμου. Γεν. Ἀντ. Π. Ι. Μαγκριώτης, Νίκης 10.

Scherk
Face
Lotion
Λοσιὸν ὅλα τὸ πρόσωπον

ΜΕΤΑΞΩΤΑ ΧΡΥΣΑΛΛΙΔΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ:

ΑΛΕΞ. ΣΟΥΤΣΟΥ 26

ΑΡΙΘ. 4.- ΕΤΟΣ ΙΣΤ'

ΕΛΛΗΝΙΣ

ΑΘΗΝΑΙ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ

1936

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ Κ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

Εἰς τὰς 18 Μαρτίου ἀπέθανεν εἰς τὸ Παρίσι ὁ Ἐλευθέριος Κ. Βενιζέλος, ὁ δημιουργὸς τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος.

Ἀντὶ ἄλλης νεκρολογίας παραθέτομεν τὰ λόγια τὰ ὁποῖα ὁ Βενιζέλος τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1932 ἀπαντῶν εἰς τὴν Βουλὴν εἰς τὸν ἀρχηγὸν τοῦ Ἀγροτικοῦ καὶ Ἑργατικοῦ κόμματος, ὁ ὁποῖος τὸν εἶχε κατηγορήσει ὡς μοιρολάτρην εἶπε: «Ὅταν ἀποθάνω, ἕνας ἀπὸ τοὺς λόγους ποῦ θὰ μοῦ

ἀπαγγελθοῦν, καὶ θὰ εἶναι ἀπὸ τοὺς καλλιτέρους, θὰ εἶνε ἐκεῖνος ποῦ θὰ ἐκφωνηθῇ ἀπὸ τὸν ἀρχηγὸν τοῦ Ἀγροτικοῦ καὶ Ἑργατικοῦ κόμματος. Ἀπὸ τοῦδε δὲ προβλέπω τί θὰ εἴπῃ: «Ἀγαπητοὶ φίλοι,—θὰ εἴπῃ,—ὁ προκείμενος νεκρὸς ἦτο ἕνας ἀληθινὸς ἄνδρας, μὲ θάρρος μεγάλο, μὲ αὐτοπεποίθησιν καὶ δι' ἑαυτὸν καὶ διὰ τὸν λαόν, τὸν ὁποῖον ἐκλήθη νὰ κυβερνήσῃ. Ἴσως ἔκαμε πολλὰ σφάλματα, ἀλλὰ ποτὲ δὲν τοῦ ἀπέλειψε τὸ θάρρος, ποτὲ δὲν ὑπῆρξε μοιρολάτρης, διότι ποτὲ δὲν ἐπερίμενε ἀπὸ τὴν μοῖραν νὰ ἰδῇ τὴν χώραν τοῦ προηγμένην. Ἀλλὰ ἔθεσεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ὅλον τὸ πῦρ ποῦ εἶχε μέσα του, κάθε δύναμιν ψυχικὴν καὶ σωματικὴν.»

Ἡ «Ἑλληνίς» γιὰ τὰ πενήντα χρόνια τοῦ Παλαμᾶ.

Κ. Παλαμᾶ. Ἀπὸ τὴν Ἀσάλευτη Ζωή. Ἑκατὸ Φωνές.

Σὲ μιὰ Γυναῖκα.

Στὴν Καλλιρρόη Παρρὲν ἀφιερωμένο

Χαῖρε, Γυναῖκα Ἐσὺ, Ἀθηνᾶ, Μαρία, Ἑλένη, Εὐα!
Νὰ ἡ ὥρα σου! τὰ ὠραῖα φτερά δοκίμασε καὶ ἀνέβα,
Καὶ καθὼς εἶσαι ἀνάλαφρη καὶ πιά δὲν εἶσαι ἡ σκιάβα,
Πρὸς τὴ μελλόμενη ἁγία γῆ πρωτύτερα ἐσὺ τράβα,
Κ' ἐτοίμασε τὴ νέα ζωὴ, μιᾶς νέας χαρᾶς ὑφάντρα,
Κ' ὕστερα ἀγκάλιασε, ὕψωσε καὶ φέρε ἐκεῖ τὸν ἄντρα,
Καὶ πλάσε τὴν πρωτόπλαστην, ὦ Ἀγάπη ἐσὺ, ἁρμονία,
Ἐσὺ ὁμορφιά, Σοφία ἐσὺ, Πειθὼ καὶ Παρθενία!

Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ Δωδεκάλογου

Τὰ δυνατά σου χέρια τάξια, τὰ κοσμικά,
χάρισμα πιὸ μεγάλο κι' ἀπ' τὰ φτερά.
Τὰ δυνατά σου χέρια δὲ σέρνουν ἀπαλά
τὸν ἦχο ἀπὸ τῆς ἄρπας τῆ μουσικῆ καρδιά.
Τὰ δυνατά σου χέρια λουλούδια δὲν κρατᾶν
κι' ὀλόλιγνα στὸ ἀτλάζι τὰ ξόμπλια δὲν κεντᾶν.
Τὰ δυνατά σου χέρια ἐκεῖ ποὺ θὰ σταθοῦν
σὰ φυλαχτὰ φυλᾶνε σὰν ἄρματα βοηθοῦν.
Καὶ ξέρουνε κ' ὑφαίνουν τὸ γνέμα τ' ἀργαλειοῦ
ποῦ θάλαφροσκεπάση τὴ γύμνια τοῦ κορμιοῦ.
Κι' ὕστερα τὸ λευκαίνουν στὴν ἄκρη ἐνὸς γιαλοῦ
μὲ τὴ χαρὰ τοῦ ἡλίου καὶ μὲ τοῦ τραγουδιοῦ.
Τὰ χέρια σου ζωσμένα γύρω σὲ μιὰ καρδιά
τῆς γίνονται σκουτάρια καὶ θώρακες αὐτά.
Τὰ χέρια σου στὴν ὥρα τοῦ θαλασσοδαρμοῦ
γίνονται δυὸ δελφίνια χρυσὰ τοῦ λυτρωμοῦ.
Τὰ χέρια σου κανίσκια βαστᾶν παρηγοριᾶς,
μ' αὐτὰ στηρίζεις, δίνεις, ὑψώνεις, εὐλογᾶς.
Μ' αὐτὰ τὰ χέρια μοῦ ἤλθες μοιράζοντας ἐσὺ
τὸ διάφανο νεράκι καὶ τὸ ξανθὸ ψωμί.
Κι' ἀπ' τὸν ἀφρὸ τῆς λίμνης τῆς ἁρμυρῆς
πήξατε τᾶσπρο ἀλάτι γιὰ μένα, ὦ χέρια ἐσεῖς.
Κι' ἐκόψατε γιὰ μένα τοὺς ὠριμοὺς καρποὺς
καὶ φώτιζέ σας γέλιο ποῦ δὲν τὸ βάζει ὁ νοῦς!

Γιὰ τὸν Παλαμᾶ καὶ τὰ τραγούδια του.

Πενήντα χρόνια συμπληρώνονται φέτος ἀπ' τὰ 1885 ποὺ ὁ Κωστής Παλαμᾶς πρόσφερε στὴ Νεοελληνικὴ Λογοτεχνία τὴ πρώτη ποιητικὴ συλλογὴ του.

Πενήντα ὀλόκληρα χρόνια μέσα στὴ στεῖρα Ἑλλάδα ὑψώνει τὴ γόνιμη προσωπικότητά του.

Ποιητὴς — ἀγωνιστὴς ὁ Παλαμᾶς, ζῇ ἀπόμερα μὲ συντροφιά τὸν κόσμον τῶν Ἰδεῶν, μὰ ὅταν τὸ χρέος πρὸς τὴν Ἰδέαν τὸν καλεῖ, βγαίνει ἀπὸ τὴν ἡρεμὴ γωνιά του, καὶ χτυπάει παλληκαρήσια ἄτομα καὶ «ταμποῦ» πότε μὲ μιὰν αὐθόρμητη νεανικὴ ὁρμή, πότε μὲ τὸ πειστικὸ λόγον τοῦ βαθυστόχαστου σοφοῦ ἄνδρα.

Στὴ φωτεινὴ σκέψη του κλείνει τὴ σοφία τῶν αἰώνων καὶ στὴ πολυπρόσωπη ψυχὴ του τὴν ὁμορφιά, τὴν ἀγιωσύνη, τὴ δύναμη. Καὶ ἡ καλωσύνη, ἡ τόσο δυσκολόβρετη στὰ γεράματα, φωτίζει τὴ λευκὴ μορφὴ του. Εἶναι ὁ σημερινὸς πνευματικὸς μας ὁδηγητὴς, καὶ τὸ ἔργο του — τιμὴ τοῦ τόπου μας — φωτίζει τοὺς παγκόσμιους σύγχρονους ποιητικοὺς ὀρίζοντας.

«Ὁ Ὅμηρος, ὁ Αἰσχύλος καὶ ὁ Κωστής Παλαμᾶς — λέει ὁ Παλμιέρι — εἶναι οἱ τρεῖς κορφές στὴν αἰώνια Ἑλλάδα» «Πάνω ἀπ' τὸ πέρασμα τριάντα αἰώνων ὁ Παλαμᾶς ἀκούμπησε τὸ χέρι του στὸν ὦμον τοῦ τυφλοῦ τραγουδιστῆ τῆς Ἰωνίας».

Ἡ Ποίησί του θράφηκε καὶ μέστωσε κάτω ἀπὸ Ἑλληνικοὺς οὐρανοὺς. Στραμένη πρὸς ὅλα τὰ σημεῖα, ἔχει βαθειὰ τίς ρίζες τῆς στὴν Ἑλληνικὴ Γῆ, καὶ τὸ περιεχόμενό της εἶναι μαζὺ Ἑθνικιστικὸ καὶ Πανανθρώπινο.

Ὁ Ρομαῖν Ρολλὰν τὸν ὀνομάζει «Τὸ μεγαλύτερο σύγχρονον ποιητὴ τοῦ κόσμου» καὶ ὁ Ραμπιτρανάθ Ταγκόρ «Παγκόσμιον ποιητὴν, προσθέτει δέ, πῶς τέτοιοι ποιηταὶ δὲ μπορεῖ νάρθοῦν παρὰ μονάχα ἀπὸ χώρες ποὺχοὺν ἀνεση καὶ φῶς».

Ξεκίνησε γεμάτος πίστη στὴ ποίηση, στὴν ὁμορφιά καὶ στὴ Ζωή, ἐντεκάχρονο παιδί

ἦταν ὅταν ἡ μοῦσα του ἀρχίνησε τὰ πρῶτα τῆς παιδιὰτικα ψελλίσματα.

Στὰ πρῶτα του βήματα ἀμφιταλαντεύτηκε γιὰ λίγο ἀνάμεσα στὴ καθαρεύουσα καὶ στὴ δημοτικὴ. Ὁ Ροῖδης λέει κάπου πῶς γιὰ νὰ γράφει κανεῖς τὴ δημοτικὴ πρέπει νὰ ξέρει καλὰ τὴ καθαρεύουσα, τόσο καλὰ . . . ὥστε νὰ τὴ περιφρονήσει. Καὶ ὁ Παλαμᾶς, γερὸς γνώστης τῆς καθαρεύουσας, ἔγινε τὸ πρωτοπαλῆκαρον στὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς δημοτικῆς, ποῦταν συγχρόνως καὶ ἀγῶνας γιὰ τὴν ἐπικράτησιν πολιτισμοῦ στηριγμένου στίς Ἑθνικὲς μας λαϊκὲς παραδόσεις.

Τὴ νεοελληνικὴ γλῶσσα «λείψαντο ξεσκισμένο ἀπὸ πορφύρα» — ὅπως λέει στὸ Γύφτο του — «τὴ ξανάϋφανε μ' ὅλα πούχει θησαυρίσει τὰ χρυσόλογα, χιλιόλογα, ἀπ' Ἀνατολὴ καὶ Δύση» τὴ πλάτυνε, κ' ἔγινε τὸ μυριόχρωμο ἄνθος τῆς Σολωμικῆς σπορᾶς.

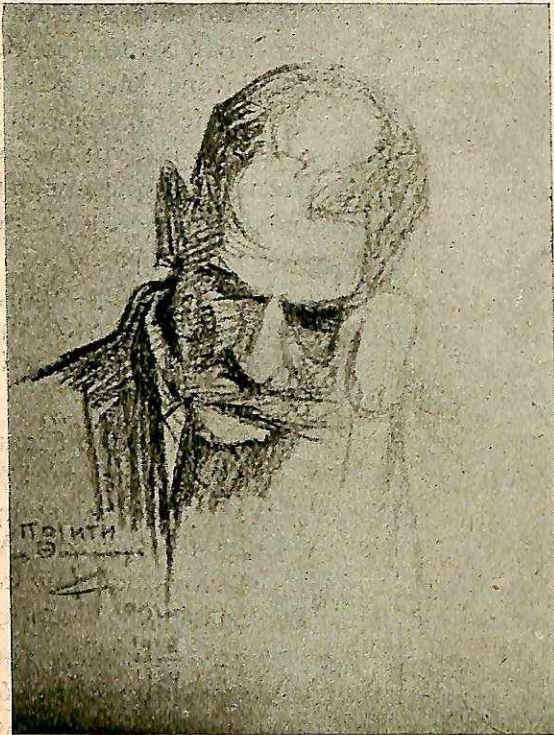
Οἱ ἀσύγκριτοι τόνοι τῶν λεκτικῶν του ἀποχρώσεων συνταιριάζονται μὲ τὴ πολυτονὴ μουσικὴ τῶν ῥυθμῶν του, κι' «ἀπλὸ ἐργάτη τοῦ στίχου» ὀνομάζει τὸν ἑαυτό του ὁ ἄνθρωπος αὐτός, ποῦ ἔδωσε στὸν νεοελληνικὸν λόγον μορφικὴ τελειότητα. Γλῶσσοπλάστης, Φορμίστας, Σοφός, καὶ νοῦς κριτικὸς, μὰ πάνω ἀπ' ὅλα Ποιητὴς ποῦ ὅλα τὰ μετατρέπει σὲ εἰκόνες, σὲ ἤχους καὶ σ' ὁμορφιά.

Ζῇ γιὰ τὴ ποίησιν. «Κι' εἶναι ἡ καρδιά του — ὅπως μᾶς λέει — γεμάτη ἀπὸ νοῦ, τὰ καρδιοχτύπια τῆς ἀπὸ Ἰδέας». Στὸ στίχον τοῦ ἔβαλε τὰ ἐρωτήματα τοῦ παντοτεινοῦ ἀνθρώπου, καὶ μέσ' τὸν ἀπέραντον κύκλον τοῦ ἔργου του ὕμνησε τὰ πάντα. Τὴ θεότητα ἔτσι ὅπως τὴν ἀχνοβλέπει διάχυτη σ' ὀλάκαιρη τὴ φύσιν, καὶ τὰ πιὸ ἀπλᾶ καὶ «ἄνανθα» τῆς ζωῆς, φωτισμένα ἀπ' τὸ λυρικὸ προβόλεα τῆς ψυχῆς του.

Καρλαύλικους ὕμνους ὑψώνει στὴ πλούσια δυνατὴ προσωπικότητά. Νιτσεϊκὰ σαλπίσματα, Ἰψενικοὶ καὶ Δαντικοὶ ἀφορι-

σμοί άντηχούν πλάϊ σέ άπαλότατα λυρικά ψιθυρίσματα.

Τό βαθύ φιλοσοφικό νόημα συγκεράζεται από μιάν ολόδροση νεανική διά-

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Σκίτσο του ζωγράφου Μαλέα

θεση. Καί ιδανικό του πολύθεου τραγουδιού του είναι τό κοσμικό.

Τραγουδιστής της Γης, των λουλουδιών, καί των καθάρων ούρανών, φτάνει ως τη βαθύτερη ένδοσκόπησι του πιό απόκρυφου έγώ μας. Δοξαστικό τραγουδι ύψώνει στη γέρη σάρκα, στο πνεύμα, τη ψυχή, στο καθήκον, στη λευτεριά, καί μέσ' τό άσκητικό κελλί του, σμίλεψε τραγούδια που ξεχυλίζουν από βακχικό μεθούσι, καί άκρατο αίσθησιασμό. Πολυσύνθετος φιλόσοφος καί βαθύτατα λυρικός, αίσθηματίας καί διανοητής, άσκητής καί διονυσιακός, έθνικιστής καί οίκουμενικός.

Περνάει περαστικός άπ' όλες τις χώρες του πνεύματος, καί παντοτεινό είδωλό του έχει τόν ασύγκριτο Έλληνικό Νού.

Μαγεμένος άπ' τη πολύμορφη Ελλάδα,

την άντίκρουσε στίς μεγάλες ιστορικές καμπές της, σάν έξαίσιο δράμα που σβύστηκε, καί τότε θρηνεί «Τάγιο στερνολείψανο του χαμένου Γένους», τόν ήθικό μας ξεπεσμό, τότε δραματίζεται σά βιβλικός προφήτης τη μελλούμενη 'Αναγέννησι, όχι της Ελλάδος—«Η Ελλάδα μιá καί άγύριστη, πάει καί νά την κλαίς»—μά τις αίσώνας άρμονίας του Έλληνικού πνεύματος.

Ο «'Αναστάσιμος» χρησμός του ξυπνάει ένθουσιασμούς. Καί σήμερα στά πενήντάχρονά του, στη πνευματική γιορτή του, στεκόμαστε μπροστά του γεμάτοι εύγνωμοσύνη για τό έξαίσιο άνθος του λόγου του που θερμαίνει τις ψυχές μας.

Καί ή νέα γενεά μας σάν τά παιδιά του «Γύφτου» που τόσο συγκινημένα τραγούδησε άκούει «ξαφνιασμένη καί μαγεμένη» τη μουσική του βιολιού του. Καί άν ή πολύηχη φούγκα του σέ λίγους «φθάνει εις τό νού καί μπορούν νά μιλούν γι' αύτή», όμως ή μελωδία του δονεί, καί θά δονεί για πάντα κάθε άνθρώπινη αίσθαντική καρδιά.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ Ι. ΚΑΚΟΥΡΗ

Ο ΠΑΛΑΜΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Τι είναι ο Παλαμάς ως παγκόσμιος ποιητής, προσπάθησα νά πώ σ' ένα εκτενέστερο άρθρο μου στ' «Αθηναϊκά Νέα». Τι είναι ο Παλαμάς για την Ελλάδα, ο καθένας σήμερα μπορεί ν' άναμετρήσει: δ,τι είναι ο Γκαίτε για τη Γερμανία, ο Καρντότσι και ο ντ' Ανούντσιο για την Ιταλία, ο Ούγκω και ο Άνρϋ ντε Ρενιέ για τη Γαλλία. Ο μεγάλος δημιουργός που κατώρθωσε, με την αυθυπόστατη δύναμι της μεγαλοφυΐας του, νά ολοκληρώσει την ύπαρξη, την ιστορία, τά όνειρα, τούς πόθους καί τις λαχτάρες του έθνους του, ολόκληρης της φυλής του, γά συνειδητοποίηση τη γλώσσα του, νά πλημμυρίσει την ψυχή του με τό φώς της μεγάλης αλήθειας.

Γι' αυτό είναι ο καθαντό «έθνικός ποιητής της Ελλάδας, περισσότερο από τό Σολωμό καί τό Βαλαωρίτη—τούς μεγάλους του προδρόμους, που πήραν άπ' τά δημοτικά τραγούδια καθαρά έπεισοδιακά μέσα για την ποίησί τους. Ο Κωστής Παλαμάς μέσα στο γιγάντιο έργο του αγκαλιάζει όλους τούς κύκλους των ελληνικών αιώνων—άπ' τούς Όμηρικούς χρόνους τούς άχτιδόχαρους καί φωτερούς, τά εύγενικά θλιμμένα ανάγλυφα του Κεραμεικού, που αποκραυγαλλώνονται στον «Ύμνο της Αθηνάς» καί στα «Μάτια της ψυχής μου», τη λυρική λαμπράδα των Έπινίκειων του Πινδά-

ρου, ύστερα τη σκότεινη μεγαλόπρεπη έποποιία του Βυζαντίου όπως ζωγραφίζεται πλατειά μ' έμπνευσμένες σάν Μιχαηλάγγελου άλληγορίες στο «Δωδεκάλογο» καί τη «Φλογέρα», ύστερα τά χρόνια της άνείπωτης άγωνίας της Φυλής, τ' άτέλειωτα, τά χρόνια της μεγάλης άναμονής μέσα στην έγκατέρησι καί την έλπίδα, τά χρόνια της μαύρης σκλαβιάς που διαπερνούν σάν φλογισμένες ρομφαίες ή μυστικές επαγγελίες της προφητικής ψυχής του Ποιητή, ως που νά λάμψη μέσα στο έργο του ο θρίαμβος του Εικοσιένα.. Ύστερα, όλες ή μοιραίες παρεκκλίσεις του έθνους που παραπαίει ζητώντας έπιτακτικά την ολοκλήρωσι του έξω άπ' τά στενά σύνορα του Βασιλείου της Ελλάδας—«ένα γέλοιο, ένα κλάμμα, ένα βασίλειο!»—ως της δραματικής περιπέτειας των προσφάτων χρόνων, που άναζούν άκέραιες μέσα στην «Χώρα που άρματώθηκε» στους «Ραγιάδες» στην «Πολιτεία καί Μοναξιά» στους «Βωμούς» θρυλικά φωτισμένες από της έπικής άστραπές του ένθουσιασμού καί της λυρικής φλόγες του πάθους. Καμιά έξόρμηση της φυλής δέν έμεινε άνύμνητη, καμιά δυστυχία της δέν έμεινε άνρήνητη από τόν έθνικό ποιητή μας. Ο Παλαμάς είναι ο ποιητής του Έλληνισμού ολόκληρου. Εκείνος που αγκάλιασε την Ελλάδα σ' όλη τη δημιουργική της ολοκληρωτικότητα καί σ' όλο τό μεγαλείο του ξεπεσμού της. Μύριες άδιόρατες ψυχικές ένες τόν συνδέουν μαζή της αδιάσπαστα. Καμιά από της έθνικής παραδόσεις, τ' άθάνατα κληροδοτήματα της Φυλής, δέν μπόρεσε ν' άρνηθή ποτέ του.

Κάθε τόμος του είναι κι' ένας ολόχρυσος κρίκος της ιστορικής αλυσίδας που δένει τούς Έλληνικούς αιώνες. Γι' αυτό τό συνολικό του έργο είναι ένα άπέραντο οικόδομημα σφραγισμένο με την άνομοιογένεια

Κ. Παλαμά.

Στη γυναίκα μου.

Έδω στο σπίτι άνθιζ', έδω τό πράσινο βλαστάρι
Μέσα στον ίσκιο της χλωρης, χλωρης κλημα-
[ταργιάς.

Περιπλεκτό μετ' τά χλωρά τό μυστικό φεγγάρι
Σάν πνέμα πρωτοθώρητο κατέβαινε σ' έμάς.

Έδω του πόθου δυό πηγές μάς δρόσιζαν τά
[χρόνια,

Η μιá στα μάτια μας μπροστά, κ' ή άλλη όνει-
[ρευτή.

Η μουσα έδω άποκοίμιζε της έγνοιας τά τρη-
[ιδόνια

Καί τη manίαν άνάστανε της λύρας την ιερή.

Έδω γλυκαπολάψαμε της πρωτογεννημένης
Τά πρώτα ξεπετάγματα, καί πήρε μας τό νού,

Σάν έρχομός παμπόθυτος που δέν τόν περι-
[μένης,

Τό φέγγος τόλοστρόγγυλο του δεύτερου καρπού.

Έδω ή ζωή που πέθανεν ήθελε νεκροθάφτη.
Κάποιον Άπρίλη, άνθότοπον ήθελε τάφον, ώ!

Ποιός νά την καταράστηκε; Δέ βρέθηκε για
[δαύτη

Παρά ένα μνημα άταίριαστο κι' άναγελαστικό.

της έθνικής μεγαλοφυΐας. Έργο πολύμορφο καί πολυσύνθετο· έπικό, λυρικό δραματικό, σατυρικό, κριτικό, ήθογραφικό, φιλοσοφικό, που φανερώνει σέ κάθε του πλευρά τόν ήρωα της διανοήσεως, τόν υπεράνθρωπο στοχαστή, τόν άθλητή της ιδέας, που για ν' άνυψώσει τό οικόδομημά του, σηκώνει μονάχος του όγκολίθους άκατέργαστους σάν από κυκλώπεια τείχη παρμένους, μά καί μετώπες πάγκαλων ναών αρχαίων, καί βυζαντινά ψηφιδωτά πολύτιμα, καί ταπεινά λιθά-ρια των δρόμων των Έλληνικών χωριών, καί τά συναρμολογεί με πάνσοφη τέχνη κι' άρμονία. Ρυθμιστής των ενιαίων παλμών της φυλής άνιστορώντας της έπικές της δόξες, θρηνώντας της πονεμένες της καταφρόνιες, τότε με Τυρταϊκή λύρα καί τότε με τη φλόγα του μυστικισμού ενός θεόπνευστου Ίερεμία, τότε με την προφητική σάλπιγγα ενός μεγάλου δραματιστή εξαγγέλλοντας άπίθανους θριάμβους, ο Παλαμάς δέν ξεχνά ποτέ την ιερή άποστολή του. Είναι ο έθνικός ποιητής της πατρίδας του—χωρίς όμως γι' αυτό νά παύσει νά συνοψίζει μέσα στο έργο του όλες της τάσεις καί όλες της άγωνίες του σύγχρονου Άνθρώπου, του αιώνιου Άνθρώπου. Μέσα στον κλυδωνισμένο όκεανό της παγκόσμιας ψυχής καί της παγκόσμιας διανοήσεως, ο Παλαμάς δέν άπομονώνεται στην κορυφή του Έλληνικού του βράχου. Ρίχνεται μέσα στα κύματα, συνταράζει ο ίδιος, σάν γνώριμά του, όλα τά στοιχεία, νικά τούς ρυθμούς τούς άνυποτάχτους κι' αποκραυγαλλώνει τη σκέψη του σέ έργα που θά σεβαστούν οι αιώνες.

Άνοίγει την Ελλάδα μέσα στην άπεραντώσυνή του σύμπαντος, μά καί περιλαμβάνει ολόκληρο τό Άπειρο μέσα στην Ελλάδα.

ΣΟΦΙΑ Κ. ΣΠΑΝΟΥΔΗ

Ο Παλαμᾶς.

Ἄρθρον τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ καὶ Καθηγητοῦ κ. Δ. Μπαλάνου.

Ὁ Παλαμᾶς εἰς τὰ προλεγόμενά του εἰς τὰ Ἀπαντα τοῦ Σολωμοῦ, λέγει: «Διαφορετικούς δρόμους παίρν᾽ ἡ δόξα ἑνὸς ποιητῆ. Ἡ χωρὶς νὰ ξεχωρίζεται, καθὼς τοῦ πρέπει, τὸ ἔργο του μέσα ὡς τὴς καρδιᾶς, μένει τὸνομά του ὡς τὰ στόματα. Ἡ ἀποθηκεύονται οἱ στίχοι του ὡς τὴ μνήμη τοῦ πολλοῦ κόσμου, ἀποστηθίζονται καὶ τραγουδοῦνται, καὶ, φυσικά, ἀλλάζονται καὶ παραμορφώνονται. Ἡ τὸ ἔργο του, σὰν ἓνα μεγάλο παράδειγμα ὁμορφίᾳς, καὶ τὸνομά του σὰν ἓνα σύνθημα λατρείας, βυθιεὶ ζοῦνε ὡς τὴ συνείδηση τῶν διαλεχτῶν. Ἡ δόξα τοῦ Σολωμοῦ σὲ ποῖο δρόμο νὰ βρίσκεται; τὸνομά του πολὺ περισσὸ τερο γνωρισμένον ἀπὸ τὸ ἔργου του.»

Ὅσα λέγει ὁ Παλαμᾶς διὰ τὸν Σολωμὸν ἐφαρμόζονται διὰ τὸν ἴδιον. Τὰ ποιήματα τοῦ Παλαμᾶ εἶνε ὀλίγον γνωστὰ εἰς τοὺς πολλούς, ἀπὸ πολὺ ὀλίγους ἀποστηθίζονται καὶ τραγουδοῦνται· εἰς αὐτὸ συντελεῖ πολὺ ὅτι ὁ Παλαμᾶς εἶναι δυσκολονόητος ποιητῆς, ὅχι μόνον διότι τὰ νοήματά του εἶναι πυκνά, ἀλλὰ καὶ διότι ἀναμινύει εἰς τὰ ποιήματά του στοιχεῖα ἀπὸ τὴν μυθολογίαν, τὴν ἱστορίαν, τὴν λογοτεχνίαν, καθὼς καὶ φιλοσοφικὰς ἐννοίας, δυσπροσίτους εἰς τοὺς πολλούς, τόσον ὥστε νὰ ἐμφανίζεται ἐνίοτε περισσότερον ὡς φιλόσοφος περιβάλλον τὰς σκέψεις του μὲ ποιητικὸν μανδύαν παρὰ ποιητῆς μὲ φιλοσοφικὴν σκέψιν. Καὶ ὁμως ὁ δυσκολονόητος αὐτὸς ποιητῆς εἶναι καὶ διὰ τὸν πολὺν κόσμον «ὁ Ποιητῆς». Καὶ αὐτὸ ὀφείλεται κυρίως εἰς τὸ ὅτι ὁ Παλαμᾶς ἡσθάνθη ὡς ἰδικούς του τοὺς ἐθνικούς παλμούς καὶ ἐνδιεφέρθη καὶ συνεκινήθη μὲ τὰ ἰδεώδη τῆς κοινωνίας εἰς τὴν ὁποίαν ζῇ. Ἀνθρωπότης, πατρίς, θρησκεία, οἰκογένεια, παράδοσις, εὐγενικὴ ἀγάπη, πόνος διὰ τὴν δυστυχίαν, ὅλα αὐτὰ γίνονται ἀντικείμενα τῆς σκέψεως τοῦ ποιητοῦ, εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ὁποῖου «πῆραν ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς μορφή καὶ χρῶμα ὅλα ὅσα αἰσθανόμεσθε καὶ μὲ τὸν τρόπο πού τὰ αἰσθανόμεσθε σήμερα». Καὶ δι' αὐτὸ ἂν καὶ τὰ ποιήματα τοῦ Παλαμᾶ δὲν εἶναι κοινὸν κτῆμα, αὐτός, ὁ ξεχωριστὸς μέσα στοὺς ξεχωριστούς, εἶναι «ὁ ποιητῆς», ὅστις ἀνήκει εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν τῶν ἀνδρῶν, οἱ ὅποιοι κατάρθωσαν νὰ ἐπενδύσουν μὲ τόσην ποιητικὴν δεξιότητα τὴν ἀνωτέραν σκέψιν καὶ τὰς ὑψηλότερας ἰδέας.

Δ Σ. ΜΠΑΛΑΝΟΣ

Ὁ Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου κ. Κ. Τσάτσος.

Γιὰ τὸν Παλαμᾶ.

Δὲν γιὰ τὸν Παλαμᾶ πὼς εἶναι βαθυστόχαστος, σοφὸς δουλευτῆς τοῦ στίχου, ὁδηγητῆς. Κοινὸι τόποι καὶ συνειθισμένοι ἔπαινοι, καὶ στοὺς πιστοὺς τοῦ κύκλου του ἀκόμη. Ἐνας τίτλος ὁμως τοῦ ταιριάζει, μεγαλύτερος ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους, ὅσο κι' ἂν φαίνεται ἀπλός: Ὁ Παλαμᾶς ποιητῆς.

Ἀλήθεια γι' αὐτὸν ἡ ὁμορφιά· λογικὴ καὶ ἡθικὴ, ἡ ὁμορφιά· θρησκεία, ἡ ὁμορφιά· ζωὴ γι' αὐτόν, μιὰ ἀδιάκοπη δημιουργία ὠραίων νοημάτων καὶ ὠραίων ρυθμῶν. Τί ἄλλο χαρακτηρίζει τὸν ποιητῆ παρὰ αὐτὴ ἡ παγκυριαρχία τῆς ὠραιολατρίας; Γιὰ τὸν ποιητῆ μας, ὅτι δὲν εἶναι ὠραῖο δὲν ὑπάρχει. Ἄν τὸν ἐξετάζαμε σὰ στοχαστῆ, δὲ θὰ βρίσκαμε ἄκρη στὴν Πρωτεϊκὴ πολυειδία τῆς ψυχῆς του. Σὰν ποιητῆ, βρίσκουμε τὴν ἀπόλυτη ἐνότητα τοῦ ἔργου του στὴ λατρεία τοῦ ὠραίου, ὅπως ὁμως αὐτὸς τὸ ζεῖ.

Ὁ ἔρωτάς του πρὸς τὸ κάλλος ἔχει δυὸ δρόμους, καὶ δυὸ ὁρμές: μιὰ πού πάει κατὰ τὴν ἐξάφωση τῶν πραγμάτων καὶ τὴν ἰδέα, καὶ μιὰ πού τραβάει κατὰ τὴν ἐνσάρκωση τῶν ἰδεῶν καὶ κατὰ τὴν ὕλη. Ὁ ποιητῆς ἀγαπᾷ τὴν ἰδέα στὴν ἐνσάρκωσή της, μὰ καὶ καμμιὰν ὕλη πού δὲν ἐνσαρκώνει μιὰν ἰδέα. Στὸν Παλαμᾶ εἶναι ὀλοφάνεροι αὐτοὶ οἱ δυὸ ἔρωτες τοῦ καλλιτέχνη. Ἀνάμεσα πάντοτε στὶς δυὸ αὐτὲς προσπάθειες πιάσχει τὸ μεγάλο πάθος τοῦ δημιουργοῦ.

Χαροποιὸ τὸ ἀνέβασμα πρὸς κάθε ἰδανικόν· τραγικὸ τὸ γέμισμα πρὸς κάθε γήινο καὶ θνητό. Γι' αὐτὸ εἶναι μαζὶ «ἀδάκρυτος», «ὑπεράνθρωπος» καὶ «ἀμαρτωλός», «ζητιάνος», γι' αὐτὸ σάρκα καὶ ψυχὴ ἀδιάκοπα μάχονται μὲς στὰ σῶματά του· γι' αὐτὸ ἡ γυναῖκα μιὰ φέγγει σὰν ὄνειρο γαλάζιο ἑαρινὸ καὶ μιὰ γίνεται δρακόντισσα καὶ λάμια· γι' αὐτὸ συγκερνάει μέσα του τὸν ἀκατάδεχτο Γύφτο μὲ τὴν καλογερικὴ του ταπεινοφροσύνη. Αὐτὸς ὁ διχασμὸς φαίνεται σὰν ἡ βελύχτερη αἰτία τῆς προσωποποίησης του.

Ὁ ἀπόλυτος ὠραιολάτρης εἶναι καὶ ἀπόλυτα ἐλεύθερος. Ἀνομος, ἀπάνω ἀπὸ λογικούς καὶ ἡθικούς νόμους, ἀπάνω ἀπὸ θεῖες προσταγές, τ' ἀγκαλιάζει ὅλα, ἀρκεῖ νὰ μπορεῖ νὰ γίνονται ὁμορφα κάτω ἀπὸ τὴ ματιὰ του. Τὸ ἔργο του εἶναι ἓνας ἀδιάκοπος ὕμνος στὴν ἐλευθερίαν, ὅχι μόνον τὴν ἐθνικὴν, ἀλλὰ τὴν ἀπόλυτη ἐλευθερίαν τοῦ καλλιτέχνη. Μοναχὰ ἀπ' ἐδῶ φαίνεται ἡ ἐνότητά του.

Τὸν Παλαμᾶ θὰ τὸν καταλάβει μοναχὰ ὁποῖος, μέσα στὴν ἀπειρομορφία τοῦ ἔργου του, ἀναγνωρίσει τὴν ἐνότητα αὐτή. Μονάχα μιὰ τέτοια κρίση θὰ ξαναπλάσει τὴν ψυχὴν του. Ἀπάνω ἀπὸ τὴν ἱστορίαν, ἓνας ποιητῆς. Μέσα στὸ χρόνο, μιὰ προσωποκρίση. Καὶ ἴσως κάτι περισσότερο — μιὰ μοῖρα.

ΚΩΝΣΤ. ΤΣΑΤΣΟΣ

Σύντομες γνῶμες καὶ χαιρετισμοὶ
γιὰ τὰ πενήντάχρονα τοῦ Κωστῆ Παλαμᾶ

... Ἐνας γεννημένος λογοτέχνης δὲν ἤμπορεῖ ν' ἀποβλέπῃ μόνο εἰς τὴν σκοπιμότητα, ὑπακούει εἰς ἀκατανίκητη ἐσωτερικὴ ἀνάγκη, ἐξωτερικεῖται αἰσθήματα καὶ ἐμπνεύσεις. Τέτοιος εἶναι ὁ Παλαμᾶς. Διάφορα γεγονότα, πολιτικά καὶ ἄλλα, τὸν ἐμπνέουν, αἰσθήματα ποικίλα τὸν συγκινοῦν καὶ τὸν συγκλονίζουν, καὶ δὲν ἤμπορεῖ νὰ ἀντισταθῇ στὴν ἀνάγκη νὰ τὰ ἐξωτερικεύσῃ ὅλ' αὐτά. Δὲ ἤμπορεῖ οὔτε νὰ τὰ συστηματοποιήσῃ διὰ νὰ προλάβῃ κάποια ἀντίφαση. Εἶναι ἀκατανίκητη ἡ σιγμὴ τῆς ἐμπνεύσεως. Γι' αὐτὸ πιστεύω πὼς ὁ Παλαμᾶς εἶναι γεννημένος ποιητῆς.

Κ. ΑΜΑΝΤΟΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου
μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

>>

L'œuvre dominante de la production intellectuelle néo-grecque est sans contredit l'œuvre de Costis Palamas. Telle une fougueuse et indomptable cascade roulant des plus hautes cimes cette œuvre est immense multiple, aussi diverse par le contenu que par la forme.

Où et comment classer la pensée, les tendances, la manière de ce Palamas qui s'étend et embrasse de l'avant-garde la plus osée, la plus jeune et la plus audacieuse jusqu'à la foi la plus ardente et la plus profonde pour tout ce qui est vrai, fort, vivant pour tout ce qui est grec?

Et lorsque je parle avec une amertume bien mal contenue de l'injustice faite à la littérature néo-grecque qui n'a pas encore occupé dans l'histoire mondiale des lettres le rang qui lui est dû, c'est bien pour tous les contemporains de mérite ou de talent que je m'érige mais c'est surtout pour le grand Palamas que je sens ma voix trop faible pour crier à tous ceux du Nord et de l'Occident: «Donnez vous donc la peine de connaître Palamas si vous voulez être justes! Car il n'est pas admissible qu'une marque de portée internationale et mondiale comme celle du prix Nobel n'ait pas encore été décernée à celui qu'elle contribuerait moins à honorer qu'il ne l'honorerait lui-même!

S'il est vrai que, profondément grec dans la forme, Palamas soit difficilement traduisible, il est inadmissible que cette profondeur du caractère grec de la forme du Poète fasse méconnaître l'essence bien plus profondément humaine qui

vivifie son œuvre destinée non pas seulement à la Grèce mais à tenir sa place parmi les chefs d'œuvre des plus grands maîtres.

MARIE-LOUISE ASSERIN

>>

Ἡ καλὴ καὶ ἀγαπητὴ «Ελληνίς» μὲ καλεῖ φιλικὰ νὰ δώσω σύντομο χαρακτηρισμὸ τῆς τέχνης τοῦ μεγάλου μας Παλαμᾶ. Στὶς μεγάλες γιορτές, πού δόθηκαν στὴ Θεσσαλονίκη κατὰ τὰ τέλη τοῦ 1927, δταν ἡ πρωτεύουσα τῆς βορείνης Ἑλλάδος ἔγραψε τὸν ποιητῆ στὸν κατάλογο τῶν ἐπιτίμων πολιτῶν της, εἶχα τὴν εὐκαιρία, ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου νὰ διαλαλήσω τίς γνῶμες μου γιὰ τὴν Παλαμικὴ Μοῦσα. Τὶς ἴδιες γνῶμες ἀνέπτυξα πλατύτερα, δταν στὰ περασμένα χρόνια ὀλόκληρα ἐξάμηνια ἀπὸ τὴν Πανεπιστημιακὴ καθέδρα ἀφέρωνα στὴν κριτικὴ τοῦ Παλαμικοῦ ἔργου: Ὁ Παλαμᾶς εἶναι ὁ ποιητικὸς χρονογράφος τῆς Φυλῆς ἔψαλε τὴν Πατρίδα, τὴ μεγάλη καὶ τὴ μικρὴ ἔψαλε μὲ τὴ «ρουμेलιώτικη παληκαρία λύρα» τοῦ Ἑλληνισμοῦ τοὺς ἥρωες, τίς νίκας καὶ τοὺς χαλασμούς, τίς δόξες καὶ τοὺς ξεπεσμούς, τὰ περασμένα καὶ τίς μελλοντικὰς ἐλπίδες, τίς χαρὰς καὶ τίς λύπες. Ἀλλὰ καὶ τ' ἀνθρώπινα, πού στέκονται ψηλότερα ἀπὸ τὰ σύνορα τῶν ἐθνῶν, τραγοῦδῃσε προφητικὰ ὁ μεγαλύτερος τῶν συγχρόνων Ἑλλήνων ποιητῶν. Μὰ τὴν πιὸ λεπτὴ χορδὴ τῆς λύρας του ἀφείρωσεν ὁ Παλαμᾶς στὸ τραγοῦδι τῆς νιότης. Ὁ ἴδιος, στὸν ἐπίλογό τῆς «Ἀσάλευτης Ζωῆς», ὁμολογεῖ ὅτι ἀπὸ τίς Μοῦσες ἐξήγησε τὴ δύναμη νὰ τραγοῦδῃ τὰ νιάτα, καὶ τὴ δύναμη αὐτὴ πλούσια τοῦ τὴν ἐχάρισαν οἱ Μοῦσες. Ἐτοί ὁ Παλαμᾶς ὑπῆρξεν ὁ ἀγαπητὸς ποιητῆς τῶν νέων, ὅταν κ' ἐγὼ ἤμουν παιδί, ἔτσι κ' ἡ σημερινὴ νεολαία μεγαλώνει μὲ τὰ τραγοῦδια τοῦ ποιητῆ τοῦ «Δωδεκάλογου» ἀλλὰ καὶ στὸ μέλλον ὁ Παλαμᾶς θὰ μείνῃ ὁ τραγοῦδιστῆς τῶν νιάτων.

ΝΙΚΟΣ Α. ΒΕΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου

>>

Εἰς τὸν ἀγαπητὸν φίλον καὶ σεβαστὸν ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ συνάδελφον κύριον Παλαμᾶν, τὸν ὑπέροχον τῶν Μουσῶν ὑποφῆτην, ὅστις συνεχίζει τὴν παράδοσιν τῆς μεγάλης πνοῆς τῆς ἐλληνικῆς ποιήσεως τὰ καλὰ μόνον ἀσπάζεται καὶ ἀναδεικνύει καὶ ἀποκρούει καὶ ἀποστρέφεται τὴν τέχνην τὴν βέβηλον, ψάλλει δὲ τὰ ἐθνικὰ καὶ ἀνθρώπινα ἰδεώδη καὶ κατὰ δύναμιν συντελεῖ εἰς τὴν καταβολὴν τῶν ἐδραίων βάσεων,

ἐφ' ὃν μέλλει νὰ ἰδρυθῇ αὐριον ἐν Ἑλλάδι ὁ καλλιπρεπὲς τῆς ποιήσεως ναός, ἐγκάρδιον ἀπευθύνω χαιρετισμὸν ἐπὶ τῇ πεντηκοστῇ ἀμφιτεριδίᾳ ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτοῦ ἐμφανίσεως ἐν τῷ ἑλληνικῷ Παρνασσῷ καὶ κλάδον προσφέρω δάφνης Ἀπολλωνίας, τῆς σοφίας καὶ τῆς ἀγαθῆς προαιρέσεως ἀντάξιον στεφάνωμα.

ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΒΟΡΕΑΣ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου
Πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

Ἡ τέχνη τοῦ Παλαμᾶ, συγκρατητὴ καὶ πολυποίκιλη, ἀγκαλιάζει ἀπὸ πολὺ τώρα καιρὸ, ὅλα τὰ εἶδη τοῦ ποιητικοῦ λόγου, δημιουργώντας μὴ καινούργια παράδοση στὰ νεοελληνικά γράμματα.

Προικισμένος μὲ ἀπέραντη φαντασία, μὲ σπάνια κρίση, μὲ φωτεινὴ ψυχὴ καὶ μὲ σοβαρὴ μάθησιν, ὁ ποιητὴς μᾶς, πού συγκεντρώνει ἀκόμα ὅλα τὰ χαρακτηριστικά μῆς μοναδικῆς ἰδιοφυίας, μᾶς χάρισε συχνὰ φιλολογικὰ ἔργα πού ἡ ἀξία τους εἶναι ἀναμφισβήτητη. Προσπάθησε νὰ ὑψωθῇ στὶς κορυφές τῆς φαντασίας καὶ κατώρθωσε νὰ μαντέψῃ τὰ βάθη τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς. Ἡ ποιήσῃ του μοιάζει μὲ τὴ μεγάλη θάλασσα πού πότε γαλήνια, πότε παραδομένη στὴν τρικυμία, πάντα μᾶς φέρνει ἀπὸ τὰ μάρμαρα τῆς δροσιάς πού μᾶς ζωογονεῖ καὶ μᾶς ἀνασταίνει.

Ὁ Παλαμᾶς πολέμησε γιὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς σκέψης καὶ γιὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς δημοτικῆς γλώσσας. Αὐτὸς καὶ ὁ Ψυχάρης εἶναι οἱ δύο πόλοι τῆς πνευματικῆς μᾶς ἀναγέννησης.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

Γιὰ μένα ὁ Παλαμᾶς εἶναι τὸ δεύτερο στὴν ποίησίν μας σκαλοπάτι, ὕστερ' ἀπ' τὸ Σολωμό, τὸ πρῶτο. Δὲν κάνω ἀξιολογικὴ διαβάθμισιν μεταξὺ των. Θέλω ἀπλῶς νὰ πῶ, πὼς δὲ βλέπω ἐγὼ ἄλλο ποιητικὸ ἀνάστημα, πού μὲ τὶς ἴδιες ἀξιώσεις νὰ μπορῇ νὰ πάρῃ σταθμοῦ θέσιν ἀνάμεσα στοὺς δύο τους. Φτάνει ὁ Παλαμᾶς νὰ γεμίσι μόνος του ὅλο τὸ διάστημα ἀπὸ τὸ Σολωμὸ ὡς σήμερα καί, μὲ κάθε ἀνθρώπινη πρόβλεψη, γι' ἀμέτρητα χρόνια ἀκόμη νὰ τὸ γεμίξῃ. Τοῦ δογματισμοῦ μου φυσικὰ τὴν εὐθύνην τὴν κρατῶ ὁλόκληρη γιὰ τὸν ἑαυτό μου.

Ι. Ν. ΓΡΥΠΑΡΗΣ

Ma qualité de Suisse, plus particulièrement de Genevois, m'autorise à souligner l'intérêt croissant porté à l'œuvre de Costis Palamas dans cette petite république lointaine, intimement liée à la Grèce. La création d'une chaire de littérature grecque moderne à l'Université de Genève, en réservant une place importante au poète grec, confirme cette amitié séculaire. La bonne semence, transportée ainsi

sous des cieux différents, nourrit peu à peu la pensée universelle. C'est le plus bel hommage que je puisse rendre au cher et vénérable auteur du «Dodecalogue du tzigane».

Professeur FRANK CHOISY

Ἡ ποιήτρια Αἰμ. Στ. Δάφνη μᾶς ἔστειλε γιὰ τὰ πενήντα χρόνια τοῦ Κωστῆ Παλαμᾶ, τὸ παρακάτω ποίημα:

ΤΟ "ΑΓΙΟΚΛΗΜΑ," ΤΟΥ ΠΑΛΑΜΑ

Μ' ἓνα τραγούδι σου, μὲ μιὰ ἔμπνευσή σου, τῆς νιότης τ' ὄνειρο μου εἶχε δοθῇ:

«Νᾶμουν τ' ἀγιοκλήμα π' ἀπ' τὴν αἰλὴ σου ψηλά στὸν τοῖχο σου σκαλώνει, ἀνθεῖ.»

Μὲ τὴν κιθάρα μου, κάτω ἀπ' τ' ἀστέρια, τάνθια τοῦ στίχου σου τὰ τραγουδῶ. Νιόθω τὴ δρόσο τους στὰ δύο μου χέρια, τοῦ Μᾶη τριαντάφυλλα σὰ νὰ μαδῶ.

Ἄλλα τραγούδια σου πάνε σὰ δέντρα, θροοῦν ἀγγίζοντας τὸν οὐρανό, μὰ ἐμένα ἐρρίζωσε μὲς σὶὸννερό μου κεῖνο «τ' ἀγιοκλήμα» τὸ ταπεινόν.

Πενήντα ἐπέρασαν χρόνια καὶ τρέμει τὸ ἀπλό τραγούδι σου μὲς στὴν καρδιά. Τώρα, ὅπως κι' ἄλλοτε ζῇ, κι' ὅπως πάντα τὴν ἴδια μέσα μου χύνει εὐωδία.

(Μάρτης 1936)

ΑΙΜΙΛΙΑ ΣΤΕΦ. ΔΑΦΝΗ

Ἡ γενεά μας χρωστά πάρα πολλὰ στὸν Παλαμᾶ, —τόσα, ὥστε καλὰ-καλὰ νὰ μὴ τῆς δίνεται τὸ δικαίωμα τῆς κριτικῆς του. Κρίνοντάς τον μοιραία θὰ κρίνουμε τὸν ἑαυτό μας. Ἐπικρίνοντάς τον, τὸν ἑαυτό μας θὰ ἐπικρίνουμε.

Κ. Θ. ΔΗΜΑΡΑΣ

Ἐντὶ ἄλλης γνώμης ἢ χαιρετισμοῦ, ὁ κ. Γεώργιος Δροσίνης μᾶς παραπέμπει στοὺς ὁραίους ἐκείνους στίχους πού ἔγραψε πρὸς τὸν Κωστὴ Παλαμᾶ ὡς ἀπάντησιν στὴν ἐμμετρη ἀφιέρωσιν κάποιου του βιβλίου:

Συνοδοιπόροι, ναί, μᾶζι κινήσαμε
στῆς Τέχνης τὸ γλυκοξημέρωμα, —ὅμως,
μὲ τοῦ καιροῦ τὸ πέρασμα, χαράχτηκε
τοῦ καθενός μας χωριστὸς ὁ δρόμος

Ἐσὺ τ' Ὁρατο μέσ' στὰ μεγάλα ζήτησες
κι' ἐγὼ στὰ ταπεινά κι' ἀπορριμένα
καὶ δούλεψες τὸ μπουρνίζο καὶ τὸ μάρμαρο
κι' ἄφησες τὸν πηλὸ τῆς γῆς σ' ἐμένα.

Στὶς ἀλκιῆς χιονοκορφές ἀνέβηκες
καὶ στάθηκες στὶς λιόφωτες ραουλές
στὶς ἀρχόντισσες καὶ ρήγισες οἱ μουσές σου
κι' ἐμένα ψαροπούλες καὶ βοσκοπούλες

Ἐσὺ στῆς δάφνης τ' ἀκροκλώναρα ἀπλωσες
κι' ἐγὼ σὲ κάθε χόρτο καὶ βοτάνι
στεφάνι ἔχεις φορέσει ἀπὸ δαφνόφυλλα—
λίγο θυμάρι τοῦ βουνοῦ μὲ φτάνει.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

Ὁ Κωστὴς Παλαμᾶς ὑπῆρξε γιὰ τὴ γενεά μας, καὶ γιὰ ἄλλες δυὸ γενεές πρὶν ἀπὸ μᾶς, ἓνα μεγάλο σχολεῖο ἑλληνικῆς γλώσσας καὶ λογοτεχνίας. Τὸ τί τοῦ χρωστοῦμε εἶναι ἀνυπολόγιστο καὶ νομίζω πὼς δὲ χάνουμε τίποτα νὰ τοῦ τὸ ἀναγνωρίζουμε καὶ νὰ μνημονεύουμε τὸ ὄνομά του μὲ τὸ βαθύτερο σεβασμό. Εἶναι ἄλλωστε μιὰ στοιχειώδης ὑποχρέωσις πολιτισμοῦ νὰ ἀναγνωρίζουμε τὶς πνευματικὲς μᾶς ὀφειλές.

Ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴ μεγάλη ἱστορικὴ καὶ παιδαγωγικὴ οἰμασία του, ὁ Κωστὴς Παλαμᾶς εἶναι ἓνας σπουδαῖος Ἕλληνας καὶ Εὐρωπαῖος ποιητὴς, πού μᾶς ἀφήνει τρία ἢ τέσσερα συνθετικὰ ἔργα ἐξαιρετικῆς πνοῆς καὶ ἀμέτρητα ὠραῖα ποιήματα. Πιστεύω ὅτι ἡ ἐργασία του δὲ θὰ παύσει ποτὲ νὰ ἀπασχολεῖ τοῦ, κατοπινούς. Εἶναι προσέτι ὁ σπουδαιότερος ὡς σήμερα κριτικὸς συγγραφέας τῶν νεοελληνικῶν γραμμάτων.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΘΕΟΤΟΚΑΣ

Μὲ στίχους χαιρετᾷ τὰ πενήντα χρόνια τοῦ ποιητῆ καὶ ἡ ποιήτρια κ. Αἰλὴ Ἰακωβίδου

ΣΤΟΝ ΠΟΙΗΤΗ

Τῆς λύρας τὰ τριαντάφυλλα, τοῦ τραγουδιοῦ τὰ κρίνα
κάτου ἀπ' τὸν ἴσκιον τᾶδρες τοῦ βράχου στὴν Ἀθήνα,
καὶ σοῦ εἶτανε συντροφίσσες οἱ ἐννιά χρυσομαλοῦσες
κι' οἱ τρεῖς φεγγαροπρόσωπες, οἱ Χάριτες κι' οἱ Μοῦσες.
Στῆς Ἰλποκρήνης τὰ νερά, στῆς Κασταλίας τὰ πλάγια
ζούσες καὶ σὲ στεφάνωναν οἱ Ἀπόλλωνες μὲ βάγισ,
καὶ σ' ἔπαιρναν ὁ Πήγασος κι' ἀνέρα σὲ περπατεῖ
κάθε φορὰ πού ἀνέβαινες τὴ φτερωτὴ του πλάτη.

ΛΙΛΗ ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ ΙΑΚΩΒΙΔΗ

Γιὰ μένα ὁ Παλαμᾶς εἶναι ὁ πνευματικὸς μου Πατέρας. Σ' αὐτὸν χρωστῶ ὅ,τι σχετικῶς καλύτερο ἔχει νὰ παρουσιάσῃ τὸ ἔργο μου. Ἡ Ποιήσῃ του μοῦ ἦτανε πάντα ὁ φωτεινὸς φάρος πού μέσα στὴν ἄγρια μεταπολεμικὴ νυχτιά πού μᾶς ζώνει, μ' ὠδήγησε καὶ μὲ κράτησε στὰ πύδ' ἀγνὰ καλλιτεχνικὰ ἰδανικά.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ

Διευθυντὴς τοῦ Ἑθνικοῦ Ὁδείου

Διὰ τὸν Κωστὴν Παλαμᾶν, ὅ,τι εἶχα εἰς τὴν ἀντιληψίν μου καὶ εἰς τὰς πεποιθήσεις μου, τὸ εἶπα δι' ὀλίγων ἄλλ' ἀρκετὰ περιεκτικῶν γραμμῶν εἰς τ' Ἀ-

θηναϊκὰ Νέα». Τώρα ἐπιθυμῶ μόνον γὰ πῶ τὴν ἐξῆς ἀλήθειαν: Ὅτι ὅταν ἓνας ἄνθρωπος κατορθώσῃ νὰ γίνῃ τὸ ὄνομά του σύμβολον, οὔτε αὐτὸς χρειάζεται τίποτε ἄλλο, οὔτε οἱ ἄλλοι εἶναι ἀνάγκη νὰ εἰποῦν περισσότερα. Τί συμβολίζει ὁ Παλαμᾶς—καὶ ἂν δὲν τὸ ἔλεγαν μυριοστόμως τόσοι καὶ τόσοι—εἶναι πολὺ γνωστόν. Εἶναι ἓνα τιμητικὸν μνημεῖον τὸ ὅποῖον ἴδρυσεν ἡ φύσις του, ἡ μάθησίς του καὶ ὁ χαρακτήρ του.

ΔΗΜ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΛΟΥΣ

τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

Ἐνας ξένος μπορεῖ τάχα νὰ καταλάβῃ πραγματικὰ τὸ ἔργο τοῦ Παλαμᾶ; Δὲν τὸ πιστεύω. Γιατὶ μέσα του ζεῖ καὶ καίει δλόκληρη ἡ ψυχὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ—καὶ τὰ βάθη τῆς εἶναι ἀπρόσιτα, φυσικὰ, στοὺς ξένους, ἀκόμη κι' ὅταν ἔχουν περάσει πολλὰ χρόνια στὴν Ἑλλάδα. Ὅποιος ὁμῶς γνώρισε, ἔστω καὶ λίγο, τὴν ποιήσιν τοῦ Παλαμᾶ καὶ τὸν Ποιητὴ, εἶναι ἀδύνατο νὰ μὴν ἀπεκόμισεν δυὸ μεγάλα καλὰ: σεβασμὸ καὶ ἀγάπη.

GEORG KARO

Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Γερμανικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου.

Ὁ ἴδιος ὁ Ποιητὴς λέει κάπου, προλογίζοντας τὰ ποιήματά του: «Τὸ ποιῆμα καλὰ-καλὰ, εἶναι ὅ,τι φωτεινότερο δόθηκε τοῦ ἀνθρώπου νὰ χαρῇ. Κι' ἀπὸ τὴν ἄλλη του ὄψη, κάτι σὰν αἶνιγμα. Πὼς νὰ μὴ θυμηθῶ τὸ λόγο τοῦ Καρλάιλ: «Κι' αὐτὸ τὸ φῶς μπορεῖ νὰ εἶναι σκότος σὲ μιὰ ὀρισμένη κατάσταση τοῦ ματιοῦ.»

Καλότυχοι λοιπὸν ὅσοι μὲ μάτια φτιασμένα γιὰ τὸ φῶς, κοίταξαν τὸν Κωστὴ Παλαμᾶ.

Αὐτοὶ δοκίμασαν τὶς χαρὲς πού γεννᾷ τὸ πολὺθεο τραγούδι του, τὶς ἀκριβὲς χαρὲς πού δὲν φωνάζονται. Αὐτοὶ τὸ ἄκουσαν ἀπάνω ἀπ' τὰ κεφάλια τους σὰν τὰ χαμολούλουδα, τὸ μυριόστομο μίλημα τοῦ πλατάνου, ἐνοιῶσαν ὡς τὴν ψυχὴ τους τὴ θεϊκὰ πνοὴ τοῦ ποιητῆ καὶ μᾶζι του δραματίστηκαν:

Μεγάλα δράματα, ἐπικά ταξείδια, ρυθμισμένα σοφὰ τραγούδια, ἀφύτρωτα βλαστάρια, θαμποζεῖτε στῆς φαντασίας μου τὰ βαθιά, στὰ κρυφὰ τῆς [καρδιάς μου.

Ἡ ποιήσιν τοῦ Παλαμᾶ ἀπλώνεται σὰν ἀπέραντος οὐρανὸς ἀπάνω ἀπὸ κάθε γῆ. Εἶναι τόσο ψηλὰ ὁ πλατὺς αὐτὸς οὐρανός, καὶ ὅμως ὅσοι μποροῦν νὰ τὸν κοιτᾶσουν, ὑψώνονταν πρὸς τὸ φῶς του.

Περήφανοι ἐμεῖς γιὰ τὸν Ποιητὴ πού γεννήθηκε ἀνάμεσά μας, περήφανοι πού γιορτάζουμε σήμερα τὸ ἀθάνατό του φῶς.

ΚΛΕΑΡΕΘ ΔΙΠΛΑ ΜΑΛΑΜΟΥ

Μαζὺ μὲ τὸ βαθὺ πνευματικὸ περιεχόμενο πού κλείνει τὸ Παλαμικὸ ἔργο, κλείνει κι' ἐξαίστους τόνους γιὰ τὸ Σπινικό, τὴ Γυναικα καὶ τὸ Παιδί. Καὶ

οί τόνοι αυτοί, πού δὲν ἔχουν μελετηθῇ καὶ ἐξαρθῇ ὅσο θάπρεπε καὶ ὅπως θάταν χρήσιμο, θὰ μπορούσαν νὰ σταθοῦν ἀφορμὴ γιὰ μιὰ εὐρύτερη μελέτη τοῦ ἔργου τοῦ Ποιητῆ, ἀπὸ τὴν πλευρὰ αὐτῇ. Γιατὶ ἂν τὸ βαθύτερο φιλοσοφικὸ νόημα τοῦ ἔργου τοῦ ξεφεύγει πολλὰς φορὲς τὸ κοινὸ μυαλό, τὸ βαθύτατα ὁμῶς ἀνθρώπινο τραγοῦδι τοῦ γιὰ τὰ ἀπλά τῆς ζωῆς ποὺ τὰ ἐξαυλῶνει καὶ ἰδανικεύει, πρέπει νὰ γίνῃ κτῆμα τοῦ καθενός. Καὶ πρὸ πάντων τῆς νέας γενεᾶς, ποὺ στὸ πρόσωπο τοῦ Ποιητῆ ἔχει ἀποκτήσει τὸν μεγάλο τῆς πνευματικῆς ὁδηγητῆ. Τὸ ἡρωϊκὸ τραγοῦδι τοῦ Παλαμᾶ θὰ πρέπει νὰ ἐρμηνευθῇ σὲ κάθε Ἑλληνόπουλο καὶ νὰ σμιλέψῃ τὶς νεανικὰς ψυχὰς.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ ΜΕΤΑΞΑ

Διευθύντρια τοῦ «Θεάτρου τοῦ Παιδιοῦ» καὶ καθηγήτρια τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὡδείου τῆς Ἀπαγγελίας καὶ Δραματικῆς.

>>>

Ὁ κ. Octave Merlier, ἐπιφανὴς φίλος τῆς Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας, ἀγαπᾷ καὶ τιμᾷ ξεχωριστὰ τὸν Κωστὴ Παλαμᾶ. Τὸν μεταφράζει μὲ φροντίδα καὶ μ' ἐμπνευση. Παραθέτουμε τρεῖς ἀνέκδοτες μεταφράσεις τοῦ ἀπὸ τοὺς «Ἰάμβους καὶ Ἀναπαίστους», ποὺ εἶχε τὴν καλοσύνην νὰ μᾶς παραχωρήσῃ:

IAMPES ET ANAPESTES

I

Je t'aime comme l'allégresse
Intrépide d'un chant d'Épire,
Toi qui de l'ivresse du rêve
Ne connus jamais le délire.
Si le Destin ne m'eût jeté
A ton côté, naguère,
Quels pays connaîtraient, Antiope,
La fougue de ta guerre?
Quel flot, — ô visage des lis,
Toi dont l'âme est sans peur —,
A tes pieds rejeta jadis
Les algues de mon cœur?

4

Ainsi qu'aux flots phosphorescents,
Ainsi qu'aux joyaux d'un trésor,
Aux yeux de la femme, le soir,
On voit trembler des frissons d'or.
Étoiles traversant l'éther,
Feux d'un palais magique au loin,
Les yeux de la femme, le soir,
Éclairent soudain le chemin...
Du soleil les dernières teintes
S'éteignant par le ciel demeurent
Aux yeux de la femme, le soir,
Une dernière fois, puis meurent.

9

Je voudrais parvenir un jour
Et boire aux sources de l'Absence,
Pour y sentir l'oubli m'êtreindre
De son immense nonchalance.

Mes yeux, charmés et sans mémoire,
Sauront-ils voir, indifférents,
Tout ce que j'ai jadis aimé,
Mes souvenirs les plus fervents?

Ou plutôt une sainte loi,
Sans que je le sente moi-même,
Me rendra-t-elle mon émoi
Pour m'emporter vers ce que j'aime?

OCTAVE MERLIER

>>>

... Κι' ἀπ' ἅπ' ὅλα ὁ Παλαμᾶς, μαζὺ μας πάντα μόνος, ξεχωριστός, ἀνεξιχνίαστος, μὲ τὴν ἀβυσσάλεια τοῦ ψυχῆ, μὲ τὰ πύρινα μάτια του, τέλεια χαμένα τώρα κάτω ἀπ' τὴν αὐλαία τῶν φρυδιῶν του, ζῇ μέσα στὸν κόσμον τῆς φαντασίας του, καὶ δὲν ζητάει τίποτ' ἄλλο, παρὰ νὰ τὸν ἀφήνουν ἥσυχο νὰ σκύβῃ ἀπ' ἅπ' τὸν ὠκεανὸ τῶν βιβλίων καὶ τῶν χαρτιῶν του, καὶ ν' ἀκούῃ τὸ τραγοῦδι ν' ἀναβλύζῃ ὁλοένα ἀπὸ τὴν τρισβαθὴ, ἀπ' τὴν ἀστέρευτη πηγὴ τῆς ψυχῆς τῆς.

Κάπου-κάπου ἀκούμε μόνον, ὅχι πιά τὴ φωνή του, ἀλλὰ τὸν ἀντίλαλό της. Μὰ εἶναι ἴδιος πάντα ὁ ἦχος τῆς μακρινῆς αὐτῆς καμπάνας, γιὰ μᾶς ποὺ ξέρουμε νὰ τὸν ἀκούμε.

Κι' εἴν' ἓνα ἀγαθὸ ἀπ' τὰ λίγα ποὺ μᾶς ἀπομένουν πιά σ' αὐτὴ τὴν ἄχαρη ἐποχῇ. . .

ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΣΑ

>>>

Σὲ μιὰ μικρὴ βίλλα, κυκλωμένη ἀπὸ τὸν κῆπο της, στὴ μικρὴ πολιτεία κοντὰ στὴ λίμνη τῆς Γενεύης, καθόταν—καὶ κάθεται ἀκόμη—ὁ Ρωμαῖν Ρολλάν.

Θυμᾶμαι ἓνα βροχερὸ ἀνοιξιὰτικο ἀπόγευμα, ποὺ ξεφύλλιζε ἓναν τόμον μὲ ποιήματα τοῦ Κωστῆ Παλαμᾶ, σὲ ἀγγλικὴ μετάφραση.

Ἦταν καθισμένος σὲ μιὰ μεγάλη πολυθρόνα κι' εἶχε στὰ πόδια του ριγμένο ἓνα σάλι. Ἐκτὸς ἀπὸ μὲνα, ἦταν ἐκεῖ κι' ἓνας Γάλλος συγγραφέας. Ὁ Ρωμαῖν Ρολλάν ξαφνικὰ μᾶς λέει:

— Εἶμαι εὐτυχὴς ποὺ ἔζησα ὥς τὰ 63 μου χρόνια, μόνον καὶ μόνον γιὰτὶ γνώρισα τὸ ἔργο τοῦ Κωστῆ Παλαμᾶ! Εἶναι πολὺ μεγάλος ποιητής! . . .

Καὶ θυμᾶμαι μὲ τί συγκίνηση τὰ ἔλεγε αὐτά, καὶ πόσο ἔλαμπαν ἀπὸ χαρὰ τὰ γκρίζα μάτια τοῦ συγγραφέα τοῦ «Ζὰν Κριστώφ».

Ἐξω, μπροστὰ στὸ παράθυρο, ἀνθίζε, θυμᾶμαι, μιὰ φουντωμένη πασχαλιά, ποὺ λύγιζε κάτω ἀπὸ τὴν ἀνοιξιὰτικὴ μπόρα

— Ἄν ἤμουνα καλά, θὰ πήγαινα ἐγὼ πρῶτος νὰ τὸν χαιρετήσω, ἐξακολούθησε ὁ Ρωμαῖν Ρολλάν. Ἀλλὰ νά! Εἶμαι καταδικασμένος νὰ μὴ μπορῶ νὰ κάμω ἀπὸ δῶ οὔτε βῆμα!

Διάβασε ὕστερα στὸ Γάλλο συγγραφέα ἓνα ἀπὸ τὰ μεταφρασμένα ποιήματα. Καὶ πρόσθεσε:

— Ἀπὸ καιρὸ ἔπρεπε νὰ εἶχε πάρει τὸ Νόμπελ.

Ναί, ἀπὸ καιρὸ! . . . Ἀλλὰ νά! τέτοιος εἶναι ὁ κόσμος καὶ ἡ Εὐρώπη. Ἐπειδὴ ὁ μεγάλος αὐτὸς ποιητὴς ἀνήκει σὲ μιὰ μικρὴ χώρα μὲ μεγάλο μόνον παρελθόν, — τὸν παραγκωνίζουν. Ἡ πατρίδα του δὲν ἀνήκει στὶς «Μεγάλες Δυνάμεις» τῆς Γῆς! Γιὰ τοὺς μεγάλους ὁμῶς ἀνθρώπους καὶ ποιητὲς, τί σημασία ἔχουν τὰ βραβεῖα! Καὶ ἡ περίπτωσις αὐτὴ δὲ δείχνει παρὰ ποῦ κατάντησε ἡ Εὐρώπη καὶ μὲ τί νοοτροπία βραβεύει τοὺς ποιητὲς τῆς!

Θυμήθηκα τότε κι' ἐγὼ, στὴν ξένη γῆς, τὰ ποιήματα τοῦ Παλαμᾶ ποὺ διάβαζα μαθήτρια ἀκόμα, καὶ ποὺ μοῦ ἄνοιγαν κόσμους . . . Καὶ τὶς λαμπρὲς εἰκόνες ποὺ μὲ δυὸ πινελιές, μὲ δυὸ στίχους, μοῦ ζωοτάνευαν μπρὸς στὰ μάτια μου. . . Θυμήθηκα τὶς κραυγὲς τοῦ πόνου ἢ τῆς χαρᾶς ποὺ ξέφευγαν ἀπὸ τὸ τυπωμένο χαρτί, καὶ ποὺ γέμιζαν τὸ δωμάτιο ὅπου διάβαζα τότε, στὸ παλιὸ ἀθηναϊκὸ σπίτι τὸ τριγυρισμένο ἀπὸ πορτοκαλλιές. . . Θυμήθηκα τὴ μουσικὴ τῶν στίχων του, τὴ γλῶσσα του ποὺ ἀγάπησά. . . Ὡ ναί! ἂν δὲν εἶχε γεννηθεῖ ὁ Παλαμᾶς, ὁ σύγχρονος ἑλληνικὸς πολιτισμὸς θὰ ἦταν ἀνύπαρκτος.

Εἶναι τὸ μόνον στολίδι ποὺ ἔχουμε νὰ ἐπιδείξουμε. Γιατὶ, ὅπως εἶπε σωστὰ ὁ Σαιντ-Μπέρ, οἱ καλλιτέχνες, οἱ ποιητὲς, εἶναι τὰ μόνον στολίδια μιᾶς χώρας.

ΛΙΛΙΚΑ ΝΑΚΟΥ

>>>

Μοῦ ζητεῖτε νὰ γράψω δυὸ λόγια διὰ τὸν μεγάλον Παλαμᾶ, αὐτὸ εἶναι νομίζω, σὰν νὰ ζητᾶτε ἀπὸ ἓνα ταπεινὸ τεχνίτη νὰ κτίσῃ ἓναν ὑπερκόσμιον ναό, πρᾶγμα ἀδύνατον. Γιὰ αὐτὸ κι' ἐγὼ φέρνω εἰς τὸν ὑπέρτατον «μύστην», ὁ ὁποῖος ἱερουργεῖ εἰς αὐτόν, ὅλον μου τὸν θαυμασμόν, καὶ χαιρετίζω τὰ πενήντα του χρόνια μὲ ἐθνικὴ χαρὰ καὶ ὑπερηφάνεια.

ΕΙΡΗΝΗ ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ

>>>

Ὁ Παλαμᾶς ἐπραγματοποίησε τὴ Σολωμικὴ ὑπόθεσιν: «Κλείσσε στὴν ψυχὴ σου τὴν Ἑλλάδα καὶ θὰ αἰσθανθῇς νὰ λαχταρίζῃ μέσα σου κάθε εἶδος μεγαλειῶς.» Ἐκλείσσε στὴν ψυχὴ του τὴν Ἑλλάδα. Ὁλητὴν Ἑλλάδα. Τὴν Ἑλλάδα τῆς Ἱστορίας, τοῦ θρόλου, τῶν παραμυθιῶν, τῶν παραδόσεων, τῶν τραγοιδιῶν. Τὴν Ἑλλάδα ὡς φυσικὸ καὶ ἠθικὸ ὄραμα. Τὴν Ἑλλάδα, ὡς ἰδέα, καὶ μέσα στὴν ποίησίν του «λαχταρίζε κάθε εἶδος μεγαλειῶς.»

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

>>>

Ὁ Παλαμᾶς—ἓνας ποιητὴς πέρα καὶ πέρα ὁλόφωτος, γνήσιος, εἰλικρινής, αἰσθηματικός, θαυμάσιος—ἓνας μεγάλος ἐθνικὸς ποιητής, ὁ μεγαλύτερος ποὺ ἔχουμε σήμερα. Ὅσοι παρακολουθοῦν καὶ τὴν ξένη ποίησιν ξέρουν, σὰν τὸν Ρωμαῖν Ρολλάν, πὼς εἶναι κι' ὁ μεγαλύτερος τῆς σημερινῆς Εὐρώπης.

Ποτὲ στὴν Ἑλλάδα δὲν γιορτάστηκε καὶ θάργηση πολὺ νὰ γιορταστῇ, πῶς ἐνδοξο φιλολογικὸ ἱωβηλαῖο.

ΓΡΗΓ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

>>>

Ὁ Κωστὴς Παλαμᾶς ἔχει περάσει πρὸ πολλοῦ εἰς τὴν γραμμὴν τῶν μεγάλων ποιητῶν καὶ τῶν ἐθνικῶν ἀνδρῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ. . . Θὰ παραμείνῃ ἀσύγκριτος ἀνάμεσα εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν νεοελληνικῶν γραμμάτων. Ἀνέβηκε εἰς ὅλας τὰς κορυφὰς τοῦ πνεύματος, πότε μὲ τὸ τραγοῦδι του, πότε μὲ τὸ διήγημά του, τὸν μοναδικὸ καὶ ὑπέροχο «Θάνατον τοῦ Παλληκαριοῦ», πότε μὲ τὴ σοφία καὶ τὴ μελέτη του. . . Ἔχω τὴ γνώμη ὅτι θάρθῃ μιὰ ἐποχὴ ποὺ θὰ ἰδρυθῇ μιὰ ἰδιαιτέρα ἔδρα τῆς νεοελληνικῆς στὸ Πανεπιστήμιο, γιὰ τὴ διδασκαλίαν τοῦ Παλαμικοῦ ἔργου. Πολύτροπο, πολὺψυχο, πολὺπλευρο, πολυσύνθετο ὅπως εἶναι, τὸ ἔργο τοῦ Κωστῆ Παλαμᾶ εἶναι προωρισμένο γιὰ τὴ διδασκίαν τῶν Ἑλληνικῶν γενεῶν, τῶν σημερινῶν καὶ τοῦ μέλλοντος.

ΜΙΧ. ΡΟΔΑΣ

>>>

Τρεῖς ἀνθρώπους, τρεῖς μορφὲς Ἑλληνικὰς ἔχω μέσα στὸ νοῦ μου ὁλότελα διαφορετικὰ καὶ μολοντοῦτο ἐνωμένες. Μοῦ φαίνεται πὼς οἱ τρεῖς αὐτοὶ ὑψώθηκαν μὲ ὅμοιο τρόπο πάνω ἀπὸ τὰ σύνορα ποὺ ὀρίζαν τὸν κύκλον τῆς δράσεώς τους.

Ὁ ἓνας καὶ πρῶτος εἶναι ὁ Πατριάρχης Ἰωακείμ ὁ Γ', ποὺ στὸν κόσμον τοῦ ξεχώριζε σὰ φυσιογνωμία πανανθρώπινη, βγήκε ἔξω ἀπ' τὴν παλαδοσύνην καὶ ἀπόμεινε νὰ λάμπει σὰν ἀσύγκριτο μετέωρο.

Ὑστερα δεύτερος, ἔρχεται στὴ σκέψη μου ὁ Βενιζέλος. Ἐστὶ κ' ἐκεῖνος ἀπλώσε τεράστιον τὸ ἀνάστημά του, τὸ ἐβγάλε ἔξω ἀπὸ κάθε χαραγμένο ὄριο, πάνω ἀπὸ κάθε προηγούμενον, σὲ τέτοιο ὕψος, ὥστε νὰ μὴ μοιάζει κανενοῦ.

Τρίτος, σ' ἓνα, ἄλλο κλάδο αὐτός, ὁλότελα δικό του, εἶναι ὁ ποιητὴς μας Κωστὴς Παλαμᾶς.

Ὅπως οἱ δυὸ ἄλλοι, πλάτυνε τὸν ὀρίζοντα καὶ πλοῦτινε τὸ περιεχόμενο τοῦ τίτλου του. Ἀνέβηκε σὲ σφαῖρες πρὸ συνθετῆς καὶ πρὸ ψηλῆς. Δὲν εἶναι πιά ὁ ἀνθρώπος ποὺ ἔγραψε στίχους, συνταίριασε εἰκόνες καὶ νοήματα, ἔψαλε, λυπήθηκε, χάρηκε.

Ὁ Παλαμᾶς σήμερα μοῦ φαντάζει σὰ μιὰ μορφὴ ἔξω καὶ πάνω [ἀπ'] αὐτά. Κάτι πρὸ πλατὺ κλείνεται μέσα στ' ὄνομά του, καὶ πρὸ μεγάλο. Μιὰ φυσιογνωμία ποὺ ξέφυγε ἀπὸ τὰ χνάρια ποὺ χάραζαν κοινοὶ καὶ συνηθισμένοι ὁμοιοὶ του.

Τέτοιος στέκει ἀσάλευτος καὶ ἀκλόνητος στὴ σκέψη μου καὶ στὴν ψυχὴ μου.

ΤΑΤΙΑΝΑ ΣΤΑΥΡΟΥ

>>>

Ο ΠΑΛΑΜΑΣ ΕΙΣ ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Ὅποιος εὐρίσκει καθημερινῶς εἰς ἐπαφὴν μὲ τὴν νεότητα καὶ βλέπει ἀπὸ κοντὰ τοὺς πόθους ἄλλα

και τα γονατίσματά της και πρό παντός τόν άγωνα της και την υποταγή της εις τόν χαυνο ύλιστικό περιβάλλον της κοινωνίας μας, δέν ήμπορεί παρά ν' αποζητή τόν Ποιητή. Για τόν έαυτό του πρώτα. Γιατί πρώτα αυτός ό δάσκαλος έχει ανάγκην από τόν έξαγνιστικό λουτρό της ποιήσεως. 'Ο Παλαμās — ίσως μόνος αυτός—ξέρει νά συνταιριάξη την τρικυμία μέ την γαλήνη, την άρνησι μέ την πίστιν, τόν πρόσκαιρο μέ τόν αιώνιο, τόν άπαλό λιτό τραγούδι μέ τόν στοχαστικό άνέβασμα εις την σφαίρα της ιδέας. Αυτόν χρειάζεται ό δάσκαλος για σύντροφο, βοηθόν, πρότυπον. Δέν θά έπρεπε όμως νά καθοδηγηθί εις την έπαφήν του μέ τόν Ποιητή, νά τού δώσωμε μερικά—έκλαϊκευμένα άς πούμε—έρμηνευτικά βοηθήματα εις τό χέρι; 'Ετσι θά παύση νά θεωρηί τόν Παλαμά δυσόητον, θά ζήση προσωπικά την ποιήσιν του, και πλουτισμένος έτσι από την έσωτερική πείρα πού τού χαρίζει ό Ποιητής, θά βοηθήση την σημερινή βασιανισμένη νεολαία εις την προσπάθειάν της νά πετάξη, θά της έμπνευση την Πίστιν, την αισιοδοξίαν, κάποιαν πνοήν μεγαλωσύνης και ήρωϊσμού. Γιατί γεγονός είναι ότι ό γνήσιος Παλαμάς λείπει πολύ από τά σχολεία μας. 'Ισως τώρα ό Πανελλήτιος Παλαμικός συναγεμός αποτελέση άφετηριάν νά τόν ξαναβροίμε.

ΧΑΡΑ ΣΥΚΟΥΤΡΗ

Υποδιευθύντρια τού Λιδασκαλείου
τού 'Αρσακείου 'Αθηνών

Στό έργο τού Παλαμά, ή συγκίνηση, ή ιδέα, ό λόγος και ό ρυθμός είναι τέλεια και άρμονικά άλληλένδετα. 'Ο Παλαμάς χειρίζεται σάν μουσουργός τόν ρυθμό τού λόγου για νά εκφράση την ιδέα πού τόν συγκινεί.

Δέν είναι όμως μόνο μεγάλος ποιητής. 'Αποκαλύπτεται στα μεγάλα του έργα και βαθύς φιλόσοφος.

Και ή φιλοσοφία του πηγάζει άρμονικά, άβίαστα και όμοια άλληλένδετη μέ τόν Ρυθμό τόν ποιητικό της συγκίνησης και της ιδέας του. Και περισσότερο από φιλόσοφος, ό Παλαμάς είναι ένας βαθύς μύστης. Αισθάνεται σάν μύστης τόν βαθύ σύμβολο πού κλείνει τόν δημοτικό παραμύθι, και τόν μετουσιώνει στό έργο του εκφράζοντας τούς βαθείς της Πλάσης Νόμους. Κρατεί έτσι την παράδοση των μεγάλων μυστών της 'Ελληνικής φιλοσοφίας (θρησκείας) πού ειδαν πάντα στό λαϊκό μύθο τόν βαθύ σύμβολο. 'Ετσι, τέλεια ό ποιητικός λόγος τού Παλαμά μετουσιώνει τόν 'Ελληνικό σύγχρονο μύθο και έτσι, τέλεια είναι άντιπροσωπευτικός και συνεπώς προφητικός.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ι. ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ
Διευθυντής τού 'Ελληνικού 'Ωδείου

'Ο Παλαμάς είναι ό μόνος νεοέλληνας ποιητής πού κλεισε μέσα στην πολυδύναμη ψυχή του την 'Ελλάδα και τούς 'Ελληνες όλων των καιρών κι' όλων των τόπων, πού συμπύκνωσε όλους τούς έθνικούς μας πόθους και τούς ανθρώπινους παλμούς μας, για νά τούς αναστήση, νά τούς θερμάνη, νά τούς ζωογονήση, φυσώντας τους, μέσ' άπ' τή φλογερή πνοή του, νέα ζωή, νέο σφρίγος, νέα όρμη μέ τόν μεγαλόπνευστο τραγούδι του, σάν άλλος 'Ορφέας μέ τή μαγική του λύρα.

Οί έμπνεύσεις του μοιάζουν με πετάγματα άητών πού, μέσ' από την έξόρμησή τους προς την άπλόχωρη άπεραντωσύνη τού άπειρου, τόν μάτε τους χαίρεται τις μεγάλες εκιάσεις με τις άτέρμονες προοπτικές και πού άντανακλαστικά τις χαϊρόμαστε κι' έμεις διαβάζοντας τά τραγούδια του. Τό πνεύμα του με τούς πολυδαίδαλους κύκλους τού φιλοσοφικού και τού προφητικού του στοχασμού θυμίζει έναν ώκεανό βαθύτατο, παντ' άνταραγμένο και άνήσυχον, γεμάτον στους βυθούς μαργαριτάρια, πού συγκλονιστικά και πολύβρο ρεύματα τ' άνεβάζουν στην επιφάνεια μέσα σε κύματα ποιητικής άρμονίας.

ΑΘΗΝΑ ΤΑΡΣΟΥΛΗ

'Ο Παλαμάς είναι για τάν Νεοελληνικά Γράμματα ό,τι υπήρξεν ό Βενιζέλος για την 'Ελληνική 'Ιστορία. 'Ελαβε τή νεοελληνική Ποίηση από τόν ρωμαντικό φθινόπωρο, από τόν ψυχορράγημα της παρακμής, και την έφερε στό μέγα και γόνιμο θέρος τού Δυρισμού.

'Αν ό ποιητής είν' έξερευνητής, —έξερευνητής τού ανθρώπινου 'Ανεκφράστου, — ό Παλαμάς άνοιξε στό δρόμο τού έλληνικού Λόγου άληθινούς νέους κόσμους. Στην Ποίηση, ώλοκλήρωσε τή δημοτική γλώσσα.

'Εδωσε στην ποιητική έκφραση σχήματα και τύπους, πού θά τού μείνουν αναφαίρετα. Θά στέκη πάντοτε ό Διδάσκαλος των όσων θέλουν νά εκδηλώσουν τόν έμπνευσμένο πάθος. 'Ημπορούμε κάποτε νά τόν κρίνωμε, αλλά κανείς δέν ήμπορεί νά τόν μιμηθί. Στο σύνολό του, είναι άσύγκριτος.

'Ισοτίμος κι' ίσοδύναμος μέ τόν ποιητή είναι κι' ό σοφός. 'Ενας σοφός επίσης μέ πάθος.

Και τού ποιητού και τού σοφού ή προσωπικότης ξεπερνά ώρισμένως τά σημερινά σύνορα της 'Ελλάδος.

Είμαι βέβαιος ότι, άν, για την 'Ελληνικήν 'Ιστορίαν, υπάρχη μιá περίοδος 'Αναγεννήσεως — πού τόν Βυζάντιο δέν την εγνωρίσε— θά όνομασθί έτσι ή πεντηκονταετία πού τελειώνει στα χρόνια τούτα. 'Αντιπροσωπευτική μορφή της στην Πολιτική θά μείνη ό Βενιζέλος και στα Γράμματα ό Παλαμάς.

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

Γνώμες ξένων διανοομένων για τόν μεγάλο μας ποιητή.

'Ο 'Ελληνικός κόσμος γιορτάζει αυτές τις μέρες τάν πενήνταχρονα τού μεγάλου ποιητή Κωστή Παλαμά. 'Η τιμή αυτή πρέπει νά θεωρηθί σάν τόν έξοπασμα τού θαυμασμού και της εύγνωμοσύνης τού 'Εθνους για τή μεγαλοφυΐα τού αιδού πού πενήντα τώρα χρόνια, άδιάκοπα ξεχνίει κύματα άρμονίας, ψηλά διανοήματα, εύγενικές συγκινήσεις, πού άκτινοβολούν από όμορφιά.

Και ταιριάζει βέβαια νά δείξη ό 'Ελληνισμός την εύγνωμοσύνη του στό «μεγαλύτερο σύγχρονο ποιητή τού παλιού και τού νέου κόσμου», πού τόσο μεγαλόπρεπα τόν λαμπρύνει.

Journal des Hellenes) EUGENE KLEMAN

Μαζύ με τόν Μιστράλ και τόν ντ' 'Ανγούτσιο, ό Κωστής Παλαμάς θά μπορούσε νά είναι ένας μεγάλος ποιητής της μελλοντικής πολιτείας. 'Ο πρώτος είναι πιδ έρωτικών και πιδ δόλμπος, ό δεύτερος πιδ φλογερές περισσότερο άνακατωμένο με τή δράση, ό τρίτος είναι πιδ άδρός, πιδ άνήσυχος και πιδ άφθονος. 'Αλλά κι' οί τρεις με τόν βλεμμα καρφωμένο στό ίδιο Ιδανικό, με την ψυχή παρόμοια λικνισμένη από τάν γλαστιά, τ' άστραφτερά κι' άπαλολάλευτα κύματα της Μεσογείου, είναι ένδοξοί ώδεις φίλοι της Γαλλίας. 'Ας τούς βοηθήσουμε κι' έμεις με τή σειρά μας μέ τόν ταπεινότατο μας θαυμασμό, για νά θριαμβεύση ή βασιλεία τού Πνεύματος.

ALFRED DUMAS

Μπορούμε νά πούμε πώς στην Εύρώπη δέν υπάρχει σήμερα μεγαλύτερη φυσιογνωμία από τόν Κωστή Παλαμά, πού τό πολυποίηλο και πραγματικά πανελλήνιο έργο του άποτελεί τόν έκθαμβωτικό καθρέπτη της μεσογειακής ψυχής. 'Από την άποψη αυτή μπορεί ό Παλαμάς νά συγκριθί μονάχα με τόν άθάνατό μας Φρειδερίκο Μιστράλ, πού κι' αυτός μπόρεσε νά δημιουργήση τή γλώσσα του πιστά όπως την πήρε κατ' εὐθείαν από τάν χείλη τού λαού. 'Ο Παλαμάς είναι ό ποιητής τού 'Ξαναγεννημένου 'Ελληνισμού', είναι τόν παιδί τού 19ου αιώνα, τού αιώνα όπου συντελέστηκε τόν έσπνημα των έθνών. 'Ο Παλαμάς άπλώνει και πλατύνει την παρακαταθήκη πού άφησε ό δέκατος ένατος και της δίνει μιá ξεχωριστή λάμψη άνάμεσα στον είκοστό, δίχως νά μείνει ξένος σε τίποτε πού υπήρξε ή πού είναι έλληνικό.

('Αγών των Παρισίων 6 Φεβρουαρίου 1920).

ΦΙΛΕΑΣ ΛΕΜΠΕΣΓΚ

'Ο 'Οδυσσεύς, κι' όχι ό 'Αχιλλέας είναι ό τύπος τού σημερινού 'Ελληνα. Τό έμπόριο ξεπέρασε τις Μούσες, κι' ή πολιτική προτιμήθηκε από τόν Παρνασσό. Κι' όμως σίς όχθες τού 'Ιλισσού βρίσκονται γλυκόφωνοι τραγουδιστάδες. Μία υπαλτα τού Κωστή Παλαμά (τά νιάτα της Γιαγιάς) έχει τόσο οίστρο... Τ' άηδόνια δέν έχουνε σωπάσει στό Κωλών... (Pal Mall Gazette 27 Μαΐου 1885).

OSCAR WILDE

'Ο κ. Παλαμάς μάς έχει δώσει πάρα πολλά έργα. Προτιμώ ένα μικροσκοπικό του βιβλίον πού επιγράφεται «'Ιαμβοί και 'Ανάπαιστοι». Για μένα είναι άριστούργημα. Πώς άνταμώνονται άξεχώριστα τόν παθητικό μέ τόν συνθημένο! Τι λέξη πού ξέρει τί θέλει, ακριβόλογη γεμάτη χαρά!

Le Voyage en Grèce 1928. JEAN MOREAS

'Οποιος θέλει νά βρεί τούς άληθινούς πρόδρομους τού Παλαμά πρέπει ν' άνέβη πολύ ψηλά: ίσαμε τούς πιο δυνατούς ποιητικούς χρόνους της δημοκρατίας των 'Αθηναίων. 'Οποιος άναζητεί μέσα στην ποίησι αυτή την αισιοδοξία τού καιρού μας για τή ζωή, άς διαβάσει τόν Εὐριπίδη! Όποιος πιστεύει στην έγκατέρευση και στό παρηγόρημα με τή γνώση των ανθρώπινων παθών, άς θαυμάζει τόν Σοφοκλή. 'Οποιος όμως θέλγει νά μετρήσει τή δύναμη της 'Ελληνικής γλώσσας, μέσ' από τόν πέρασμα όλων των καιρών, πρέπει νά συγκρίνει τόν Παλαμά με τόν ποιητή εκείνον πού βάσω ψηλότερα κι' από τούς δύο άλλους μέ τόν Αίσχυλον.

(Der Nederlandsche Spectator) Μάρτιος 1901.

D. C. HESSELING

... 'Ο Κωστής Παλαμάς είναι άνάμεσα στους μεγάλους ζωντανούς ποιητές, εκείνος πού θά έπρεπε νά μάς συγκινή τόν περισσότερο, γιατί ενώ ή 'Ελλάδα αντιπροσωπεύει στους αιώνας την τελειωμένη δόξα, κατάρθωσε αυτός νά συνθέσει με τά

άνθη τού 'Υμηττού μιá νέα προσπάθεια όπου λάμπει παντού ή «άκλεις άελιη» πού λάτρευε ό Σοφοκλής.

Comtesse de NOAILLES

Θεωρώ τόν Κωστή Παλαμά ένα θαυμάσιο λυρικό. Μού θυμίζει από πολλές άπόψεις τόν δικό μας τόν Μιστράλ. Τά εγκώμια του στην άθάνατη 'Αθήνα οί όρατοί του στίχοι πού ύψώνονται στον ούρανόν σάν κρίνοι—όπως τόν λέει ό Ίδιος—ή γενναίωσησύν του, ή όρμη του, τόν κάνουν ένα έξοίεστο και σπάνιο ποιητή. Και τού χρωστώ χάρη γιατί έγραψα για την Ειρήνη στροφές πού εύχαριστούν τόν πνεύμα μου όσο και την καρδίαν μου. Τού προσφέρω πρόθυμα τή θερμή εκδήλωσή τού θαυμασμού μου.

La Semaine Egyptienne 15 'Απρ. 1930. EDOUARD HERRIOT

... 'Εκφράζω τόν ελικρινή θαυμασμό μου για τόν Κωστή Παλαμά, τόν ύψηλόν αυτόν ποιητή μίας τόσο εύγενικής έμπνευσης, και ενός τόσο όραίου λυρισμού, σιό πρόσωπο τού οποίου ξαναζει ή άρμονική ψυχή της άθίνατης 'Ελλάδας.

HENRI DE REGNIER

... 'Ο Κωστής Παλαμάς είναι ό μεγαλύτερος από τούς ζωντανούς ποιητές της Εύρώπης...

Είναι θλιβερό για μένα πού περιμένα ως τάν έξήντα τέσσερα χρόνια μου για νά γνωρίσω τόν μεγαλύτερο ποιητή της εποχής μ'—άλλά και χαρά μου πού έζησα άρκητά για νά μπορέσω άκόμα νά λούσω τά μάτια μου μέσα στό άττικό φώς και στη μενεξένια του πνοή.

(Villeneuve 22 Φεβρουαρίου 1930). ROMAIN ROLLAND

... Προτίθεμαι νά γράψω άργότερα μιá μελέτη για τόν Κωστή Παλαμά για τόν έξαιρετικό αυτό ποιητή, και ίδιως για τή ποιητική του σύλληψη των Γύφτων και τού 'Ησιόδου... Δέν λημονώ ότι με τή βοήθειά του έγνωρίσα και άγάπησα άκόμα καλλίτερα τή ψυχή της 'Ελλάδος.

MIGUEL DE UNAMUNO

Δέ διάβασα τόν Παλαμά παρά σε μετάφραση... 'Εθαύμασα μαζί τή χάρη των τοπίων του και την όμορφιά της φιλοσοφίας του.

ANDRE MAUROIS

'Ο Κωστής Παλαμάς είναι ένας πολύ όρατος και πολύ δυνατός ποιητής πού συμφέρει νά διαβάσθι και ν' αγαπηθί από τόν γαλλικό κοινό.

(Librairie Stock 1931) CHARLES MAURRAS

... 'Εχουμε ανάγκη από παγκόσμιους ποιητές σήμερα. Τέτοιον ποιητή δέ μπορεί παρά νά ρθούν από τις χώρες εκείνες πού έχουν άνεση και φώς πού οι ψυχές τους δέ βρίσκονται άπονηγμένες κάτω από τόν βάρος της εύμείρας και ό διανοητικός τους δολιχόμενος βαθύς θολωμένος από πολιτικούς έφιάλτες. Και ό Κωστή Παλαμάς είναι ένας τέτοιος ποιητής, άνηκε στη χώρα του, καθώς και σ' όλες τις χώρες τού κόσμου.

RABINDRANATH TAGORE

... την ήμερα πού ξεφύλλισα για πρώτη φορά μερικά άπ' τά έργα τού Παλαμά ένιωσα μονομιάς τόν δυνατό εκείνο συναίσθημα πού προκαλεί ή μεγαλοφυΐα τού λόγου... Είναι ένας άπ' τούς πολύ μεγάλους εκείνους ποιητές πού τόνονά τους θά ζή παντοτινά και οί στίχοι τους θά μείνουν εκτήμα ές αεί.

GUSTAVE GLOTZ

Σ' αυτή την άυστηρή συγκέντρωση, πού την άποτελούν σκνυθρωποι βυζαντινολόγοι, είναι μεγάλη μας τιμή πού μίλησε ένας ποιητής, ό όποιος ενώ έμεις, φτωχοί σοφοί, μιλούσαμε σε ταπεινό πεζό λόγο, μιλούσε σάν ποιητής. 'Ο Κωστής Παλαμάς, ό μεγάλος ποιητής, είναι μιá άπο της δόξης της 'Ελλάδος. Μπόρεσε νά ένώσει την άρχαία παράδοση με την παράδοση τής μεσαιωνικής και τή λαϊκή. 'Αν ή 'Αθήνα είναι περίφημη γι' αυτόν, είμαστε και μες πολύ περίφημοι πού βρίσκεται άνάμεσό μας, και τόν εύχαριστούμε θερμότατα γιατί σε μιá συγκέντρωση σοφών όπως αυτή, μάς έφερε την όμορφιά της ποίησης.

(Τό Ρ' Βυζαντινολογικό Συνέδριο. Νέα 'Εστία 15-11-1930)

CHARLES DIEHL

Πρώτος μέσα στους πρώτους έρχεται ο Κωστής Παλαμάς είναι ο επί αιώνας αναμενόμενος και επί τέλους αναφανείς Όμηρος της άκατεργάστου έπικής ύλης... ο Παλαμάς με τα βαθέα ανθρώπινα θέματα των ποιημάτων του, άνήκει στην ανθρωπότητα όλόκληρη. Άνήκει όμως και στους Ευζαντινολόγους, γιατί πολλά από τα θέματά του είναι καθαρά βυζαντινά. Ο μεγάλος ποιητής είνε και προφήτης. Άπ' όλα πρωτοείπε, πόσα δεν πραγματοποιήθηκαν; Είμαι ευτυχισμένος που χαίρετάς έναν από τους μεγαλύτερους ποιητές του κόσμου, και στο πρόσωπό του όλη τη νεοελληνική ποίηση.

(Ο κ. Gregoire για τη ποίησή μας) HENRI GREGOIRE

Το τραγούδι του Κωστή Παλαμά είναι το άριστούργημα της νεοελληνικής λογοτεχνίας. Ο πλούσιος λυρισμός του φέρνει στη θύμησι τότε τον Ουγκώ και τότε τον Όμηρο.

(La Mediterranée, 1 Σεπτεμβρ. 1932) MARCEL BRION

Γνώρισα τον Κωστή Παλαμά στα 1925. Με έδεχθηκε σ' ένα μικρό διαμέρισμα γεμάτο βιβλία. Δίπλα ήτο η κόρη του σαν άλλη Άντιγόνη.

Η κ. Τζούλια Άμπελᾶ Τερέντσιο

Με την κ. Τερέντσιο την έμψυχώτρια της Παλαμικής έορτής, ή Άπαγγελία, ή ώραία αυτή Τέχνη του λόγου πήρε τα τελευταία χρόνια στο τόπο μας ένα ουσιαστικώτερο και ιδιαίτερο ένδιαφέρον. Γιατί ή κ. Τερέντσιο δεν περιορίστηκε στην τυπική διδασκαλία της άπαγγελίας στις μαθήτριάς της. Συνέλαβε το γοητευτικό σχέδιο να γνωρίση στο έλληνικό κοινό τη νεώτερη ποίησή μας, που καθ' όλα αξία και μεστή, μένει το περισσότερο άγνωσμένη από την κοινωνία μας και μάλιστα από τους μορφωμένους μας, που προτιμούν να διαβάζουν την ξένη ποίηση και λογοτεχνία.

Η κ. Τερέντσιο έχει οργανώσει ως τώρα μερικές ένδιαφέρουσες σειρές φιλολογικών διαλέξεων και φροντίζει να έρμηνεύη ή ίδια με την άπαγγελία της έκλεκτά ποιήματα των συγχρόνων ποιητών μας. Με μεγάλη δεξιότητα ώργάνωσε «Τά εκατόχρονα της έλληνικής ποίησης» με σχετικές όμιλίες στον «Παρνασσό» και στο «Έλληνικό Όδείο». Το έργο αυτό δεν εΐτανε μόνο ζήτημα άπαγγελίας, μά περισσότερο φιλολογικής έρευνας και μελέτης. Γιατί έπρεπε με κομάτια ώρισμένα να έμφανιση την ιστορική διαδρομή της νεοελληνικής μουσας, τους χαρακτηριστικούς της σταθμούς, τον τρόπο της διαδοχής τους, με όλη την ευλάβεια προς τα διάφορα λογοτεχνικά ρεύματα που ήρθαν, πέρασαν και στήσανε.

Εξετάστηκε το δημοτικό τραγούδι και ή τεχνική του με την ζωντάνια, την παραστικότητα, την ψυχικότητα και ήθογραφικότητα. Άκολούθησε ή Έπτανησιακή Σχολή με το Σολωμό. τον Κάλβο, το Βαλαωρίτη κ. λ. π με την ιδιαίτερη άτμοσφαίρα του καθενός από τους ποιητές αυτούς και κατόπιν έρμήνευσε την ποίηση του ρωμαντισμού και της καθαρεύουσας με τον Παπαρρηγόπουλο, τον Παράσχο, τους Ραγκαβίδες και το Ζαλοκώστα, ό,τι είχε καλύτερο και λαμπερό και πιο καλλιεργημένο ή εποχή εκείνη. Υστερα το κοινό γνώρισε συστηματικά τη νεώτερη ποίησή μας, τους σύγχρονους δημιουργούς και μπόρεσε ν' άγαπήση την τέχνη τους.

Τώρα πάλι ή κ. Τζούλια Τερέντσιο είναι ή

Είναι ο μέγιστος των νεοελλήνων ποιητών. Η ποίησίς του είναι πλημυρισμένη από δύναμη, χρώμα, κ' έξαρση αφάνταστη.

(La Revue de Paris, 1 Ιανουαρ. 1928) HENRY BIDOU

«Το θαύμα υπάρχει πάντα στην ανθρώπινη ψυχή και στη πιο ταπεινή και με στη ζωή τη πιο ήσυχη» — λέει ο Κωστής Παλαμάς στον έξαισιο πρόλογο του Δωδεκαλόγου. Πρόλογος πουναι όλόκληρη «ποιητική» και που θάπρεπε πλατιά ν' αναλυθή και βαθεία νά μελετηθή άπ' του; έπηρεμένους νεαρούς μας φιλολόγους.

(Action Francaise, 14 Νοεμβρ. 1931) LEON DAUDET

Ο Κωστής Παλαμάς είναι ο ποιητής που κατώρθωσε να ξανάβρη το δυνατό λυρικό χυμό πουδανε πάνποτε της δάφνης του Παρνασσού τόσο θαλαρές. Η θεία φωνή πιο βαθύτερη ανθρώπινη άπ' την αρχαία Έλληνική φωνή, και ακούγοντας την νιώθουμε μ' άπειρη χαρά ότι ή έξαίσια Ευρυδίκη ξανάρχε με το φωτερό ήλιο της νέας Έλλάδος.

MARIO MEUNIER

ψυχή της Έπιτροπής που γιορτάζει τα «Πενήντα Χρόνια του Παλαμά» με τη λαυπηρή σειρά των όμιλιών του «Παρνασσού», που τόσοσ πολλός κόσμος τις τιμά.

Τέτοιο έργο κανείς ως τώρα δεν καταπιάστηκε, γιατί και δύσκολο είναι και άχάριστο. Πρέπει να είναι κανένας όλόκληρωτικά άφοσιω-

Η κ. Τζούλια Άμπελᾶ Τερέντσιο ή έμψυχώτρια των Παλαμικών έορτών και ή έρμηνεύτρια των Παλαμικών ποιημάτων

μένος σ' ένα τόσο ύψηλό ιδανικό, για να βρΐσκη μέσα του την Ικανότητα και τον ένθουσιασμό να υπερπηδᾶ τα έμπόδια και τις ποικίλες έναντιότητες. Και ή κ. Τζούλια Τερέντσιο όπλισμένη με πολλά χαρίσματα ακολουθεί το χαραγμένο της δρόμο, τόσο ώφέλιμο στη νέα λογοτεχνία μας

Σ. Σ.

Στήλη ειρήνης.

Το κήρυγμα της ειρήνης.

Οι Άρχηγοί των έκκλησιών όλων των κρατών, της Ευρώπης και της Άμερικής (έκτος από την Ρωμαϊκή καθολική έκκλησία) έκαναν τελευταίως στους πιστούς έκκλησι για την ειρήνην.

Ο Μακαριώτατος Άρχιεπίσκοπος Άθηνών, στην ώραία του έκκλησι, μίλησε για τον άνθρωπόλεθρο κίνδυνο, που καταστρέφει την ειρήνη των λαών. και τόνισε πως άπ' την κατάστασι που δημιουργήθηκε τελευταία θα προκύψουν ασφαλώς μεγάλες και άνεπανόρθωτες καταστροφές που θα κλονίσουν τα θεμέλια των κρατών. Θα είναι πολύ χειρότερες από κείνες που συνέβησαν πρό είκοσι χρόνων στην εποχή του Πανευρωπαϊκού πολέμου.

«Η συνείδηση της ειρήνης δεν έγινε ακόμη αΐτημα των ατόμων και των κοινωνιών, ούτε εις τας διεθνείς σχέσεις, ούτε εις αυτούς τους κύκλους της όμοιογενείας, λέγει στην έκκλησί του ο Μακαριώτατος, και προσθέτει πως και «εις τας όμοιογενείς κοινωνίας αΐ όζειται έσωτερικαί διαμάχαι φέρουν έμφυλούς σπαραγμούς, των όποίων την πικράν πείραν έχει δυστυχώς και ο Έλληνικός λαός».

Το κήρυγμα αυτό της ειρήνης και της αγάπης θα έπρεπε να το επιδιώξουν όλοι οι λαοί, να πάραμερίσουν τα πάθη τους, να γεφυρώσουν το χάσμα που τους χωρίζει, να μορφώσουν μέσα τους τη συνείδησι της ειρήνης που συμβουλεύουν οι Άρχηγοί της Έκκλησίας.

Κ' έμεϊς οι γυναίκες όμως πρέπει να γίνουμε όπαδοί του ώραίου αυτού κηρύγματος, να διαπαιδαγωγήσουμε καταλλήλως τα παιδιά μας καλλιεργώντας μέσα στις άθώες ψυχές τους τα μεγάλα ιδανικά της ειρήνης, της αγάπης, της αδελφосύνης, και να δίνουμε σ' αυτά την άγωγή και τη μόρφωσι που μεταδίδει ή χριστιανική ήθική. Δεν πρέπει ν' άφήσουμε να διαστραφῇ και ν' άναισθητηθῇ ή συνείδησί μας και να σβύση το φυσικό της φῶς.

Άμα αυτό συμβῇ, θα κυριαρχήση ή κακία που καταλλῃγει πάντα σε έξωφρενισμούς. Ένας

σοφός κύριος ύπεστήριζε κατ'αυτάς σε ευρύ κύκλο πως ή γυναικεία φιλαρέσκεια και επίδειξις δημιουργούν καταστροφές άμα δεν χαλινάγωγούνται και δεν περιορίζονται από μια φωτισμένη συνείδησι. Συντελούν μαζί με την έξαψι των πολιτικών παθών στην διασάλευσι της ειρήνης. Ο κ. Λαφονταίν πρόεδρος του Διεθνούς Γραφείου Ειρήνης γράφει στην Ειρηνιστική Κίνησι, το όργανο του Διεθνούς Γραφείου Ειρήνης:

«Πού πάει ο κόσμος; Σε μια νέα βαρβαρότητα ή στην τελειωτική απομάχρυνσι των σκοπέλων, που δεσμεύουν και βασανίζουν την ανθρωπότητα; Ποιός θα λύση αυτό το αίνιγμα; Ποιός θ' άπαντήση σ' αυτή την έρώτησι; Οι μάζες των λαών ή ή μειονότης των διανοουμένων που θα εξεγερθῇ στο τέλος; Θα μπορέσουν άρά γε να δικαιώησουν το ιδανικό της Ειρήνης;

Δυστυχώς όμως τις τελευταίες ήμέρες φθάνει από την Ευρώπη το σάλπισμα του πολέμου, που άντηχεϊ στο σύμπαν, τρομοκρατώντας τα έθνη και τους λαούς. Η Γερμανία παραβιάζει τη συνθήκη του Λοκάρνου, προφασίζεται πως ή άνακατάληψις της παρωπλισμένης ζώνης θα βοηθήση τον Γερμανικόν λαόν να λύση τα προβλήματά του. Ο κ. Σαρρώ κάνει έκκλησιν εις τον Γερμανικό λαό. Όλη ή Ευρώπη είναι άνάστατη, ή ανθρωπότης που θ' άλληλοσπαρχθῇ περιμένει με αγωνία τας διαπραγματεύσεις μεταξύ των Κρατών.

Παίζεται το μέλλον της Ευρωπαϊκής ειρήνης. Άς ευχηθούμε εις τα Ευρωπαϊκά Κράτη, πιστά στις παραδόσεις και στα ιδεώδη τους, να παραμείνουν ήνωμένα για την περιφρούρηση αυτής της ειρήνης. Άς έλπίσουμε πως ή ειρήνη των λαών θα έπιτευχθῇ «έν συνεργασίᾳ στενῇ με τη δικαιοσύνη».

Ευχόμεθα ή φράσις αυτή που αναφέρεται μέσα στον πρόλογο του προγράμματος του Συμβουλίου της Κ. τ. Ε., να γίνη σύμβολον της ανθρωπότητας.

ΕΛΕΝΗ ΣΙΦΝΑΙΟΥ (ΝΤΑΙΖΗ)

Πρόεδρος του τμήματος Ειρήνης και Διαιτησίας του Ε.Σ.Ε.

Τὸ Διήγημά μας

Τὸ φυλαχτό της.

Ἡ κομπή καμαρούλα θαμπά, μόλις φωτίζεται ἀπ' τὸ φῶς τῆς ἡμέρας.

— Γιαγιά, σκοτείνιασε πιά—εἶπε μὲ χαμηλὴ φωνή ἡ Ἀννούλα, κι' ἀνασηκώθη λίγο στὸ κρεβάτι της.

Ἡ γιαγιά κινήθηκε ἀργὰ σκυφτὰ ν' ἀνάψῃ τὸ πράσινο ἠλεκτρικὸ λαμπάκι.

Μὲ μιᾶς φωτίστηκε τὸ τραπέζι μὲ τὰ πολλὰ βιβλία δίπλα στὸ κρεβάτι τῆς Ἀννούλας. Φωτίστηκαν τὰ κάτασπρα σεντόνια, τὰ κεντημένα μαξιλάρια. Τὰ ματόκλαδά της ἀνοίγονταί στὸ φῶς.

— Νύχτωσε, γιαγιά, κι' ὁ Ἀνδρέας δὲν ἦρθε οὔτε ἀπόψε. Δυὸ βραδιὲς ἔχει νῆρθη, εἶπε συλλογισμένα.

Κι' ἀπ' τὸ παράθυρο ποὺ ἦτανε δίπλα στὸ κρεβάτι τῆς τράβηξε τὴν κουρτίνα νὰ δῇ. Ὁ δρόμος φωτισμένος φαίνονταν ὡς τὴν γωνιά, ποὺ ἔστρηβε... Κανείς...

Τὰ γαλανὰ ματάκια της γέμισαν παράπονο.

— Ἀπ' τὴ μέρα ποὺ γλίστρησα ἀπ' τὴν κούνια δὲν ἔλειψε μιὰ βραδιά.

Τὸ χρυσό μου τὸ παιδί, ποὺ θέλει πάντα συντροφιά—εἶπε στοργικὰ ἡ γιαγιά. Τί νὰ σοῦ κάνῃ μὲ τὴ γιαγιά; Τὰ παραμῦθια της δὲν εἶνε πιά γιὰ σένα. Μεγάλωσες... Διαβάξεις σπουδαία βιβλία... Δεκαπέντε χρονῶν κοπέλλα... Δὲν πιστεύεις πιά τὰ παραμυθία βασιλόπουλα μὲ τις μαγεμένες βασιλοπούλες—ψευτοπαρεπονέθηκε ἡ γιαγιά. Ἦρθε κοντὰ της. Ἀκούμπησε τὸ λιγὸσαρκὸ γερωντικό χέρι της στὸ χλωμὸ μέτωπο τῆς Ἀννούλας, χάιδεψε τὰ χρυσὰ φωτεινὰ μαλλιά της.

— Πάει κι' αὐτὴ ἡ μέρα Ἀννούλα εἶπε χαρούμενα ἡ γιαγιά. Αὔριο πιά θὰ πατήσης τὸ πόδι.

Κύτταξε τρυφερὰ τὴν μικρὴ ἄρρωστη ἐγγονή της:

— Πάει πιά.

Ἡ Ἀννούλα δὲν ἀπαντοῦσε. Σὰ νὰ μὴν ἀκουσε. Σὰ νὰ μὴν ἐννοιωθε. Σὰ νὰ μὴν ἦτανε γιὰ τὴ δική της χαρά. Δυὸ μῆνες πόσα τράβηξε. Δυὸ μῆνες καρφωμένη στὸ κρεβάτι μὲ τὸ πόδι ἀκίνητο... βαρύ... Τί πόνους... Καὶ πόση ὑπομονή. Οἱ πόνοι περάσανε. Αὔριο θὰ πατήσῃ. Σὲ λίγο θὰ κινήθῃ! Ὁ ἄνθρωπος ἄλλοτε. Ἡ γιαγιά εἶναι ὅλο χαρά. Τὰ γερωντικά της μάτια, ποὺ βάρυναν οἱ πόνοι πὶο πολὺ παρά τὰ χρόνια ζωῆς, ῥεψαν... φωτίστηκαν. Κ' ἡ Ἀννούλα;

Ἡ πόρτα χτύπησε σιγὰ.

— Καλῶς τὸν, εἶπε χαρούμενα ἡ γιαγιά σὺν εἶδε τὸν Ἀνδρέα.

Τὰ μάτια τῆς Ἀννούλας παίξανε νευρικά.

— Κ' ἔλεγα πὼς δὲ θάρθῃς κι' ἀπόψε—εἶπε μὲ παράπονο.

— Ἀπόψε; Μποροῦσα; ποὺ εἶναι ἡ τελευταία βραδιά κι' αὔριο θὰ σηκωθῇς πιά;

— Ποῦ τὸ ξέρεις ἐσύ;—ἀπόρησε ἡ Ἀννούλα. Προχθὲς μόλις τὸ εἶπε ὁ γιατρός.

— Εἶδα τὴ Λένα καὶ μοῦ τὸ εἶπε. Θάρθῃ μάλιστα καὶ κείνη ἀπόψε.

— Ἦτανε ἐδῶ καὶ χθὲς—εἶπε ἡ γιαγιά. Κάθισε ἀργὰ ὡς τὸ βράδυ ἡ καυμένη. Χόρτασε πιά ἡ Ἀννούλα συντροφιά. Λέγανε λέγανε, ἀτέλειωτα. Ὁ Ἀνδρέας εἶπ' αὐτό. Ὁ Ἀνδρέας εἶπε τᾶλλο. Βαρέθηκα ν' ἀκούω τὸνομά σου.

Ὁ Ἀνδρέας γέλασε δυνατὰ.

— ἔχουν ἐμπιστοσύνη στὰ λόγια μου. Εἶναι γιὰτὶ γέραςα. Οἱ δυὸ τους μαζὶ κάνουνε τὰ χρόνια μου.

— Τί μᾶς λὲς καλέ;—κάνει πειστωμένα ἡ Ἀννούλα. Δεκαπέντε καὶ δεκαοκτὼ κάνουν εικοσιενιά;

— Τί ἔχουν νὰ κάνουν τὰ χρόνια Ἀννούλα. Κάποτε μὲ τὰ λίγα μπορεῖ νάσαι μέγας. Κι' ἄλλοτε μὲ τὰ πολλὰ νάσαι μικρός. Εἶπε σοβαρὰ ὁ Ἀνδρέας.

Ἐσεῖρε τὸ σκαμνάκι τῆς τουαλέτας καὶ κάθισε κοντὰ της. Κράτησε στοργικὰ τὸ χέρι της στὰ δυὸ χέρια. Τὴν κύτταξε τρυφερὰ στὰ μάτια.

— Τὴν Ἀννούλα μας, ποὺ τυραννῆθηκε τόσο. Ὅσο συλλογίζομαι πὼς γλίστρησες τὴν ὥρα ποὺ τραβοῦσα ἐγὼ τὴν κούνια.—Ἰσως νᾶγινε καὶ ἐξ αἰτίας μου.

Ἡ γιαγιά διαμαρτυρήθηκε.

— Μὴ τὸ λές, παιδί μου αὐτό.

— Ἰσια-ἴσια, ποὺ μὲ κράτησες εἶπε ἡ Ἀννούλα μὲ τόνο.

— Δὲν ξέρω. Ὅσο σ' ἔβλεπα στὸ κρεβάτι μὲ τὸ πόδι στὸ γύψο ἀκίνητο... βαρύ... Πῆγα νὰ τρελλαθῶ ἀπὸ τύψεις. Τί ἤθελα ἐγὼ τὰ παιγνίδια μὲ τὰ παιδιά; Νά, γιὰ νὰ μὴ σᾶς χαλῶ τὸ χατήρι. Ἀνδρέα ψηλά... Ἀνδρέα μου πὶο ψηλά» καλὰ τὰ καταφέραμε.

— Μμ... γι' αὐτὸ λοιπὸν ἐρχόσουν κάθε βράδυ—κάνει ἀγαναχτισμένη ἡ Ἀννούλα. Ἀπὸ τύψεις. Καλὰ, ποὺ μοῦ τώπες νὰ μὴ στῶχω ὑποχρέωσιν. Καὶ τὰ βιβλία ἀπὸ τύψεις. Κ' οἱ σοκολάτες ἀπὸ τύψεις. Ὅλα λοιπὸν ἀπὸ τύψεις... Ἄς γίνω καλὰ, νὰ γλυτώσῃς ἐπὶ τέλους ἀπ' αὐτὸ τὸ μαρτύριο.

— Γιατί, εἶναι τόσο κακό; Τόσο κακό γιὰ νὰ θυμῶνῃς; Μήπως δὲ θάρχόμεν κι' ἐν δὲν γλιστροῦσες στὰ χέρια μου, Ἀννούλα. Πὼς ἐρχόμεν ὅταν ἦταν ἄρρωστη ἡ μαμά σου, προτοῦ πάει ταξίδι. Ἐξάδελφός εἰμαι ἐπὶ τέλους.

— Ναί, κάνει κοροϊδευτικά ἡ Ἀννούλα, τρίτος ξάδελφός. Πόσοι τέτοιοι. Π' οὔτε τοὺς γνωρίζεις. Συγγενεῖς. Τί εἶναι; Ἄν δὲν τοὺς ἀγα-

πᾶς; Τοὺς φίλους ὅμως τοὺς διαλέγεις ἐσύ... Τοὺς ἀγαπᾶς. Αὐθόρμητα. Ἡ ἀγάπη εἶναι ἡ ἀλήθεια. Ἡ χαρὰ τῆς ζωῆς. Κ' ἐσὺ τὸ λές...

Τοῦ μιλοῦσε μὲ τὰ ἴδια του τὰ λόγια. Κ' εἶχε ἓνα τόνο ἀσυνήθιστα θερμὸ στὴ φωνή της.

Ἐγείρε τὸ ξανθὸ της κεφάλι πὶο κοντὰ τοῦ. Ἐβύθισε τὰ γαλανὰ μάτια της στὰ ἐκφραστικά μαῦρα μάτια τοῦ.

Ἐκείνη τὴ στιγμή ἀνοίξε ἡ πόρτα. Ἡ Λένα χαρούμενη πῆδηξε κοντὰ τους.

Ἡ Ἀννούλα ἀνατινάχτηκε στὸ κρεβάτι της, σὰ νὰ ξύπνησε ἀπὸ βαθὺ ὄνειρο.

Ἡ Λένα τὴν κύτταξε γελαστά.

Κ' ἐκείνη ἔκανε νὰ τῆς χαμογελάσῃ.

— Κάτι συλλογισμένη, Ἀννούλα ἀπόψε; Τώρα ποὺ περάσανε πιά τὰ βάσανα—εἶπε χαρούμενα καὶ κάθισε στὴν ἄκρη τοῦ κρεβατιοῦ.

— Βαρέθηκα πιά νὰ σὲ βλέπω, κλεισμένη ἐδῶ μέσα Ἀννούλα. Πότε ἐπιτέλους θὰ βγῇς; Νὰ πάμε καὶ ἐκδρομή. Ἐκδρομή γιὰ χατήρι τῆς ξαδερπούλας. Δὲν εἶπες, Ἀνδρέα;

— Μὲ φεγγάρι μάλιστα, εἶπε γελῶντας ὁ Ἀνδρέας.

Ἡ Λένα γύρισε καὶ τὸν κύτταξε. Μιὰ λάμψη φώτισε τὰ μάτια της. Τὰ μάγουλά της φλογίστηκαν. Ὁ Ἀνδρέας τὴν κύτταξε χαρούμενα, μὲ τὰ ἐκφραστικά μαῦρα μάτια στυλωμένα στὰ πράσινα παράξενα μάτια της.

Ἡ Ἀννούλα ἄκουε σιωπηλὴ. Ἐκδρομή... συντροφίες... τρέλλες. Ἐνα τίποτα εἶναι τώρα ὅλ' αὐτὰ γιὰ κείνη. Τί ὅμως τὴν ἔκανε κι' ἄλλαξε ἀπότομα; Τὸ κάρφωμα στὸ κρεβάτι τόσον καιρό; Οἱ πόνοι, οἱ ἀνυπόφοροι πόνοι ποὺ πέρασαν; Τὰ βιβλία μήπως ποὺ διάβαζε τώρα; Τὰ βιβλία ποὺ τῆς ἔδινε ὁ Ἀνδρέας; Ποιὸς ξέρεῖ; Ποιὸς ξέρεῖ ποτέ τί ἀλλαγὴ γίνεται μὲς τὴν ψυχῇ τοῦ; Κάτι ἀσυνήθιστο νοιώθει μέσα της. Σὰ χαρά. Σὰ λαχτάρα. Σὰν καρδιοχτύπι. Ἄλλοτε πάλι κάτι παράξενο. Σὰ βάρος στὴν ψυχὴ της.

Καὶ θαμπὲς ἀλλόκοτες σκέψεις τριγυρίζουν τὸ μικρὸ της κεφάλι.

— Τίποτα δὲ λές Ἀννούλα; Ρώτησε ὁ Ἀνδρέας μ' ἀπορία. Γιὰ τὴν ἐκδρομὴ λέμε. Ὁ ἄνθρωπος μὲ φεγγάρι. Ἄλλοτε ἔκανες σὰν τρελλή.

— Δὲν ξέρεις τώρα τὴν Ἀννούλα; Ἄλλαξε, κλεισμένη ἐδῶ μέσα. Δὲ σκοτιζεταί πιά γι' αὐτὰ—εἶπε μισοσοβαρὰ ἡ Λένα.

— Ἀπαγορευτὴν φαίνεται μὲ τὴν ἰδέα πὼς θὰ περάσῃ τὴ ζωὴ της καρφωμένη στὸ κρεβάτι—ξανᾶπε ὁ Ἀνδρέας.

Γέλασαν.

— Κάνε πὼς λὲς τίποτα γιὰ τὴν Ἀγνή, ποὺ πέθανε ἀπ' ἀγάπη. Γιὰ τὴ Μέλπω, ποὺ κλέφτηκε. Γιὰ καὶ μὲς... Γιὰ δράματα... Γιὰ ὅτι τρέλλες γράφουν τὰ βιβλία... Καὶ θὰ δῇς πὼς θὰ μιλήσῃ... Μόνο γι' αὐτὰ ἐνδιαφέρεται τώρα.

— Ἐγινε λοιπὸν αἰσθηματικὴ; εἶπε κοροϊδευτικά ὁ Ἀνδρέας. Γύρισε καὶ τὴν κύτταξε.

Ἡ Ἀννούλα χαμήλωσε τὰ μάτια γιὰ νὰ ξεφύγῃ τὴ ματιά τοῦ.

— Γιαγιά—φώναξε στὴ γιαγιά της, ποὺ ξανάμπαινε κείνη τὴ στιγμή, δὲν ἔφερε σοκολάτες στὰ παιδιά.

Σὲ λίγο ἡ Λένα σηκώθηκε.

— Ἀργήσα εἶπε, καὶ ἡ μαμά θ' ἀνησυχῇ. Φοβάται γιὰτὶ εἶναι ἐρημικὰ ἐκεῖ κάτω. Ὁ ἄνθρωπος ἐννιά.

— Σὲ πάει ὁ Ἀνδρέας—εἶπε ἀπλὰ ἡ γιαγιά.

Ὁ Ἀνδρέας σηκώθηκε μὲ προθυμία.

— Νὰ κλείσω, Ἀννούλα, τὸ παράθυρο; Δρόσισε πολὺ, εἶπε ἡ γιαγιά μόλις ἡ Λένα καὶ ὁ Ἀνδρέας βγήκανε ἀπ' τὴν πόρτα.

Τὰ βήματά τους πηδηχτὰ ἀντηχοῦσαν ἀκόμη στὴ μαρμαρινὴ σκάλα.

— Μιὰ στιγμή, γιαγιά, μιὰ στιγμούλα, παρακάλεσε ἡ Ἀννούλα καὶ ἔσκυψε νὰ δῇ ἔξω.

Φανήκανε καὶ οἱ δυὸ στὸν κῆπο. Τὸ πυκνὸ φύλλωμα τῶν πεύκων σκίαζε τὰ κεφάλια τους. Κάνανε δυὸ βήματα κάτω ἀπ' τὸ παράθυρο. Τάπαλὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ φώτιζε τώρα τὴν κομπή κορμοστασιὰ τους. Κοντοστεκόνται...

— Γιαγιά, κάνει μὲ πνιγμένη φωνὴ ἡ Ἀννούλα. Τὰ μάτια της ἀνοίγονταί. Εἶδε καλὰ; Ἡ Λένα καὶ ὁ Ἀνδρέας... Κοντὰ - κοντὰ... Φιλιούνται...

Κάτι τρέμει μέσα της... Κάτι σπαράζει... Νὰ τρέξῃ. Νὰ πηδήσῃ ἀπ' τὸ παράθυρο, νὰ πηδήσῃ μπροστὰ τους. Κάνει νὰ φωνάξῃ Ἀνδρ... Ἡ φωνὴ της πνίγεται. Τὰ μάτια της βουρκώνουν. Ἐκεῖνοι στεκόνται ἀκόμα.

Μὰ θέλει νὰ φωνάξῃ. Θέλει νὰ τὴν ἀκούσουν. Πῶς νὰ κἀνῃ. Θέλει.

Φουχτιάξῃ μὲ τὰ δυὸ της χέρια τὸ χρυσὸ φυλαχτὸ ποὺ εἶνε κρεμασμένο στὸ λαιμὸ της. Τὸ τραβᾷ μὲ ὀρμὴ καὶ σπᾶνει τὴ χρυσὴ ἀλυσιδίτσα τοῦ.

Τίποτα δὲν ἦταν μπροστὰ στὴν ἀπελπισιὰ τοῦ μικροῦ κοριτσιοῦ πὶο τραγικὸ. Δίνει μιὰ καὶ πετᾷ τὸ φυλαχτὸ ἀπ' τὸ παράθυρο. Μπροστὰ στὰ πόδια τους. Ἀνάμεσα στὰ πόδια τους.

Ὁ ἀλαφρὸς κρότος τοῦ ξεχώρισε πὶο δυνατὸς μὲς τὴν ἡσυχία τῆς νύχτας.

Οἱ δυὸ νέοι ἀνατινάχτηκαν. Τί ἦτον;

Σήκωσαν τὰ κεφάλια φοβισμένοι. Κανείς...

— Τὸ φυλαχτὸ τῆς Ἀννούλας, Λένα, κάνει ὁ Ἀνδρέας ξαφνιασμένος καὶ σκύβει νὰ τὸ σηκώσῃ.

Ἡ Λένα τὸν κύτταξε ἐκστατικά.

Ὁ Ἀνδρέας κράτησε μιὰ στιγμή τὸ φυλαχτὸ στὴν ἀνοιχτὴ φούχτα τοῦ. Ἐλαμπε στὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ. Τὰ μάτια τοῦ μὲ μιᾶς χαμήλωσαν συλλογισμένα.

— Μᾶς εἶδε, εἶπε μὲ συγκίνηση...

ΦΩΦΩ Π. ΛΟΓΟΘΕΤΗ

Καλλιτεχνική κίνησης

Γυναίκα ζωγράφος ή γυναίκα γλύπτρια είναι κάτι συνηθισμένο, αλλά γυναίκα που εργάζεται σε μωσαϊκόν και διακοσμεί εκκλησίας και μνημεία είναι κάτι σχεδόν άπιστευτο, όταν ξεύρει κανείς τι ύλικές δυσκολίες παρουσιάζει μια τέτοια δουλειά. Και όμως τί δεν κάνει μια γυναίκα όταν έχει μέσα της το ιερὸν

Μωσαϊκὸν ἐντοιχισμένον
ἀνω τῆς θύρας τῆς Καπνικαρέας.

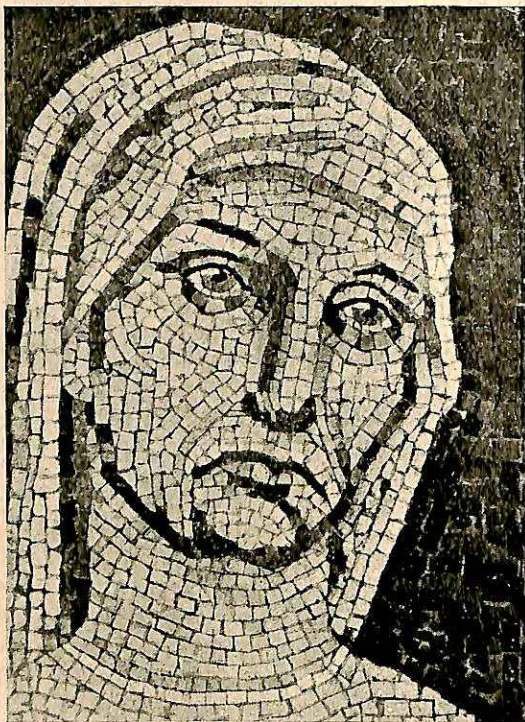
πῦρ. Ἡ ἐντοίχισις εἰς τὸ ἄνω μέρος τῆς θύρας τῆς μεσημβρινῆς πλευρᾶς τῆς Καπνικαρέας ἑνὸς μωσαϊκοῦ ἔργου τῆς Δοῦς Ἑλλης Βοῖλα μᾶς ἔδωσε ἀφορμὴ νὰ τὴν ἐπισκεφθῶμε εἰς τὸ ἐργαστήριό της. Ἡ Δις Βοῖλα ἐσπούδασε εἰς τὴν Γερμανίαν τὸ εἶδος αὐτὸ, εἶναι δὲ ἡ μόνη ἑλληνίς ποὺ ἔχει καταπιαστῇ μὲ μιὰ δουλειὰ πραγματικῶς ἀνδρική. Ἐχει ἐπίσης διακοσμήσει τὸν Ναὸ τοῦ Ἁγ. Νικολάου στὸ Βόλο, τὸ σερβικὸν στρατιωτικὸν Μνημεῖον εἰς τὸ Ζεϊτενλίκ ἔξω ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκην, καὶ διάφορα ἄλλα ἔργα της εἶναι σκορπισμένα σὲ ἰδιωτικὰς συλλογὰς.

Ἐκεῖνο δὲ ποὺ συντείνει ὥστε τὰ μωσαϊκὰ τῆς Δοῦς Βοῖλα νὰ ἔχουν ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον, εἶναι ὅτι κατώρθωσε νὰ εἰσδύσῃ στὸ πνεῦμα τὸ αὐστηρῶς Βυζαντινὸ καὶ νὰ ἀποφύγῃ τὴν λεπτομέρεια καὶ πολυχρωμία ποὺ κάνει τὸ μωσαϊκὸ νὰ γάνῃ τὸν αὐστηρὸ διακοσμητικὸ χαρακτῆρα τῶν Βυζαντινῶν. Μέσα στὸ ἐργαστήριόν της ἕνα τραπεζί, ἕνα βαρὺ σφυρί καὶ ἕνα κοπτερὸ σίδερο ἐπάνω στὸ ὁποῖον σπάζει τὰ πετράδια, εἶναι τὰ μόνα της σύνεργα. Ἐκεῖ θὰ ἴδῃτε βότσαλα τῆς θαλάσσης μὲ τὶς πλέον τραφερεῖς ἀποχρώσεις τῆς σαρκός, ποὺ ἡ καλλιτέχνης χρησιμοποιεῖ διὰ τὰ πρόσωπα καὶ τὰ σώματα τῶν ἀπεικονιζομένων, καὶ πέτρες εἰς σχήματα κύβων, ζωηροτέρων χρωμάτων, διὰ τὰ φορέματα, ἐπίσης καὶ κομμάτια γυαλιὰ μὲ σμάλτο ἢ χρυσὸ διὰ τὰ θανάσια φρόντα τῶν συνθέσεων της, τὰ ὁποῖα ποικίλει μὲ τὴν αἰσθητικὴν ἀντίληψιν.

Καὶ εἶναι ἀκούραστη στὴ δουλειὰ της, ὅχι διότι ἔχει ἐξαιρετικὴ σωματικὴ ἀντοχή, ἀλλὰ διότι ἔχει μέσα της τὴν φωτιὰ καὶ τὸ ψυχικὸ σθένος ποὺ δη-

μιουργεῖ τοὺς καλλιτέχνας. Τὸ μωσαϊκὸν τῆς Καπνικαρέας, ἡ Θεομήτωρ, ἀντίγραφον ἀπὸ τὸν Ὅσιον Λουκά τοῦ ΙΑ' αἰῶνος, συμπίπτει, ὅχι τυχαίως, μὲ τὴν χρονολογίαν περιήπου ποὺ ἐκτίσθη καὶ ἡ ἐκκλησία τῶν Ἀθηνῶν. Βεβαίως πρὸς τὸ παρόν, μὲ ὅλην τὴν ἐναρμόνισιν τῶν χρωμάτων, καθὼς ἐπίσης καὶ τὸν Βυζαντινὸν χαρακτῆρα τοῦ μωσαϊκοῦ αὐτοῦ ἔργου, παρουσιάζει κάποιαν ἀντίθεσιν μὲ τὴν παμπάλαια πρόσοψιν τῆς ἐκκλησίας. Σὰς κάνει τὴν ἐντύπωσιν τοῦ καινούργιου, ἀπλῶς καὶ μόνο διότι εἶναι προσφάτως ἐργασμένο. Ὁ ἥλιος ὅμως, αἱ καιρικαὶ μεταβολαὶ καὶ ἡ λεπτὴ σκόνη τῆς Ἀττικῆς θὰ προσδώσουν ἐντὸς ὀλίγου εἰς τὸ ὥραιο μωσαϊκὸν ἕνα εἶδος πατίνας ποὺ θὰ τὸ κἀνῃ νὰ πλησιάζῃ στοὺς παλαιοὺς καιροὺς, ποὺ τὰ ψηφιδωτὰ εἶχαν φθάσει στὸ τελειότερο σημεῖον τῆς τέχνης αὐτῆς.

Ἡ Δις Βοῖλα ὅταν ἐργάζεται διὰ τὸν ἑαυτὸ της καὶ δὲν εἶναι δεσμευμένη ἀπὸ τὴν Βυζαντινὴ ἀρχιτεκτονική, ἐργάζεται φυσικὰ, πλέον ἐλεύθερα, ἀλλὰ ποτὲ δὲν ξεφεύγει ἀπὸ τὸ εἶδος τῆς τέχνης της τὸ ἀποκλειστικῶς διακοσμητικόν. Τὸ μωσαϊκὸν, ἀρχαιοτάτη διακοσμητικὴ τέχνη, ποὺ ἐπῆραν πιδανὸν οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τοὺς Πέρσας καὶ τοὺς Αἰγυπτίους καὶ κατόπιν Ῥωμαῖοι καὶ Ἀραβες χάρις στοὺς Βυζαντινοὺς, ἔλαβε μιάν ἐξέλιξιν θαυμαστὴν καὶ ἔγινε τὸ

Ἔργον Ἑλλης Βοῖλα.

κατ' ἐξοχὴν διακοσμητικὸν στοιχεῖον ποὺ ἐλάμπρυνε τοὺς χριστιανικοὺς Ναοὺς τῆς ὀρθοδοξίας.

Ἡ Δις Ἑλλη Βοῖλα καὶ ὁ κ. Στ. Ξενοπούλος εἶναι οἱ μόνοι, νομίζω, ποὺ ἐπεδόθησαν εἰς αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς διακοσμητικῆς καὶ μπορεῖ νὰ συντείνουν εἰς μιάν ἀναγέννησιν τῆς ὥραιας αὐτῆς τέχνης.

ΑΘ. ΡΕΔΙΑΔΟΥ

Γυναικεία ἀστυνομία.

Ὁ θεσμὸς τῆς γυναικείας ἀστυνομίας εἰσῆλθον εἰς ὅλες σχεδὸν τὶς πολιτισμένες χώρες καὶ παντοῦ εἶχε λίαν ἱκανοποιητικὰ ἀποτελέσματα. Ὅπως ἐγράψαμε καὶ ἄλλοτε, θὰ ἦταν εὐχὴς ἔργον ἔαν ἡ κυβερνήσις μας ἤθελε κ' ἐδῶ νὰ προσλάβῃ γυναῖκες στὴν ἀστυνομικὴ ὑπηρεσίαν, ἀφοῦ τὶς ἐκπαιδεύσῃ προηγουμένως καταλλήλως.

Θὰ λέγαμε μάλιστα, νὰ μὴ ἀποτελέσουν οἱ γυναῖκες ἀστυνομοὶ ξεχωριστὸ σῶμα, ἀλλὰ νὰ συμπεριληφθοῦν στὴ γενικὴ ἀστυνομία τοῦ Κράτους μὲ καθήκοντα κατὰ κύριον λόγον τὴν καταπολέμησιν τῆς διαφθορᾶς, τὴν προστασίαν τῆς δημοσίας ἠθικῆς καὶ ὑγιεινῆς. Πόσο πιὸ φιλόανθρωπη θὰ ἦταν ἡ σχέσις τῶν γυναικῶν ἀστυνόμων μὲ τὶς κοινὰς γυναῖκες ποὺ ὑποβάλλονται σὲ ἀναγκαστικὴ ἱατρικὴ ἐξέτασι, καὶ πόσο πιὸ μαλακὰ θὰ ἦταν ἡ τύχη τῶν δυστυχῶν αὐτῶν πλασμάτων ὅταν θὰ εἶχαν νὰ κάμουν μὲ γυναῖκες ποὺ ἡ στάσις των θὰ ἦταν ἀπλή, ἀμεροληπτικὴ καὶ πιὸ ἀνθρωπινή. Οἱ ἄνδρες ἀστυνομοὶ νοιώθουν ἀπέναντι τῶν ζητημάτων αὐτῶν κάποια συστολή, οὔτε μποροῦν νὰ μπεῖν στὴ διαφορετικὴ ψυχολογία τῶν γυναικῶν αὐτῶν σὲ ζητήματα ὅπου ἡ γυναῖκα ἀστυνομὸς δὲν θὰ προσκρούσῃ σὲ καμμίαν δυσκολίαν. Αὐτὴ θὰ μπορέσῃ νὰ καταλάβῃ πολὺ καλύτερα τὴ θέσιν αὐτῶν τῶν δυστυχῶν πλασμάτων, θὰ ἔχῃ πιὸ πλατεῖαν ἀντίληψιν καὶ ὑπομονή, ἀλλ' ἰδίως συμπόνιαν καὶ πίστιν στὴν ἀποστολὴ της ὅτι μπορεῖ δηλαδὴ νὰ τὶς βοηθήσῃ, νὰ τὶς σώσῃ ἀπὸ τὰ νύχια τῶν σωματεμπόρων καὶ τῶν ἐκμεταλλευτῶν, πρὸς τοὺς ὁποίους οἱ ἄνδρες ἀστυνομοὶ δείχνουν συχνὰ παράδοξον ἐπιείκειαν.

Ἀπὸ τὴ Γαλλίαν μανθάνομεν ὅτι τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον τῶν Παρισίων, ἐκτιμῶν τὶς ὑπηρεσίας τῶν δύο πρώτων γυναικῶν ἀστυνόμων ποὺ διορίσθησαν πρὸ ἑνὸς ἔτους, ἀπεφάσισε νὰ προσλάβῃ 18 ἀκόμη γυναῖκες ἀστυνόμους, ἀνὰ μιάν γιὰ κάθε περιφέρειαν. Τὸ Ἐθνικὸν Συμβούλιον τῶν Γαλλίδων, χάρις στὶς ἐνέργειες τοῦ ὁποίου διορίσθησαν αἱ δύο πρώτες, καὶ τὸ ὁποῖον ἔκτοτε δὲν ἔπαυσε νὰ φροντίζει νὰ προσληφθοῦν περισσότερες, μπορεῖ νὰ ὑπερηφανευθῇ γιὰ τὸ καλὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα.

Στὴ Πολωνίαν ἐφορτάσθη πρὸ ὀλίγου ἡ δεκαετηρίς τῆς γυναικείας ἀστυνομίας. Ἡ κ. Στανισλάβα Παλαιολόγου, ἡ ἀρχηγὸς αὐτῆς ἔχει ὑπὸ τὶς διαταγὰς της 38 γυναῖκες ἀστυνόμους στὴ Βαρσοβία καὶ 62 στὶς κυριώτερες ἐπαρχιακὰς πόλεις. Ὅλες φοροῦν στολή, συμβάλλουν δὲ σπουδαίως στὴ καταπολέμησιν τῆς σωματεμπορίας. Μ' ὅλον ὅτι ἔχουν καταργηθῇ ἐπίσημως στὴν Πολωνίαν οἱ οἰκοὶ ἀνοχῆς, ἐξακολουθοῦσεν ἐν τούτοις κρυφὰ τὸ αἰσχρὸ ἐμπόριον. Ἡ γυναικεία ἀστυνομία κατώρθωσε νὰ κλείσῃ εἰς διάστημα ἐπὶ ἑτῶν 254 τέτοια μέρη διαφθορᾶς. Ἐπίσης ἀναλαμβάνουν ἐκεῖ οἱ γυναῖκες ἀστυνομοὶ τὴν προστασίαν τῶν παιδιῶν ὅταν βρίσκονται σὲ κακὸ περιβάλλον, ὡσαύτως καὶ τὴν προστασίαν τῶν κοριτσιῶν ἀπὸ τοὺς κινδύνους καὶ τοὺς πειρασμοὺς τῶν μεγαλουπόλεων, καὶ τέλος συμπράττουν στὴ κοινωνικὴ ἀποκατάστασι τῶν πρώην κοινῶν γυναικῶν.

Αἱ Ἑνωμένα Πολιτεῖαι ποὺ χρησιμοποίησαν γιὰ πρώτη φορὰ γυναῖκες ἀστυνόμους κατὰ τὸν μεγάλον πόλεμον, οὔτε συζητοῦν πιά τὸ λυσαιτέλες τοῦ θεσμοῦ αὐτοῦ. Στὴ Καλιφορνία ὑπηρετοῦν γυναῖκες ἀστυνομοὶ σὲ 28 πόλεις, εἰς δὲ τὴν Νέα Ὑόρκη ὑπάρχουν 140 ἐξ ὧν αἱ 40 εἶνε τοποθετημέναι στὸ γραφεῖον γιὰ τὴν πρόληψιν τῆς ἐγκληματικότητος, αἱ δὲ λοιπαὶ

ἐργάζονται εἰς ἄλλες θέσεις. Ἀρχηγὸς των εἶνε ἡ Mary Sullivan μὲ μισθὸν τμηματάρχου. Οἱ κατώτερες ἀστυνόμους μισθοδοτοῦνται ὅπως καὶ οἱ κοινὸι ἀστυφύλακες. Ἐργάζονται ὡς μυστικοὶ καὶ ὡς ἀστυνόμοι ἐν στολῇ, ἐπιβλέπουν τὶς παραλίες, τὰ πάρκα καὶ ὅλα τὰ δημόσια μέρη, ἐπίσης τοὺς ἀνατίθεται ἡ φροντίδα γιὰ τὶς γυναῖκες καὶ τὰ παιδιά ποὺ μαζεύουν ἀπὸ τὸ δρόμον.

Η Κ. STANISLAVA PALÉOLOGUE

Ἀρχηγὸς τῆς Πολωνικῆς Γυναικείας Ἀστυνομίας.

Ὅτι στὴ Τουρκίαν λειτουργεῖ ἤδη γυναικεία ἀστυνομία, τὸ γνωρίζουν οἱ ἀναγνώστείς μας ἀπὸ προηγουμένα δημοσιεύματά μας. Γι' αὐτὸ φρονοῦμεν, ὅτι κ' ἐδῶ θὰ ἔπρεπε νὰ εἰσαχθῇ αὐτὸς ὁ θεσμὸς. Ἐκτὸς τοῦ ὅτι θ' ἀνοίγονταν ἕνα καινούριον στάδιον ἐργασίας γιὰ ἱκανὰς γυναῖκες ποὺ μαστίζονται τώρα ἀπὸ τὴν ἀνεργίαν, θὰ ἐπῆρχετο καὶ μιὰ ἐξυγίανσις ὅλου τοῦ σώματος, ποὺ τόσες φορὲς ἀπεδείχθη ἀεπαρκὲς καὶ ὄχι εἰς τὸ ὕψος του. Ἀρκεῖ ν' ἀναφέρωμεν ὅτι ἕνα παιδάκι ποὺ μάζεψεν ἡ ἀστυνομία ἀπὸ τὸ δρόμον, κρατήθηκε δεκαπέντε ἡμέρες στὸ τμήμα, γιατί οἱ ἀστυνομοὶ ἀγνοοῦσαν τὴν ὑπαρξίν του Πατριωτικοῦ Ἰδρύματος! Ὅταν τὸ παρέδωκαν ἐπὶ τέλους ἐκεῖ, ἦταν ψηριασμένο, βρώμικο καὶ σὲ κακὸ χάλι.

Θὰ ἦταν εὐχὴς ἔργον, ἔαν τὰ γυναικεία σωματεῖα ἐνώνοιντο σὲ μιὰ κοινὴ ἐνέργειαν γιὰ νὰ ὑποβάλουν στὴν κυβερνήσιν τὴν αἴτησιν ὅπως δημιουργηθῇ καὶ στὸν τόπον μας γυναικεία ἀστυνομία. Ἡ δημοσία ἠθικὴ καὶ ἡ εὐπρέπεια δὲν θὰ εἶχαν παρὰ νὰ κερδίσουν.

Ιστορικά - λογοτεχνικά Σημειώματα Λέων Τολστόϊ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Ἀπ' αὐτὰ τὰ πρῶτα ἔργα γίνεται φανερόν ὅτι στὴν παιδική του ἀκόμα ἡλικία ὁ Τολστόϊ εἶχε τὴν συναισθησιὶ πῶς καί τι τὸν ἔσπρωχνε ἔξω ἀπὸ τὰ ὄρια τοῦ συνηθισμένου κόσμου.

Τὴν στιγμή πού αἰσθανότανε τὸν ἑαυτό του εὐτυχισμένο, ἤρεμο καὶ πού πίστευε πῶς ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι καλοὶ καὶ ἀγαποῦν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον, τὴν ἴδια στιγμή, ἐὰν ἔβλεπε νὰ δέρνουν κανένα παιδί ἢ νὰ φέρονται μεταξύ τους βράναισα ἔστω καὶ τελείως ἄγνωστοι σ' αὐτόν, ἔχανε κάθε χαρὰ καὶ τὸν Τολστόϊ κατελάμβανε τρόμος, φρίκη μπρὸς τὴν γύρω του πραγματικότητα.

Ὅλα βασάνιζαν τὴν σκέψιν του· ἡ σχέση τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεόν, πρὸς τὸν πλησίον, ἐπομένως τὰ ζητήματα τῆς ἰδιοκτησίας, τῆς τέχνης, τῆς ἐπιστήμης, ἡ χειρωνακτικὴ ἐργασία, ἡ ζωὴ τοῦ λαοῦ καὶ ἡ ἀφομοίωσίς του μ' αὐτόν, ὁ θάνατος.

Λυπᾶται ὅλα, τὸν ἄνθρωπο, τὰ ζῶα, τὰ φυτὰ, ὅλα, γιατί ὅλα ἀποτελοῦν ἓνα ζωντανὸ σύνολο, ὅλα εἶναι δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ. Ἀμάρτημα θεωρεῖ τὴν κρεωφαγία. Εἶναι ἀρνητὴς τῆς ἀτομικῆς περιουσίας, τοῦ πολέμου, τῆς βίας καὶ ἂς ἔχη μπροστά της τὰ υψηλότερα ἰδανικά καὶ ἂς λέγεται ἐπανάστασις. Ἡ παθητικὴ, ἀκλόνητὴ ἀντίστασις, τὸ νὰ μὴν ἀντιστέκεται κανεὶς βίαια σὲ κακό, εἶναι τὸ βασικὸ σημεῖο τῆς διδασκαλίας τοῦ Τολστόϊ-ἡθικολόγου.

Ὅλος ὁ κόσμος καὶ αὐτὸς μαζί ζοῦν μέσα στὴν ψευτιά, σὲ σκοτάδι. Ἀπελπισία τὸν καταλαμβάνει συχνά καὶ μᾶς λέγει ὁ ἴδιος στὴν «ἐξομολόγησί» του, πού γράφηκε τὸ 1879, πῶς ἔφθασε σὲ σημεῖο νὰ αυτοκτονήσῃ.

Δέκα πέντε ὁλόκληρα χρόνια μελετοῦσε τὸ τί εἶναι ἡ Τέχνη καὶ ἔφθασε σὲ συμπέρασμα νὰ τὴν ἀπαρνηθῇ, γιατί προορίζεται γιὰ στενὸ κύκλο «ἐκλεκτῶν» ὅπως ἔλεγαν οἱ ρωμαντικοί, «τῶν ὑπερανθρώπων» ὅπως ἔλεγε ὁ Νίτσε. Γιατί ἡ Τέχνη δὲν εἶναι βγαλμένη ἀπὸ τὴν ψυχὴ τοῦ λαοῦ καὶ ἐπομένως δὲν εἶναι εἰλικρινὴς καὶ ἀπλή. Γιατί βασίζεται ἐπάνω σὲν ἐρωτισμό, σὲν ἐγωϊσμό, στὴν πλῆξι καὶ γιατί κατῆντησεν ἐπ' ὀφθαλμοῖς. Τὸ δράμα, ἡ ποίησις, ἡ μουσική, ἡ ζωγραφικὴ ὅλα εἶναι σκοτεινά, ἀκατανόητα, ἐνῶ ὅλα αὐτὰ πρέπει νὰ ἀποβλέπουν πρὸς ὅλους, νὰ συγκινοῦν ὅλους, νὰ ἐξυψώνουν ὅλους.

Καὶ ἡ ἐπιστήμη δὲν ἐξετάζει τὰ ζητήματα τῆς θρησκείας, τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, ἀλλὰ καταγίνεται τὸ πειὸ πολὺ μὲ τὶς τεχνικὲς τελειοποιήσεις, πού χρησιμοποιοῦνται σχεδὸν ὅλες γιὰ τὴν καταστροφὴ τοῦ ἀνθρώπου. «Τὰ πρακτικὰ ἀποτελέσματα τῆς σημερινῆς ἐπιστήμης εἶναι τὰ παμμέγιστα ἐργαστήρια, ἡ τελειοποιήσις τῶν φονικῶν μέσων, ἡ αὐξήσις τῆς

πολυτελείας, ἡ συγκέντρωσις τῆς ὕλης δυνάμεως εἰς τὰ χέρια τῶν ὀλίγων». Καὶ μένει, ἐξακολουθεῖ, ἔξω ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ τῆς προόδου τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ λαοῦ, τοῦ ὁποίου τὰ παιδιά ὑποχρεώνονται νὰ ἐργάζονται ἀντὶ νὰ μορφώνονται, ἐκεῖνοι πού ζοῦν σὲ σπίτια ἀνθυγιεινὰ καὶ ὑποκύπτουν σὲ ἀρρώστιες ὅπως εἶναι ἡ φθίσις, ὁ ἀλκοολισμός, ἡ ψυχοπάθεια. Στὴν «Σονάτα τοῦ Κρόντσερ» (1890) ὁ Τολστόϊ, ὁ ἀρχηγὸς εὐτυχισμένης πατριαρχικῆς οἰκογενείας, ἐξετάζει τὰς σχέσεις τῶν συζύγων καὶ λέγει ὅτι αὐτὲς βασίζονται στὴν ὑποκρισία καὶ στὴν ἀνελικρίνεια. Καὶ ἡ κυριώτερα αἰτία τῆς ἀσυμφωνίας καὶ τῆς δυστυχίας εἶναι ἡ θέσις τῆς γυναίκας μέσα στὴν οἰκογένεια. Ὅσο καὶ νᾶναι αὐτὴ μορφωμένη, ὅσα διπλώματα πανεπιστημίων καὶ νᾶχη, ὅσο καὶ νᾶναι δημιουργικὴ μέσα στὴν ἐργασία της γιὰ τὴν οἰκογένειά της, πάντα θεωρεῖται ἀπὸ τὸν ἄνδρα κατώτερή του καὶ πηγὴ μονάχα τῆς ἀπολαύσεως καὶ τῆς εὐχαριστήσεως. Ὁ ὑποβιβασμός λοιπὸν τῆς γυναίκας κατὰ τὸν Τολστόϊ εἶναι ἡ αἰτία τῆς ἀσυμφωνίας γιὰ τὰ περισσότερα ἀνδρόγυνα καὶ ἂς ἔχουν παρθεῖ ἀπὸ ἔρωτα, τῆς ἔχθρας πού σιγὰ, σιγὰ μεταβάλλεται εἰς μῖσος. Καὶ ἔτσι παύουν οἱ σύζυγοι νὰ καταλαβαίνουν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον καὶ ζοῦν ὁ καθένας τους χωριστὴ ζωὴ.

Ποῦ νὰ βρῆται ὁμοίως ἡ ἀληθινὴ ζωὴ;

Νὰ καὶ ὁ Ἰβάν Ἰλίτς, ὁ ἥρωας τοῦ διηγήματός του «ὁ θάνατος τοῦ Ἰβάν Ἰλίτς», ὁ λαμπρός, ὁ εὐσυνειδητὸς δικαστής, ὁ καλὸς οἰκογενειάρχης, ὁ πιστὸς φίλος, ὁ ἀγαπητὸς σύντροφος, ξαφνικὰ βρίσκεται σὲ ὁλότελα καινούργια, ἀνέλπιστη κατάστασις, τελείως διάφορη ἀπὸ τὴ προηγουμένη ζωὴ του.

Ὁ Ἰβάν Ἰλίτς ὅλα τὰ χρόνια τῆς ζωῆς του ἀπέβλεπε νὰ φθάσῃ ψηλά, πολὺ ψηλά καὶ μὲ ὑπομονὴν περνοῦσε τὰ σκαλοπάτια τῆς ὑπαλληλικῆς σταδιοδρομίας. Ὅταν δὲ ἔφθασε σὲ ἓνα ὑψηλὸ σημεῖο πίστευσε μὲ ὅλη τὴ χαρὰ τῆς ψυχῆς του πῶς πρᾶται καὶ αὐτὰ τὰ ἄψυχα πράγματα γύρω του νὰ ἀλλάξουν μορφή. Καὶ καταγίνεται μὲ τὴν ἀλλαγὴ τῆς ἐπιπλώσεως στὴν καινούργια πολιτεία πού μετετέθη.

Μέσ' τὸν ἐνθουσιασμό του δὲ ὁ ἴδιος ὅλα θὰ τὰ ἐπιβλέψῃ. Παρατηρεῖ ὁμοίως ὅτι ὁ τεχνίτης δὲν τοποθετεῖ καλὰ τὴν κουρτίνα τοῦ σαλονιοῦ, σὲ ὅποιο θὰ ὑποδεχθῇ τὴν γυναῖκα του, τὰ παιδιά του πρῶτα, πρῶτα, καὶ ὕστερα τοὺς φίλους καὶ τοὺς ὑφισταμένους του. Ἀνεβαίνει λοιπὸν ὁ ἴδιος τὴν σκάλα, ἀπὸ τὴν ὁποίαν πέφτει καὶ κτυπᾷ σὲ χερσοῦλιν τῆς πόρτας. Αὐτὸ ἦταν ὅλο, ὅλο. Τὸ κτύπημα σὲ πλευρὸ καὶ ὕστερα ἡ ἀνίατη ἀρρώστια. Ἡ καινούργια κατάσταση, στὴν ὁποία καὶ ὁ ἥρωας του πρὸς τὴν γυναῖκα του, ἡ ἀγάπη πρὸς τὰ παιδιά του οἱ φιλοδοξίες του, ἡ τακτικὴ καθημερινὴ τίμια ἐργασία, οἱ ἀναμνήσεις γιὰ τὶς χαρὲς τῆς παιδικῆς ἡλικίας, ἡ οἰκογενειακὴ ζωὴ καὶ τὰ ἐνδιαφέροντά της, ὅλα γίνονταν ψεύτικα.

Τὴν καινούργια του δὲ αὐτὴ θέσις, στὴν ὁποία

βρέθηκε τόσο ἀνέλπιστα, ἀκριβῶς τὴν στιγμή πού ἐξεπληρώνοντο ὅλοι του οἱ πόθοι, ὅλες του οἱ ἐλπίδες, τὴν ξεύρει μονάχα αὐτός. Κανένας δὲν τὴν ἐννοεῖ. Τὸν ἀντιτὶν ὅλοι εἶχαν τὴν πεποίθησιν πῶς αὐτὸς μὲ τὶς ἰδιοτροπίες καὶ τὶς ἀτελείωτες γκρίνιες, χαλοῦσε τὸν καθωρισμένον τρόπο τῆς ζωῆς τῶν γύρω του. Ὅλοι προσπαθοῦν νὰ κάμουν ὅ,τι μποροῦν σὲν ἄρρωστο—μὰ οἱ περιποιήσεις μονάχα ἐρεθίζουν τὸν Ἰβάν Ἰλίτς, γιατί αὐτὸς ξεύρει τὴν ἄγνωστη στοὺς γύρω του ἀλήθεια, γιατί τὴν βλέπει διαρκῶς μπροστά του, ἰδίως ὅταν βρίσκεται ὁλομόναχος κλεισμένος σὲ γραφεῖο του. Ξεύρει τὴν μόνη ἀλήθεια ὅτι ἡ ζωὴ του σιγὰ, σιγὰ ἐχάνετο, ὅτι κανένας δὲν μποροῦσε μὲ κανένα τρόπο νὰ τὴν συγκρατήσῃ καὶ ὅτι πλησίαζε τὸ σκοτάδι, πού τοῦ προξενούσε φόβο, ἀπερίγραπτη φρίκη.

«Ἐδῶ εἶναι ὅλα φωτεινά, σκέπτεται. Ἐδῶ εἶμαι ἐγώ. Σὲ λίγο ὁμοίως θὰ φύγω ἀπ' ἐδῶ. Γιὰ πού;.. Καὶ πού θὰ βρῶσκομαι, ὅταν δὲν θὰ ὑπάρχω ἐδῶ;.. Φεύγω καὶ κανένας τους δὲν θέλει νὰ τὸ καταλάβῃ. Παίζουν χαρτιά, διασκεδάζουν καὶ ὁμοίως ὅλοι, ὅλοι θὰ πεθάνουμε».

Καὶ ἔτσι ἐνῶ ὁ Ἰβάν Ἰλίτς ζοῦσε μέσα σὲν πολὺ κόσμῳ τῆς μεγάλης πολιτείας, κοντὰ στοὺς δικούς του καὶ τοὺς φίλους του, περνοῦσε τοὺς τελευταίους τοῦ μηνὸς ὁλομόναχος μὲ τὸ παρελθόν του μπρὸς τὰ μάτια του διαρκῶς καὶ τὸν θάνατο.

Μὰ ὅταν ἐπὶ τέλους ἔφθασε ἡ τραγικὴ στιγμή.— «Τὶ ἀπέγινε τὸ Χάος, τὸ Σκοτάδι, ἡ Φρίκη; σὰν ἀστραπὴ πέρασε ἀπὸ τὸ βασανισμένον μυαλό του».

Δὲν τὰ εὗρισκε πούθεν! Ἀντὶ ὅλων αὐτῶν ὁλόγυρά του ἦτο λαμπρὸ Φῶς.

«Ἄ! νὰ αὐτὸ εἶναι, ξαφνικὰ φώναξε. Τί χαρά! Ἔτσι ἐλευθερώθηκε ὁ Ἰβάν Ἰλίτς ἀπὸ τὴν ψεύτικὴ ζωὴ. Ὑστερα ἀπὸ ὀκτὼ χρόνια πού γράφηκε τὸ ἀριστοτεχνικὸ αὐτὸ διήγημα, ὁ Τολστόϊ σὰν νὰ τὸ συμπληρώσῃ μὲ «Τὸν Κύριο καὶ τὸν Δοῦλο».

Καὶ ὁ ἥρωας του, ὁ ἔμπορος Βασίλειος Μπρεχουνώβ, κατακτᾷ τὴ ζωὴν του μὲ τὴν θαυμαστὴ θέλησίν του, τὶς λαμπρὲς ἱκανότητές του, τὴν ἀκατάπαστη ἐνέργειά του, τὴν ἀξιοθαύμαστη ἐργατικότητά του.

Δὲν μοιάζει τὸν δοῦλό του Νικήτα, πού κερδίζει ἐλάχιστα, μὲ τὰ ὁποῖα οὔτε τὶς κυριώτερες ἀνάγκες του μπορεῖ νὰ ικανοποιήσῃ. Εἶναι πανίσχυρος καὶ ἔχει ἐξασφαλισμένα πολλὰ ἀγαθὰ γιὰ τὴν ἐπίλοιπὴν ζωὴν του. Ἐχει ἐξασφαλίσει ὁμοίως καὶ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς του στὴν μέλλουσα ζωὴ, γιατί εἶναι ὁ «εὐεργέτης» τῶν γύρω του, πού ἐργάζονται καὶ ζοῦν δίπλα του, κάτω ἀπὸ τὴν προστασίαν του.

Αὐτὸς λοιπὸν ὁ «πανίσχυρος» βρίσκεται μὴ χειμερινὴ βραδυὰ ἔξω ἀπὸ τὸ ζεστὸ, πλούσιο σπίτι του μαζί μὲ τὸν Νικήτα. Ξαφνικὰ τοὺς πλακώνει τρομερὴ χιονοθύελλα. Προσπαθοῦν νὰ βροῦν τὸ χωριὸν σὲ ὅποιο κατευθύνετο ὁ Μπρεχουνώβ γιὰ ἀγορὰ δάσους καὶ δὲν τὸ βρίσκουν, διαρκῶς πλανιοῦνται καὶ τέλος σταματοῦν στὴν κατάσπρη πεδιάδα.

Τὸ χιόνι σιγὰ, σιγὰ σκεπάζει τὸ ἀμάξι, τὸ ἄλογο καὶ τοὺς ταξιδιώτες. Ἀρχίζουν νὰ παγώνουν, νὰ ἀγωνιοῦν. Καὶ βέβαια ἡ ἀγωνία τοῦ Νικήτα δὲν ἔχει καμιά ἰδιαίτερη ἀξία. «Γι' αὐτὸν εἶναι ἀδιάφορο ἂν θὰ πεθάνῃ ἢ θὰ ζήσῃ, σκέπτεται ὁ Μπρεχουνώβ, γιατί τί ἀξία ἔχει ἡ ζωὴ του, ὥστε νὰ τὴν λυπηθῇ; Ἐνῶ ἐγώ, δόξα τῷ Θεῷ, ἔχω ἀρκετὰ γιὰ νὰ ζήσω».

Θὰ προσπαθήσῃ λοιπὸν νὰ σωθῇ, θὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὸν μισοκοιμισμένον κάτω ἀπὸ τὸ χιόνι Νικήτα, θὰ παλαίσῃ μὲ τὴν χιονοθύελλα, κάπου ἐκεῖ σὲν ὀρίζοντα θὰ ζητήσῃ τὴν διέξοδο καὶ τὴν σωτηρίαν. Ζητώντας ὁμοίως μὲ λαχτάρα νὰ ξεφύγῃ τὸν θάνατο, ξαναβρίσκεται, χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃ, σὲ ἴδιο μέρος, δίπλα σὲν μισοπαγωμένον Νικήτα.

Δὲν τὸν ἄφηνεν ὁμοίως ἡ ἐπίμονη σκέψις πῶς νὰ νικήσῃ τὸν ἄκαρδο ἐχθρό. Παράξενο, μὴ ὥρα ἐνωρίτερα ὅλα ἦσαν τόσο καλὰ, βολικά, τόσο λογικά, τόσο φυσικά, τόσο καταληπτά. Πρὸ μιᾶς ὥρας μόλις συζητοῦσε γιὰ τὶς δουλειές του, ἔπινε τὸ τσάι του, ἔδιδε διαταγὰς σὲν Νικήτα. Τώρα; Δὲν τοῦ μένει τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ βλέπῃ κατὰμματα τὸν ἀμείλικτον ἐχθρόν του καὶ νὰ αἰσθάνεται ὅτι... παγώνει. Πού εἶναι λοιπὸν ἡ ἀλήθεια; Ἐκεῖ σὲ ζεστὸ σπίτι ἢ ἐδῶ στὴν παγωμένη πεδιάδα; Θέλει νὰ ἀπασχολήσῃ τὴ σκέψιν του μὲ τὴν ἐνθύμησιν τῆς γυναίκας του, τοῦ πλούτου του, τῆς εὐτυχίας του καὶ ὁμοίως διαρκῶς συναισθάνεται ὅτι τὸν καταλαμβάνει σιγὰ, σιγὰ ὁ φόβος. Τὸ ἄγνωστο, τὸ ἀκατανόητο—ἦσαν ὅλα γύρω του φανταστικά—τὸν περιεκύκλωναν, τὸν κατακυριεύαν. Μιὰ στιγμή ὁμοίως πρόσεξε τὸν Νικήτα. Τὸ φάνηκε πῶς ἀπέθνηκε.

— Παγώνεις; ξαφνικὰ τὸν ρωτᾷ.

— Αἰσθάνομαι πῶς πεθαίνω, συγχώρεσέ μου, γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ—ἀπαντᾷ ὁ Νικήτα.

Ὁ Μπρεχουνώβ, ἐξακολουθεῖ ὁ Τολστόϊ, στάθηκε ἀκίνητος λίγα δευτερόλεπτα καὶ ξαφνικὰ μὲ τὴν ἴδια ἀποφασιστικότητα, μὲ τὴν ὁποία ἔκαμνε τὶς καλὲς του δουλειές, ξεκούμπωσε τὴ γούνα του, πλάγιασε ἐπάνω ἀπὸ τὸν Νικήτα καὶ τὸν σκέπασε καὶ μὲ τὴν γούνα καὶ μὲ τὸ ζεστὸ τοῦ σώμα.

— Λὲς πῶς πεθαίνει! Μὴν ἀκίνητος, ζεστάσου. Τέτοιον εἶμαστε ἡμεῖς οἱ ἄλλοι... .

Δὲν μπόρεσε νὰ ἐξακολουθήσῃ, γιατί δάκρυα γέμισαν τὰ μάτια του, ἐνῶ τὸ κάτω σαγόνι του ἔτρεμε. Αἰσθάνθηκε μεγάλη ἀδυναμία—ἀδυναμία χαρούμενη πού δέχνη τὴν ἀρχὴν τῆς ἀκατάληπτης, αἰνιγματικῆς μεταμορφώσεως, τοῦ θανάτου.

Σὲ λίγο ὁ Μπρεχουνώβ ἀπελευθερώθηκε ἀπὸ τὰ δεσμά τῆς γήινης ζωῆς του. Ὁ Νικήτας βρέθηκε τὴν ἄλλη μέρα ἀπὸ τοὺς χωρικοὺς ζωντανὸς κάτω ἀπὸ τὸν παγωμένον νοικοκύρη του.

Καὶ δὲν μοιάζει τὸν Μπρεχουνώβ ὁ Τολστόϊ, πού ἐνῶ εἶχε ὅλα τὰ ἀγαθὰ—πλοῦτη, οἰκογενειακὴ ἀγάπη, ταλέντο, δόξα—εἶχε συγχρόνως ριζωμένη μέσα του

την πεποιθήσι πώς ὅλη του ἡ ζωὴ ἦτο ἀντίθετη πρὸς τὸ ἀπόλυτο Ἀγαθόν;

«Καὶ δὲν εἶναι σὰν μιὰ προφητεία τὸ διήγημα «ὁ Κύριος καὶ ὁ δοῦλος», λέγει ὁ Ρώσος φιλόσοφος Λ. Σεστώβ, τοῦ τέλους τῆς ζωῆς τοῦ Τολστόι; Ἔτσι τὸ ἤθελε ἡ Μοῖρα. Καὶ ὁ Τολστόι, τοῦ ὁποῦ τὰ ὀγδόντα χρόνια γιόρτασε ὁλος ὁ κόσμος, μιὰ σκοτεινὴ χειμωνιάτικη νύχτα ἐγκαταλείπει τὸ σπίτι του χωρὶς νὰ ξεύρει γιὰ ποῦ καὶ γιατί. Τὰ ἔργα του, ἡ δόξα τοῦ φέρουν τὴν φρίκη. Δὲν μπορεῖ νὰ ἀνδέξῃ πειὰ στὸ βάρος τους. Γιὰ νὰ ἔχῃ τὴν ψυχὴ του ἐλεύθερη μπρὸς τὸν Δίκαιο Κριτὴ ἀπαρνέται τὸ παρελθόν του, τὸ λεισμονεῖ».

Ὅλη του τὴ ζωὴ πάλαψε ὁ Τολστόι μὲ τὸν ἑαυτὸ του, γιατί ποτέ του δὲν ἦτο σὲ ἀπόλυτη ἁρμονία μὲ τὸ ἐσώτατο ἐγὼ του, γιατί, ὅπως λέγει ὁ Μερσεκόβσκι, «καταλαβαίνει τὴν ἀγότη πρὸς τὸν Οὐρανὸ ὡς ἀπάρνησι τῆς Γῆς, ἐνῶ πρέπει νὰ τὸν ἀγαποῦμε σύγχρονα μὲ τὴν γῆ».

Ἐφ' ὅσον ἡ ἀγάπη μας πρὸς τὸν οὐρανὸ καὶ τὴν γῆ δὲν φθάνει μέχρι τοῦ τελευταίου ὁρίου, μέχρι τοῦ σημείου πού ἐνώνονται ὁ οὐρανὸς μὲ τὴ γῆ, ἡ μιὰ ἀγάπη εἶναι ἄρνησις τῆς ἄλλης. «Πρέπει νὰ ἀγαπήσουμε τὴ γῆ μέχρι τέλους ὥς πού νὰ συναντηθῇ μὲ τὸν οὐρανὸ, τὸν οὐρανὸ μέχρι τέλους ὥς πού νὰ συναντηθῇ μὲ τὴ γῆ, γιὰ νὰ καταλάβουμε ὅτι δὲν εἶναι δυὸ ἀγάπες, ἀλλὰ μιὰ, ὅτι ὁ οὐρανὸς πλησιάζει τὴν γῆ καὶ ἡ γῆ τὸν οὐρανὸ».

Τὸ γήινο μυστήριον ἐνώνει μετὰ τὸ μυστήριον τῶν οὐρανῶν», λέγει ὁ Δοστογιέβσκι.

Σ' αὐτὴ τὴν ἐνότητα βρίσκεται ἡ οὐσία τῆς ζωῆς. Αὐτὴ δὲν τὴν εἶχε ὁ Τολστόι, γιατί εἶχε δυὸ ἀγάπες, πού δὲν συναντήθηκαν ποτέτους γιὰ νὰ ἀποτελέσουν μιὰ Ἀλήθεια.

Γι' αὐτὸ δὲν εἶχε ποτέ του τὴν ἀπόλυτη ψυχικὴ ἡρεμία, τὴν ἀπόλυτη γαλήνη.

ANNA ΣΤΑΜΑΤΕΛΑΤΟΥ

Ζαΐρα Ζερβού

Μιὰ γλυκεῖα ὑπαρξὴ χάθηκε, ἔσβυσε μιὰν αὐγὴ σ' ἓνα νοσοκομεῖο τῆς πόλεώς μας ὕστερα ἀπὸ ἀρρώστεια λίγων ἡμερῶν.

Ἡ Ζαΐρα Ζερβού θὰ μείνῃ ἀλησμόνητη σὲ ὅσους τὴ γνῶρισαν γιὰ τὴ καλωσύνη της, γιὰ τὴν ἀγγελικὴ τῆς ψυχὴ, πού ἔκλεινε μέσα της κάθε πόνο, κάθε λύπη τῶν ἄλλων, θέλοντας ὅλους νὰ βοηθῇ ν' ἀνακουφίξῃ, καὶ πάσχοντας γιατί δὲν τὸ κατάρθωνεν ὅσο ἤθελε.

Τὸ Ε.Σ.Ε., τοῦ ὁποῦ ἦταν προσφιλέστατο μέλος καὶ συνεργάτης, ἐκφράζει θερμότατα συλλυπητήρια στὴ βαρυνενθοῦσα μητέρα.

Γύρω ἀπὸ τὴν Μαργαρίτα Ἀλβάνα - Μηνιάτη

Ἀγαπητὴ Ἑλληνίς,

Ἀφοῦ ἐκφράσω τίς εὐχαριστίες μου στὴν κ. Τατιάνα Σταύρου γιὰ τὴν τιμὴ πού μοῦκανε νὰ κρίνῃ τὸ τελευταῖο μου βιβλίον στὸ περασμένο φῶλλον σου, καθὼς καὶ γιὰ τίς ὑπὲρ ἐμοῦ φιλοφρονήσεις της, ἔχω νὰ σοῦ ἀπευθύνω τὴ θερμὴ παρακλήση ὅπως φιλοξενήσῃς καὶ μερικὲς σκέψεις μου, ἡ, ἂν ἐπιτρέπεται ἡ λέξις, παρατηρήσεις μου (χωρὶς βέβαια τὴν αὐστηρὴ τῆς ἐννοια), ἀπάνω στὰ κυριώτερα σημεῖα τῆς κριτικῆς της καὶ κυρίως σ' ἐκεῖνα πού περιστρέφονται γύρω ἀπὸ καθαρῶς ἐθνικοῦ καὶ ιστορικοῦ ἐνδιαφέροντος ζητήματα σχετιζόμενα μὲ τὴν ἱστορία τῶν Ἑπτανήσιων καὶ μὲ τίς συνθήκες κάτω ἀπὸ τίς ὁποῖες μπόρεσαν νὰ διατηρήσουν ἡ ὅχι τὴν ἐθνικὴ τους συνείδηση.

Ἀλλ' ὅς ἀρχίσωμε ἀπὸ τὴν «ἀτμόσφαιρα τοῦ βιβλίου». Ἐθεώρησα ἀπαραίτητο νὰ τὴν κρατήσω ὁμοιόμορφη καὶ ὅσο τὸ δυνατό πλησιέστερα πρὸς τὴν ἀτμόσφαιρα τῆς ἐποχῆς τῆς Μαργαρίτας, μιᾶς ἐποχῆς καθαρὰ ρωμαντικῆς, ἀλλὰ ζωντανῆς καὶ αὐθύπαρκτης. Σ' αὐτὸ τὸν τρόπο τῆς συγγραφῆς τοῦ ἔργου μου μὲ ὠδήγησε κυρίως ὁ πρὸς τὴν ἱστορία σεβασμὸς μου. Γιατί ἄλλοιως, ἂν δηλαδὴ ἀντὶ νὰ ἐπὶγίναμε ἐγὼ πρὸς τὴ Μαργαρίτα, τὴ μετέφερα στὸ ρεαλιστικὸ καὶ πεζότατο αἶώνα μας, γιὰ νὰ τὴν κατεβάσω ἀπ' τὸ λαμπρὸ τῆς βάθρου στὸ σύγχρονο ὕλιστικό ἐπίπεδο, γιὰ νὰ τὴν μεταβάλλω σ' ἓνα σκανδαλιστικὸ μυθιστόρημα, ὅπου θὰ ἐπ'άχνουμε μὲ τὸ μεγαθυνοτικὸ φακὸ νὰ ἐξετάσωμε τὴν αἰσθησιακὴ περισσότερο γυναῖκα, μὲ προσέχον σημεῖο τὴ σαρκικὴ τῆς πλευρά, τὰ πράγματα θὰ ἦταν βέβαια διαφορετικά. Ἀλλὰ ἡ «Μαργαρίτα Ἀλβάνα Μηνιάτη» δὲν ἀνήκει σ' αὐτὸ τὸν κύκλο τοῦ σύγχρονου ῥομάντσου. Εἶναι μιὰ ἱστορικὴ μονογραφία γραμμένη μὲ λογοτεχνικὸ τρόπο, ὅπου ἡ Μαργαρίτα στέκει σὰν ἓνα σύμβολο ἐξαιρετικοῦ ψυχοδιανοητικοῦ μεγαλείου, σὰν μιὰ ἀνώτερη ἑλληνικὴ γυναικεῖα μορφή, πού τέτοια τὴν ἀναγνώρισε καὶ τὴν ὁμολόγησε ἡ ἐποχὴ της καὶ πού ζυμώθηκε μὲ τὸ ῥωμαντικὸ ἀέρα τοῦ καιροῦ της, ὥστε μέσα σ' αὐτὸ τὸν ἀέρα, σὰν μέσα στὸ φυσικώτερο πλαίσιο της, ἔπρεπε νὰ σταθῇ γιὰ νὰ εἶναι ἡ ἀληθινὴ Μαργαρίτα, καὶ ὅχι μιὰ παραποιημένη μοντέρνα ἡρωίδα μυθιστορήματος. Ἐπομένως δὲν ἦταν δυνατό νὰ τὴν ξεριζώσωμε ἀπὸ τὴν ἐποχὴ της.

Ὁ ἄνθρωπος πάντα βέβαια ἐπηρεάζεται δυνατὰ ἀπὸ τὴν ὕλη, σήμερον ὅμως πολὺ περισσότερο καὶ πολὺ χυδαιώτερα ἀπὸ τὴν τώρα περιφρονημένη ῥωμαντικὴ ἐποχὴ. Ἡ ψυχὴ, λέξις πού μέσα στὸ βιβλίον μου «ἀντηχεῖ ἀδιάκοπα στὸ χοριασμένο ἀσυγκίνητο αὐτὸ τοῦ ἀναγνώστη», δὲν εἶναι πιά ἡ ψυχὴ τοῦ Πλά-

τωνος ἢ τοῦ Σωκράτη, ἀλλὰ μιὰ λέξις κενή, μὲ πολὺ λίγο οὐσιαστικὸ περιεχόμενο. Ὁ ὕλισμὸς τοῦ καιροῦ μας πᾶει νὰ τὴ νεκρώσῃ κάθε μέρα ὅλο καὶ περισσότερο, ἀποξενώνοντας τὸ ἐγὼ τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν αἰῶνιο ἑαυτό του γιὰ νὰ δημιουργήσῃ ἓναν πρόσκαιρο ἑαυτό. Κι' ἂν ὁ πόλεμος ἔδωσε μιὰ «δυνατὴ κλωτσιά» στὴν ἀνθρωπότητα δὲν νομίζω νὰ τὴν ἔσπρωξε τόσο στὴν ἀνθρωπιστικὴ τῆς ἐξύψωση, ὅσο κατάφερε, καταπνίγοντας τὴν εὐγενέστερη οὐσία της πού λέγεται ψυχὴ, νὰ τὴν ἀποθηριώσῃ.

Σχετικὰ μὲ τὸ «ἀπαλὸ φῶς τῶν κηροπηγίων καὶ τῶν λυχνίων» μὲ τὰ ὁποῖα, καθὼς γράφει ἡ κ. Σταύρου, φωτίζω τὴ Μαργαρίτα γιὰ νὰ κρύψω «σφάλματα καὶ ἐλαττώματα κάτω ἀπὸ τὸ μισόφωτό τους» δὲν τὸ παραδέχομαι. Ἡ ἡρωίδα τοῦ βιβλίου μου προβάλλει ἄπλετα φωτισμένη σὲ ὅλες τίς πλευρὰς τῆς ζωῆς της, μ' ὅλο πού δὲν ἐσκέφθηκα νὰ μεταχειριστῶ «ἡλεκτρικοὺς λαμπτήρες χιλίων κεριῶν» ὅπως κάνουν οἱ «ἀσεβεῖς ἄνθρωποι τῆς ἐποχῆς μας, δίχως αἰδῶ καὶ δίχως συστολή» γιὰ νὰ ξεσκαλίσουν καὶ νὰ ξεσκεπάσουν πράγματα καὶ σκάνδαλα πού μυστηριώδους πέπλος τὰ σκεπάζει. Ἀλλὰ γιὰ μιὰ τόσο φεγγόβολη μορφή πού, καθὼς ὅλα τὰ ντοκουμέντα μᾶς βεβαιώνουν, μόνο φῶς εἴχερε γύρω της νὰ σκορπίζει, τόσο μὲ τὴν ἐξωτερικὴ τῆς ὁμορφιά, ὅσο καὶ μὲ τὴν ἐσωτερικὴ τῆς ἀκτινοβολία, πού ἀνέβασε τὸν ἔρωτα στὸ ὑψηλότερο πνευματικὸ ἐπίπεδο καὶ τὸν ἔκανε θρησκεία καὶ πνευματικὴ δημιουργία μορφῆς ἀνώτερης, τί τὸ μυστηριώδες θὰ εἶχαμε ν' ἀνακαλύψωμε. Ὡστε περιττὰ θὰ ἦταν ὅλ' αὐτὰ τὰ φωτιστικὰ ἔντονα μέσα, καθὼς καὶ τὰ «μισόφωτα» γιὰ νὰ δοῦμε τὴ Μαργαρίτα πού εἶναι ἀπὸ μόνῃ τῆς αὐτόφωτης καὶ καταυγάζει μὲ τὸ δικό της φῶς τὴν ἐποχὴ της καὶ ὅσους μπόρεσαν νὰ ἐξαρθοῦν ὡς τίς φωτεινὲς κορφές τοῦ ἐσωτερικοῦ συναισθηματικοῦ καὶ διανοητικοῦ της πλούτου, νὰ τὴν αἰσθανθοῦν καὶ νὰ τὴν ἐννοήσουν.

Ἡ κ. Σταύρου παρατηρεῖ πὺς τὸ «μόνο σημάδι τοῦ κορμινοῦ της γιὰ τὸ ὁποῖο γίνεται λόγος εἶναι τὰ θαυμάσια μαῦρα μάτια της» Μὰ θάπρεπε τάχα νὰ μποῦμε καὶ σὲ ἀνατομικὲς λεπτομέρειες; Δὲν λένε ἀρκετὰ γι' αὐτὴν οἱ περιγραφές τοῦ Συρῆ (βλ. σελ. 70), δὲν μιλοῦνε ἀκόμη πὺς εὐγλωττα οἱ εἰχόνες ὅπου τὸ κεφάλι, οἱ ὠμοί, τὸ στήθος, τὰ χέρια μᾶς κάνουν νὰ καντέψωμε τὸ ἁρμονικὸ τῆς σύνολο, ἔστω καὶ ἂν δὲν εἶναι εἰκονισμένα ὡς τίς ἄκρες τῶν ποδιῶν της; Ὅσο γιὰ τὴ φιλία της μὲ τὸ Βίλλαρι δὲν «μένουμε ἀπληροφόρητοι» ἐφ' ὅσον γράφεται καθαρὰ πὺς τὴν συνέδεσε μ' αὐτὸν μιὰ βαθύτατη συμπάθεια, πέστε τὴν ἀγάπη, ἀλλὰ πού γι' αὐτὴν τὰ ντοκουμέντα δὲ μᾶς φωτίζουν περισσότερο. Ἡ μεγάλη ὁμοῦς ἐπίδρασή της τόσο στὸν Ἰταλὸ ἱστορικὸ ὅσο καὶ στὸ ἔργο του περιγράφεται λεπτομερέστατα στὸ βιβλίον ὥστε νὰ μᾶς γνωρίζῃ τὴ Μαργαρίτα ὡς ἐμπνευστρία τοῦ Βίλλαρι.

Γιὰ τὸν ἄντρα της, ποιὸς ἀρνιέται ὅτι κρύβει καὶ

αὐτὸς ἓνα δῶμα μέσα του καὶ πού τὸ διαισθανόμεθα χωρὶς νὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸν βγάξωμε καὶ κάθε λίγο στὴ σκηνή. Δὲν εἶναι ἀρκετὰ ὅσα γράφονται στὴν ἀρχὴ τῆς ζωῆς τους καὶ στὸ τελευταῖο κεφάλαιο τοῦ βιβλίου γιὰ νὰ μᾶς δώσουν, μέσ' ἀπὸ σύντομες εἰκό-νες, τὴν ἐσωτερικὴ του τραγωδία;

Καὶ τώρα ὅς μποῦμε στὴ σημαντικώτερη πλευρὰ τοῦ ζητήματος στὴν ἀμφισβητούμενη ἑλληνικότητα τῆς Μαργαρίτας ἀπὸ τὴν κ. Σ. «Τὸ ὅτι ἐγεννήθηκε στὴν Κέρκυρα, —γράφει, —εἶν' ἓνα σπουδαῖο ἐπιχείρημα, ἀλλὰ πέφτει ὅταν συλλογιστοῦμε ὅτι χιλιάδες Ἑλληνες γεννήθηκαν στὴν Τουρκία ἀλλὰ δὲν εἶναι Τούρκοι». Ἡ σύγκριση εἶναι ἄτυχη, γιατί οἱ Ἑλληνες πού γεννήθηκαν στὴν Τουρκία, εὐρίσκονταν σὲ πλήρη καὶ ριζικὴ ἀντίθεση, φυλετικὴ καὶ θρησκευτικὴ μὲ τὸν Τούρκικο πληθυσμὸ τοῦ μέρους πού γεννήθηκαν, ἐνῶ ἡ Μαργαρίτα καὶ ἡ οἰκογένειά της (ιδιαιτέρως ὁ νομομαθέστατος ἀδελφός της Φρειδερίκος πού συνέγραψε σὲ γλῶσσα Ἑλληνικὴ τὰ Κερκυραϊκὰ ἀπομνημονεύματα καθὼς καὶ ἀξιόλογα νομικὰ συγγράμματα; ἐπίσης ὁ ἄλλος ἀδελφός της Λεωνίδας, γνωστός στὴν Ἑπτανήσο γιὰ τὰ ἑλληνικά του τραγούδια) ζοῦσαν σὲ πλήρη ἁρμονία μὲ τοὺς ὄρους τῆς πνευματικῆς καὶ ὕλικῆς ζωῆς τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου τῆς νήσου.

Ἡ κ. Σταύρου ἰσχυρίζεται ὅτι τὸ «σὺ τῶν Ἀλβάνων Ἰταλιανίζει καὶ αὐτὸ ἀποδείχεται ἀπὸ τοὺς Πάπες καὶ τοὺς καρδινάλιους πού μᾶς παρουσιάζει ἄφρονους». Ἡ κ. Σ. δὲν πρόδεξε ὅτι «οἱ Πάπες καὶ οἱ καρδινάλιοι δὲν εἶναι οἱ πρωτεῖκοι Ἀλβάνων, ἀλλὰ ἓνας κλάδος ἀπογόνων τῶν Ἑπειρωτῶν ὀρθοδόξων Ἀλβάνων πού ἀπὸ τὸ 15ον αἶώνα ἔφυγαν ἀπὸ τὸν τόπο τους γιὰ νὰ μὴν ὑποταχθοῦν στὸν Τούρκο καὶ σκορπίστηκαν ἄλλοι στὴν Ἰταλία, ἄλλοι στὴν Δαλματία καὶ ἄλλοι στὴν Κέρκυρα. Οἱ Ἀλβάνοι τῆς Ἰταλίας ἀσπαστήκαν τὸν καθολικισμό, ἀλλὰ οἱ Κερκυραῖοι Ἀλβάνοι διατήρησαν τὸ ὀρθόδοξο δόγμα. Ἀπ' αὐτοῦ, τοὺς ὀρθοδόξους Ἀλβάνους κατεβαίνει ἡ Μαργαρίτα καὶ ὅχι ἀπὸ τοὺς «Πάπες καὶ τοὺς καρδινάλιους». Καὶ τόσο Ἰταλιανίζουν οἱ Ἀλβάνοι τῆς Κέρκυρας ὅσο καὶ οἱ ἀνάμεσα σὲ τόσους ἄλλους, μὲ ἑλληνικώτατα αἰσθήματα, πρόεδροι τῆς Ἰονίου Γερουσίας, ἢ τῆς Ἰονίου Βουλῆς ἢ καὶ ἅπλοιοι βουλευτὲς πού ἀγωνίστηκαν γιὰ χρόνια γιὰ τὴν ἑνωσὴ τῆς Ἑπτανήσου μὲ τὴν Ἑλλάδα καὶ πού ἔχουν τὰ ἰταλικῆς προελεύσεως ὀνόματα, Φοσκάρδης, Ἀλτοβίλλας Ρώμας, Δάνδολος, Μομφερράτος, Λομβάρδος, Δομενεγίνης, Ζαμπέλης, Σιγούρος, Βερούκιος κ. ἄ. Κι' ἀκόμα εἶναι γνωστὸ ὅτι ὡς τὸ 1860 πού ἰδρύθηκε τὸ ἰταλικὸ βασίλειο, διάφοροι Ἑπειρώτες καὶ μάλιστα Χειμαρριῶτες κατέχαν ἀνώτατα στρατιωτικὰ ἀξιώματα στὴν Ἰταλία, ἰδίως στὸ βασίλειο τῆς Νεαπόλεως ἐπὶ Βουρβόνων, ὅπως π.χ. ὁ Χειμαρριώτης στρατηγὸς τῶν Βουρβόνων Λέκας, ὁ συνταγματάρχης Νέστορ Ἀνδρουτσός καὶ ἄλλοι ἀκόμη πού διατήρη-

σαν το δρθόδοξο θρησκευτικό δόγμα τους και την αγάπη στην ελληνική πατρίδα. Η κ. Σταύρου κατηγορεί τη Μαργαρίτα ότι γράφει στ' αδελφία της «ιταλιάνικα». Αυτό όμως στην παρούσα περίπτωση δε σημαίνει έλλειψη ελληνικότητας, γιατί όχι μόνο στα χρόνια της Ένετοκρατίας που κράτησε την κυριαρχία της επί τέσσερες ολόκληρους αιώνες, αλλά και στα χρόνια της αγγλικής κατοχής, κι' ακόμη πολύ αργότερα, οι Έπανήσιοι μιλούσαν κι' έγραφαν ιταλικά, χωρίς βέβαια να είναι Ιταλοί αλλά Έλληνες, όπως οι Έλληνες της Τουρκίας που μιλούσαν Τουρκικά.

Είναι λοιπόν παράξενο να φταίει γι' αυτό η Μαργαρίτα που μόλις δώδεκα χρονών έφυγε από την πατρίδα της χωρίς βέβαια ν' άνοιξε έντελώς τη γλώσσα της, ούτε τους Έλληνες κλασικούς για τους οποίους έτρεφε δίψα ιδιαίτερη το άνησυχο πνεύμα της.

Όσο για το «κάπως κοσμοπολίτικο» πνεύμα της, αυτό σημαίνει πως προέτρεξε της εποχής της και μπορούσε ν' άνεβη στο ψηλότερο επίπεδο του διεθνισμού υπερβαίνοντας τα στενά έθνικιστικά και σωβινιστικά όρια. Βέβαια αν η Άλβανα ζούσε και δρούσε στην Ελλάδα, θα χρησιμοποιούσε τη δυναμικότητα της στο να καλλιεργήσει, με πνευματική εργασία καθαρώς ελληνική, την έθνική ψυχή. Έφ' όσον όμως έζησε από μικρή σε τόπους όπως οι Ίνδies, ή Ρώμη ή Φλωρεντία μέσα σε κοσμοπολίτικο περιβάλλον, θα ήταν τουλάχιστον παράδοξο αν ήθελε να διδάξει τους Έλληνες ζώντας μακριά τους, ή να πληροφορήσει τους δυτικούς Ευρωπαίους για τις λυπηρές, ύστερ' από την Έπανάσταση, συνθήκες του δημοσίου Έλληνικού βίου (ληστείες, έμφύλιοι σπαραγμοί κ.λ.π.). Άλλά και μ' όλα ταύτα λίγο αναφάνεται η ελληνική της ψυχή όταν, ενώ της παρουσιάζονται οι αριστοκρατικότεροι γαμπροί της Ρώμης, τους περιφρονεί για να πάρη, αν και πολύ κατώτερό της το Μηνιάτη, μόνο και μόνο γιατί την συγκινεί η ελληνική καταγωγή του; Η όταν αργότερα βοηθεί τον Συρέ στη συγγραφή των έργων του όπου, μέσ' από την ελληνική ιστορία και τη μυθολογία τον οδηγεί στο πιο φωτισμένο δρόμο γ' α τη συγγραφή των έργων του;

Όσο για τα δικά της έργα δεν εκδηλώνεται η ελληνικότητά της όταν μέσα στο Βύρωνα και Σέλλεϋ γράφει και για την Έλληνική Έπανάσταση; Κι' αν τα θέματα των έργων της μιλούν για ξένους ήρωες που κινούνται μέσ' την ατμόσφαιρα της μεγάλης τέχνης και της ιστορίας, αφετηρία της δεν έχει πάντα την αιώνια Ελλάδα του φωτός και του πνεύματος, την κλασική και τη βυζαντινή που πάντα προέχει σε κάθε της μελέτη κι' όπου προδίνεται η αγάπη της σ' αυτήν, όχι με πνεύμα στενά τοπικιστικό, αλλά με το ευρύτατο κλασικό πνεύμα που αγκαλιάζει τις ανώτερες σφαίρες της τέχνης, της αισθητικής, της φιλοσοφίας, της ιστορίας; Όστε δεν κάνει μόνον «εύφημον μνηϊαν» για τον Παρθενώνα, αλλά επεκτεί-

νεται πολύ πολύ μακρύτερα. (Βλέπε σελ. 160—161 κεφ. «Το Θέατρο της Μπαϊρόν» κλπ. σελ. 163, 164, 165 «ή Γυναίκα στην κοινωνία» όπου μιλεί για τις Έλληνίδες από την αρχαιότητα ως τη χριστιανική εποχή, «Ιστορικά σχεδιαγραφήματα» όπου διεξοδικά πραγματεύεται την επίδραση της αρχαίας ελληνικής και της βυζαντινής ζωγραφικής, γλυπτικής, αρχιτεκτονικής στην Αναγέννηση κι' όπου ίλιγγιά το μυαλό μας μέσα στον άπέραντο πλούτο των γνώσεών της. Ο άριστουργηματικός «Κορρέγιος» όπου συγχωνεύει το καλλιτεχνικό δαιμόνιο του μεγάλου ζωγράφου με το ελληνικό κλασικό πνεύμα και τη χριστιανική μυστικοπάθεια κλπ.) Όλ' αυτά ή κ. Σταύρου τα σβύνει με μι' α μονοκοντυλιά και βλέπει τη Μαργαρίτα υπό άλλο πρίσμα, με την ψυχολογία και τη νοοτροπία του τουρκομερίτη Έλληνα που τον πίεζε ο άπολιτιστος άερας του τυραννικού άφέντη και που στην ψυχή του, δικαιοτάτα φούντωνε ή λαχτάρα της ελεύθερης πατρίδας ώστε το γεμάτο έθνικιστικό φανατισμό αίσθημά του γι' αυτήν να εκδηλώνεται με ιδιαίτερα θερμό τρόπο, ανάλογα με την έσωτερική πίεση που έννοιωθε, και γύρω από θέματα καθαρώς τοπικά.

Τα θέματα των έργων της Μαργαρίτας ήταν ξένα γιατί, ζώντας στην ξενιτιά μόνο για ξένα ζητήματα θα μπορούσε να προβαίνει σ' έρευνες μέσα σε βιβλιοθήκες, αρχεία και μουσεία.

Στο σημείο όπου ή κ. Σ. εκφράζεται για το Σολωμό τον κατηγορεί γιατί δεν κατέβηκε να πολεμήση στην Ελλάδα και να ζωστή τ' άρματα και τις μπαλσκες, και λέει πως ο Σολωμός, αυτός ο έθνικός και διεθνής ποιητής που φτέρωσε τις ελληνικές καρδιές με τα τραγούδια του, ότι «έξωφλησε με μερικά ποιήματα», αφού πρόσφερε τη σπουδαία έθνική υπηρεσία στην Ελλάδα να γίνει ο έθνικός της βάρδος και να πρωτοστατήσει στην καθιέρωση της δημοτικής γλώσσας, «συντελεστής και εξέγγελος, άκριβέστερον προάγγελος του αρχιτεκτονικού μεγαλογήματος» στη νεοελληνική ποίηση, καθώς λέει ο Παλαμάς.

Η κ. Σταύρου δε συμπαθεί ούτε το Σολωμό ούτε τους διάφορους «κόντηδες έφτανησιώτες» γιατί «ιταλίζουν κι' έχουν συνείδηση ευρωπαϊκή». Γράφει ακόμη: «με άγανακτούνε αυτοί οι χλιαροί Ρωμηοί». Πιστεύω όμως ότι δεν «θ' άγανακτούσε» έναντιόν τους αν μάθαινε εγκαίρως ότι πολλοί από τους έπιφανέστερους Έπανήσιους βασανίστηκαν, μαστιγώθηκαν, έξορίστηκαν, απαγχονίστηκαν γιατί επαναστάτησαν κατά της αγγλικής κυριαρχίας ζητώντας την ένωσή τους με την Ελλάδα. Άλλοι αγωνίστηκαν στην Πελοπόννησο, κι' έπесαν ήρωικά στη μάχη του Λάλα (13—6—1821) έχοντας αρχηγό τους ένα Κεφαλλονίτη «κόντη» τον Ανδρέα Μετοξά, όπως κι' άλλο σωμα Έπανησίων υπό τον Ίθακήσιο αρχηγό Εύμορφόπουλο πολέμησε παλληκαρίσια στην πολιορκία της Άκροπόλεως των Αθηνών. Κι' ακόμα κατά την πολιορκία του Μεσο-

λογίου, χάρις στα χρήματα, στα όπλα και στις τροφές πουστέλναν και οι Ζακυνθιοί, οι Μεσολογγίτες άνθεξαν στην μακρά τους πολιορκία. Στην Έθνική βιβλιοθήκη, στο τμήμα των χειρογράφων, υπάρχουν όγκοι από έπίσημες εκθέσεις που αναφέρουν τους άγώνες των Έπανησίων κατά την Έλληνική Έπανάσταση. Ν' αναφέρωμε ακόμη τους Κεφαλλονίτες Ζακυνθινούς, Λευκαδίτες που με τον αρχηγό τους Δομενιγίνη πολέμησαν κι' αργότερα στη μάχη της Πέτσας το 1839; Αυτοί είναι μέσα σε πολύ γενικές γραμμές οι έχοντες «συνείδηση ευρωπαϊκή και χλιαροί Ρωμηοί» της Έπανήσου.

Τελειώνοντας θα είχα να πω ότι η Μαργαρίτα Άλβανα Μηνιάτη ήταν έληθινή Έλληνίδα μ' όλο πούζησε στην ξενιτιά κι' όχι «ψεύτικη» ούτε «έπιφανειακή», Το αν αγάπησε την Ιταλία, όπως φυσικό ήταν να την αγαπήσει σ' α δεύτερη πατρίδα της, μι' α κι' ήταν τόπος πολιτισμένος που της τροφοδοτούσε το πνεύμα της, δεν είναι το ίδιο έπιχείρημα να την άρνηθομε για Έλληνίδα. Κι' ακόμη όταν σκεφθομε πως τα ιταλικά ιδεώδη συνέπιπτον με τα ελληνικά, γιατί οι Ιταλοί αγωνίζονταν τότε κι' εκείνοι να ολοκληρώσουν το ιταλικό κράτος. Δείγμα τούτου είναι το με πόσον ένθουσιασμό δέχτηκαν στην Έπάνησο τους άδελφούς Μπαντιέρα κι' άλλους ιταλούς επαναστάτες κατά της Αυστρίας τα χρόνια που άκριβώς οι Έπανήσιοι αγωνίζονταν κι' αυτοί για την ένωσή τους με την Ελλάδα.

Είναι λοιπόν βαρύ το άδίκημα τόσο για τη Μαργαρίτα όσο και για τους Έπανησίους να τους λέει ή κ. Σταύρου χλιαρούς «ψεύτικους, ιταλιανίζοντες, έπιφανειακούς και όχι άληθινούς Έλληνες. Τότε άς σβύσωμε και την άλλη σπουδαία Κερκυραία Άλβρίτση Θεοτόκη και μαζί με άλλους ακόμα και τον κοντή-τερά μας, όχι Έπανήσιο; Έλληνα όμως, το Ζάν Μωρεάς που μεγάλος άντρας και τέλεια μορφωμένος στα ελληνικά, έφυγε από δω, έγραψε το σημαντικό του έργο στη γαλλική γλώσσα και πέθανε στην ξένη γη. Να τους άρνηθομε λοιπόν, να τους πούμε ψευτορωμηνούς; Άλλά όχι, γιατί αυτό θα ζημίωνε πολύ τόσο την έθνική μας περηφάνεια, όσο και θα ήτανε ξένο προς την ιστορική αλήθεια, χάριν της οποίας κυρίως έγράφηκε το άρθρο τούτο.

Εύχαριστώ πολύ για τη φιλοξενία.

ΑΘΗΝΑ ΤΑΡΣΟΥΛΗ

Έκδόσεις

Υπό του Συλλόγου Γονέων έξεδόθη ο 5ος άριθμός του άρίστου περιοδικού «Πρακτικές Όδηγίες Ανατροφής». Είς αυτό δημοσιεύεται το δεύτερον μέρος της μελέτης της κ. Ζωής Φράγκου «Πώς θα καλλιτερεύουν οι γονείς».

Υπό του Υπουργείου Συγκοινωνίας (Υπηρεσία Τ. Τ. Τ.) έξεδόθη «Όδηγός Διαιρέσεως της Πό-

λεως Αθηνών εις Κέντρα Ταχυδρομικών Διανομών, χρησιμότατον βοήθημα για τους κατοίκους της πρωτεύουσας.

Γ. Θεοτοκά. «Η Άργώ» (μυθιστόρημα όριστικής μορφής σ' ένα τόμο) Πυρός Αθήνα 1936.—Ο κ. Θεοτοκάς δεν είναι βέβαια άγνωστος στον κόσμο των γραμμάτων. Αυτή τη φορά όμως έδωσε άλλο περίβλημα στη σκέψη του και μ' ας παρουσιάζεται ως μυθιστοριογράφος, χωρίς ν' αλλάξει πραγματικά τα θέματα που τον άπασχολούν. Γιατί όσο και να μ' ας έπε στον πρόλογο του πρώτου μέρους της «Άργώς» που βγήκε στα 33, πως σκοπός του ήτανε να ζωντανέψη ανθρώπινα πλάσματα, χωρίς να το θέλη ο ίδιος, έδωσε πιότερη σημασία στα προβλήματα. Και το έργο, στην αρχή, ήτανε φοβερά βαρύ για μυθιστόρημα. Άλλάφρωσε όμως όσο προχωρούσε.

Σήμερα ή «Άργώ» παρουσιάζεται στην όριστικής μορφής της.

Το πρώτο πράμα που πρέπει κανείς να πη για το έργο αυτό, είναι, ότι το ύφος του έχει μεγάλη απλότητα και χάρη. Ο κ. Θεοτοκάς γράφει άβίαστα, όμαλά, τρεχάτα με μι' α φυσική κα' αισθησία στη γλώσσα που σπανίως άπαντι' α κανείς στη λογοτεχνία μας και άλλου. Άπεναντίας τόσο πολύ παρεξηγείται στον τόπο μας ή φυσικότητα και το «bon ton» που ο γραπτός μας λόγος κυμαίνεται σχεδόν διαρκώς ανάμεσα στη χυδαιότητα και στη σχολαστικότητα, χωρίς να μπορούμε να βρούμε την άφέλεια, την άνεση και τη ζωντανεία ή άλλες πάλι αυστηρότερες άρετές που χαρακτηρίζουν το ύφος των καλλιεργημένων ανθρώπων.

Έκτός απ' αυτό το μεγάλο προτέρημα, που δεν είναι έξωτερικό ούτε άσχετο με τον «άνθρωπισμό», άθε λογοτέχνη ή «Άργώ» ενδιαφέρει τον αναγνώστη και για την γενική ατμόσφαιρα που βγαίνει από το έργο. Άλλως τε αυτή είναι και το κύριο πρόσωπο, και πολύ πειο συγκεκριμένη απ' τα διάφορα πρόσωπα—παρά τις περγαμνές τους—που προβάλλουν εκεί μέσα. Πολύ περισσότερο απ' τους Νοταράδες, άς είναι και τέσσερις, το ζεύγος Σκινά και τους λοιπούς, ζωντανεύει στη φαντασία μας το κοινωνικό, πολιτικό, και ιδεολογικό περιεχόμενο και οι ζυμώσεις μι' ας ώρισμένης έποχής. Αν δεν κάνω λάθος ο κ. Θεοτοκάς θέλησε να μ' ας παραστήσει μι' α σχέση μι' α «συνάρτηση». Άπ' τη μι' α τα «άνθρώπινα πλάσματα», απ' την άλλη ή «κοινωνία» με την άρηρημένη της αν και χειροπιαστή έννοια. Και κατόρθωσε, από ιδιοσυγκρασία φαντάζομαι, να δώσει πιότερη ένταση και παραστατικότητα στα άπροσδιόριστα της κοινωνικής διάθεσης παρά στη ψυχολογία των χαρακτήρων.

Μπορούσε έξαφνα ο Παύλος Σκινάς και άλλα πρόσωπα να φανούν πιο ζωηρά και πιο λεπτομερικά. Τα κατ' απεί το πλαίσιο ή γεννήθηκαν για να του δώσουν ποικιλία και πλούτο;

Κάποια κατάχρησι κάνει ο κ. Θεοτοκάς άγνωστων κειμένων, ποιητών κ. τ. λ. που θυμίζει ώρες, ώρες

βιβλιογραφικές παραπομπές. Κοντά σ' αυτό όμως υπάρχουν και άπειρες σελίδες, λιγότερο λόγιες, καθόλου μάλιστα και πολύ συγκινητικές.

Γενικά το πέμπτο κεφάλαιο είναι το καλλίτερο. Και του φαίνεται πώς ξεχεται από πέρα και πέρα.

Την «Αργώ» διαβάσει κανείς μ' ενδιαφέρον και ευχαρίστηση και την κλείνει με μελαγχολία. Γιατί όσο και να μην είναι πάντα στη θέση τους τα ιστορικά γεγονότα και να φυτρώνουν κάποτε αυθαίρετα, το τι δηλαδή ο μύθος φαίνεται καθαρώτατα και με κάμποση ιστορική αλήθεια. Πλοῦτος πολὺς ἀνεκμετάλλευτος, άπειρη σπατάλη δυνάμεων, δ αιώνας και άνέσπορος φθόνος. "Ανθρωποι πού ξεπερνούν τὰ πλαίσια, και πλαίσια ρευστά, ακατάλληλα να δεχτούν τις παραγωγικές δυνάμεις. Μία νεότητα πού στρέφεται σέ ιδιολογίες άχώνευτες μόνο και μόνο για να ξεσπάσει κάπου και γιατί δέν έχει πνευματικούς οδηγούς με καθωρισμένες κατευθύνσεις.

"Αμα ένα λογοτεχνικό έργο κατορθώνει, έστω και με μερικές αυθαίρεσίες, να γεννά στοχασμούς γύρω σέ άναμφισβήτητες αλήθειες, δ συγγραφέας του μπορεί να καυχήθῃ πώς γράφοντάς το δέν έχασε τόν καιρό του.

Παρίσι Φεβρουάριος 1936

Π. ΛΑΣΚΑΡΙ

Διαλέξεις.

Τὰ *έβδομηντα χρόνια* του Ρομάν Ρολλάν έωρτάστηκαν πανηγυρικά την 22 Φεβρουαρίου στο θέατρο Κεντρικόν. Την έορτήν ώργάνωσαν ή 'Εταιρία 'Ελλήνων λογοτεχνών, δ Γυναικείος Σύλλογος Γραμμάτων και Τεχνών, ή 'Ενωσις Μουσικών και Δραματικών Κριτικών και ή 'Ομάς 'Ελλήνων διανοουμένων. 'Ωμίλησαν κατά σειράν αἱ κ.κ. Γαλ. Καζαντζάκη, Λ. Φωτοπούλου, 'Ελ. Ουράνη και οἱ κ.κ. Φ. Μιχαλόπουλος και Κ. Βάρναλης.

Οἱ όμιληταί έν τούτοις, με λίγες εξαίρεσεις, έδωκαν πιδ πολύ σημασία στη πρὸς τ' άριστερά στροφή του Ρολλάν' στο τέλος δέ έπεσκίασε τόν συγγραφέα, τόν ειρηνιστή Ρολλάν «τη συνείδησι του κόσμου», όπως τόν απέκάλεσεν δ Στεφάν Τζβιάιγκ, ή Ρωσική 'Επανάστασις πού ήλθε στο προσκήνιο υπό τας ζωηράς έπενφημίας του κοινού, συμπαθόντος προφανώς πρὸς αὐτήν.

Ο *Σύλλογος 'Εργαζομένων Γυναικῶν* διοργάνωσε στο θέατρον 'Αργυροπούλου ένδιαφέρουσας διάλεξιν κατά την όποιαν όμίλησεν δ καθηγητής κ. Βένης για τὰ δημοτικά τραγούδια, άπήγγειλε δέ άριστοτεχνικά μερικά δημοτικά ποιήματα ή κ. Μιράντα. Δυστυχώς υπερεπληρώθη από ένωρίς ή αἴθουσα από άπεργούντας και θορυβούντας φοιτητάς, πράγμα πού δυσκόλεψε τόν κόσμο ν' απολαύσει την διάλεξιν όπως τὸ έπεθυμούσε.

Τὸ *Τμήμα 'Εργασίας* του Ε. Σ. Ε. διοργάνωσε την πρώτην του διάλεξιν εις την αἴθουσαν του Συλλόγου 'Εμποροϋπαλλήλων. 'Ομιλήτρια ήταν ή κ. 'Ελλη 'Αποστολίδου ή όποία έπραγματεύθη με πολ-

λήν χρόνιν κ' ευφράδειαν τὸ θέμα της: «Τι πρέπει να γνωρίζουν αἱ εργαζόμεναι γυναίκες». Η διάλεξις επανελήφθη στη Λέσχην του 'Εργαζομένου Κοριτσού.

Με πολλήν *έπιτυχίαν* διεξήχθησαν αἱ υπό του Τμήματος 'Υγιεινῆς του Ε. Σ. Ε. διοργανωθείσαι εις την αἴθουσαν του Παργασοῦ διαλέξεις. Πρώτοι όμίλησαν ένώπιον πυκνοτάτου άκροατηρίου οἱ ιατροὶ κ. κ. Βασιλειάδης και Φίλιππας, δ μεν περι τῶν Σπιτιῶν τῆς αρχαίας και συγχρόνου 'Ελλάδος, δ δὲ διὰ τήν 'Οδοντιήν 'Υγιεινήν. Αἱ λοιπαὶ δύο διαλέξεις θὰ γίνουν μετὰ τὸ Πάσχα.

Η κ. *Νίκη Πέρδικα* όμίλησε στο Λύκειον 'Ελληνίδων για την ποιήτρια 'Αγανίκη Μαζαράκη. Την ώραίαν διάλεξιν παρηκολούθησε πυκνότατον άκροατήριον τὸ όποιον καταχειροκρότησε την όμιλήτριαν.

Στὰς 11 *Μαρτίου* δόθηκε στὰ γραφεῖα του Βυζαντινοῦ Μουσείου, εις την σειράν τῶν διαλέξεων τῆς Χριστιανικῆς 'Αρχαιολογικῆς 'Εταιρείας, ή διάλεξις τῆς κ. Βενετίας Κώττα με θέμα: *Οἱ διάφοροι τύποι του 'Ελκομένου* (εις τὸ μαρτύριον) *Χριστοῦ, στήν τέχνη*.

Με τὴ βαθεῖα έπιστημονική έμβρίθεια, πού τὴ διακρίνει, ή κ. Κώττα, άνέπτυξε με τὴ γνωστή της ευφράδεια τὸ θέμα της, ανατρέξασα σ' όλους τους γνωστούς τύπους τῆς παραστάσεως, όπως διεμορφώθησαν στην 'Ορθόδοξη και Καθολική τέχνη, σέ τοιχογραφίες, σέ φορητὲς εἰκόνες, σέ μικρογραφίες από χειρογράφους κώδικες, σέ άνάγλυφα και όπου δήποτε άλλου εύρίσκονται.

Πολυάριθμοι φωτειναὶ εἰκόνες έβοήθησαν τους άκροατάς να παρακολουθήσουν την κ. Κώττα στην έπιστημονική και καλλιτεχνική της αὐτὴ έρευνα Ν.Λ.Π.

Θεατρική στήλη.

Βασιλικὸ Θέατρο.

«Τ' 'Αρραβωνιάσματα», του κ. Μπόγρη.

Τ' 'Αρραβωνιάσματα, του κ. Δ. Μπόγρη, έργο με άρχιτεκτονική και με ρόλους καλολαξευμένους, έχει τόν τύπο τῆς δραματικῆς ήθογραφίας.

'Υφάδι δραματικῶν γεγονότων και συναισθημάτων, πλαισιωμένο από ειδυλλιακή νησιώτικη ατμόσφαιρα, και φωτισμένο άπ' τὴ λυρική διάθεση του συγγραφέως. Οἱ ρόλοι είναι πλασμένοι χωρίς τεχνικές υπερβολές, κ' άν μερικοὶ ύστεροῦν βαλμένοι κάτω άπ' τὸ φακὸ μιᾶς αὐστηρῆς πλαστικῆς αναλύσεως, ως τόσο όλοι αὐτοὶ οἱ άπλοι νησιῶτες είναι βαθεῖα έρευνημένοι και γνήσιοι 'Ελληνες άντάρτες, άπειθάρχητοι στο όμαδικὸ καλὸ, μπουρλοτιέρηδες πού κρύβουν τὸ φονηρά, μά λεβέντες και μεγάλοι στὰ αἰσθήματα τῆς καρδιάς.

Τὸ έργο είναι βγαλμένο άπ' τὰ 'Ελληνικά χώματα, κάποια πνοή αρχαίας τραγωδίας άχνολάμπει μέσ' αὐτό, σάν προμήνυμα πώς κάποια μακρινή μέρα

θ' άνθίσει μέσα στην διανγὴ 'Ελληνική ατμόσφαιρα κάτι σχετικὸ με τὸ εξαίσιο 'Αττικὸ δράμα.

Τ' 'Αρραβωνιάσματα είναι από τὰ λιγοστὰ έργα στο φτωχὸ 'Ελληνικὸ μας ρεπερτόριο πού κρύβει μέσα τους ήθικὴ ευγένεια.

Μέσ' τὴ γνώριμη 'Ελληνική ατμόσφαιρα κατάρθωσαν και οἱ νεώτεροι άκόμα από τους ήθοποιούς του «Βασιλικού» να ζωντανέψουν τους ρόλους. 'Ετσι δόθηκε αὐτὴ τὴ φορὰ ή ευκαιρία στο σκηνοθέτη κ. Ροντήρη να δέσει άρμονικά τὸ σύνολο, και νὰ ρυθμίσει τεχνικά την κίνηση στη πολυπρόσωπη τελευταία πράξη.

'Επίσης κατάρθωσε να δημιουργήσει τὴ κατάλληλη δραματικὴ ατμόσφαιρα χάρις στο δυνατό παίξιμο τῆς κ. Σαπφῶ 'Αλκαίου και τῶν κ.κ. Βεάκη, Παρασκευᾶ, και Μινωτή. Οἱ τέσσεροι αὐτοὶ στιλοβάται του «Βασιλικού Θεάτρου», καθένας χωριστὰ και όλοι μαζί, σκόρπισαν την αἰσθητικὴ συγκίνησι πού δίνει δ φθασμένος τεχνίτης όταν είναι και γεννημένος καλλιτέχνης.

Τὰ καλὰ σκηνικά μποροῦσαν νάταν και καλλίτερα. Η βάρκα, χτυπητὴ και πελώρια, βαραίνει τὴ σκηνογραφία. 'Ισως ένα δυὸ κατάρτια θὰ θύμιζε λεπτότερα την κοντινὴ θάλασσα. 'Επίσης τὸ άναισθητικότατο ξεροχάτοδο και τὰ διάφορα ψαρικά, έδωσαν ένα τόνο πρόχειρου και άδικαιολόγητου ρεαλισμοῦ μιὰ φτηνὴ φωτογραφία τῆς ζωῆς, και μεῖς ζητάμε όπ' τὴ Τέχνη και άπ' τὸ θέατρο «τὸ όνειρο του αληθινοῦ».

»»

Για τὸ ελεύθερο θέατρο δέν περισσεύει χώρος αὐτὴ τὴ φορὰ. Δέν υπάρχει άλλωστε και πολὺ όρεξι να μιλήσωμε για τὰ φτηνὰ θέματα τῆς Γαλλικῆς βουλεβαρδιερικῆς κρεβατοκάμαρας, μέσ' στὰ όποια άσφυκτιᾷ μιὰ μεγάλη θεατρικὴ προσωπικότης του 'Ελληνικοῦ Θεάτρου ή Μαρίκα Κοτοπούλη. Οὔτε να εξηγήσωμε τὸ γιατί κακοπαθαίνει πάντα στο θέατρο 'Αλίκης δ Ουγγρος συγγραφεὺς Μολνάρ. Σταματᾷμε μονάχα με άγάπη πρὸς στο θεατρικὸ τὸ παιδικὸ τῆς κ. Αντιγόνης Μεταξᾶ πού συνεχίζει πάντα τὴ πολυτιμὴ δρᾶσι του. Καὶ για μιὰ άλλη φορὰ θὰ άσχοληθούμε ειδικὰ για τὰ διάφορα παιδικὰ θεάματα τῆς πρωτεύουσας. Στο θέατρο τῆς κ. Μεταξᾶ έμφανήστηκε για πρώτη φορὰ ή κ. Δεληγιάννη μένα μοιόπρακτο έργο της. Η κ. Δεληγιάννη μάς έπεισε πώς έχει ψυχὴ, πώς έχει άντιληφθεῖ τὸ μεγάλο δίδαγμα πού δίνεται διὰ τῆς Τέχνης. 'Εκεῖνο πού δέν ξέρει άκόμα είναι ότι δ παιδιάτικος έγκέφαλος κακοχωνεύει τις μεγάλες φράσεις και τὰ πολλὰ λόγια. 'Οτι δίνουμε στο παιδὶ πρέπει νάναι άπλό, χτυπητό. Ζητάει τὴ κίνησι και όχι τὸ λόγο και μάλιστα τὸ συμβολικὸ. Μὰ όταν υπάρχει ή κλίσις και ή ψυχὴ, ή τεχνικὴ ή κατ'άλληλῃ βρίσκεται. Κι' όπως είπαμε ή κ. Δεληγιάννη έχει τὰ προσόντα αὐτά.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ Ι. ΚΑΚΟΥΡΗ

'Αθλητικὴ Στήλη.

Η χειμερινὴ 'Ολυμπιάς.

Η φετεινὴ χειμερινὴ 'Ολυμπιάς σημείωσε τὴν πιδ μεγάλη έπιτυχία από τις τρεῖς προηγούμενες. Γίνηκε στο Γκάρμς τῆς Γερμανίας όπου έγιναν ειδικὰ στάδια και έγκαταστάσεις.

Ο άρχηγὸς του Γερμανικοῦ κράτους καγκελάριος Hitler εκήρυξε τὴν έναρξιν τῶν άγώνων. Οἱ ομάδες παρήλασαν μπροστὰ στους έπισήμους με τις σημαῖες τους επί κεφαλῆς. Για πρώτη φορὰ έκανε τὴν εμφάνισή της σέ χειμερινούς 'Ολυμπιακούς άγώνες και ή 'Ελληνικὴ σημαία με δυὸ άθλητὲς.

Η τιμητικὴ διάκρισις έγινε πάλιν στην μητέρα τῶν 'Ολυμπιακῶν άγώνων στην 'Ελλάδα, κ' έτσι ή 'Ελληνικὴ σημαία παρήλασε πρώτη κ' έγινε δεκτὴ με άπερίγραπτο ένθουςιασμό από τὸ πυκνὸ πλῆθος πού παρηκολούθησε τὴν μεγαλοπρεπὴ έναρξιν τῶν άγώνων. Η 'Ελλάς βέβαια οὐδέποτε είχε στην άρχαιότητα χειμερινούς 'Ολυμπιακούς άγώνες μά ή τιμὴ τῆς δίνεται ως μητέρας τῆς 'Ολυμπιακῆς ιδέας.

Ο 'Ελλην άντιπρόσωπος ήλθε 43ος σέ άγώνα όπου έλαβαν μέρος 75. Δέν είχε κανείς περισσότερες απαιτήσεις μέσα στο πλῆθος τῶν άσσαν του βορρά...

Η έκπληξις τῶν άγώνων ήταν ή ήττα τῶν Καναδῶν στο ice hockey από τους 'Αγγλους. Για τρεῖς συνεχεῖς 'Ολυμπιάδες οἱ Καναδοὶ κερδίζανε τὸν άγώνα αὐτό. Φέτος ήρθαν δεύτεροι με τρίτὴ τὴν ομάδα τῶν 'Ην. Πολιτειῶν.

Γενικὸ θαυμασμὸ προκάλεσε και πάλιν ή άφθαστη Νορβηγίς Sonja Henie στο καλλιτεχνικὸ πατινάζ. Για τρίτὴ φορὰ σέ 'Ολυμπιακούς άγώνες κερδίζει τὸ χρυσὸν μετάλλιον τῆς πρώτης νίκης.

Οἱ άγώνες έληξαν με τὸν ίδιο μεγαλόπρεπο τρόπο πού άρχισαν. Οἱ σημαῖες τῶν 28 κρατῶν πού έλαβαν μέρος παρήλασαν και πάλιν και όλα τελειώσαν με πυροτεχνήματα και φωταφίες.

Τώρα όλοι έτοιμάζονται για τους καλοκαιρινούς 'Ολυμπιακούς άγώνες πού είναι άλλωστε και οἱ σπουδαιότεροι.

Μαζὶ μ' όλα τὰ κράτη και ή 'Ελλάς προσπαθεῖ να παρουσιάσει όσο τὸ δυνατόν πιδ άρτια ομάδα. Θὰ μετᾷσχη διὰ 15 περίπου άθλητῶν στίβου, 1—2 κολυμβητῶν, παλαιστῶν, πυγμάχων, ξιφομάχων, σκοπευτῶν.

Μαζὶ με τους άθλητάς όλου του κόσμου και οἱ άθλητρίες έτοιμάζονται πυρετωδώς. Οἱ 'Αμερικανίδες έχουν πάντα τις πιδ μεγάλες πιθανότητες επικρατήσεως και οἱ Γερμανίδες φαίνεται πώς θάναι οἱ πιδ επικίνδυνες αντίπαλοί τους.

Τὰ γυναικεία άγωνίσματα στίβου τῶν 'Ολυμπιακῶν άγώνων είναι τὰ εξῆς: Δρόμος 100 μ. Δρόμος 80 μετ' έμποδίων, 'Αλμα εις ύψος, σφαῖρα, δίσκος, άκόντιον.

Ελληνικός γυναικείος αθλητισμός.

Η τεχνική επιτροπή του γυναικείου αθλητισμού εξέλεξε και άρχισε τās συνεδριάσεις της. Αποτελείται από τὰ ἑξῆς μέλη :

Ν.Κλ. Λανίτης πρόεδρος, Ἀπ. Νικολαΐδης, Τρυπάνης, Ἀλευράς, Σ. Νικολαΐδης, κ. Λαγάνα, κ. Μίσχια, δις Θωμᾶ.

Καλὰ θάταν ἡ επιτροπή ὡς πρῶτον ἔργο της ν' ἀνελάμβανε μὲ θάρρος ν' ἀναστηλώσῃ τὸν γυναικεῖο ἀθλητισμὸ σὲ γερὲς βάσεις, νὰ τὸν φροντίσῃ, νὰ τὸν ἀναδημιουργήσῃ, καί· πρῶτ' ἀπ' ὅλα νὰ προσπαθῇ ν' ἀρθοῦν οἱ ἀπαγορευτικὲς διατάξεις τῆς προπονήσεως ἀθλητριῶν στὸ στάδιο, πρᾶμα ποῦ δυσχεραίνει τὴν πρόοδο τοῦ γυναικείου ἀθλητισμοῦ καὶ ἐξευτελίζει τὴν ὑπερηφάνεια τῆς ἀθλουμένης γυναίκας. Νὰ τὸ ἐλπίζουμε ; Ἀπαγορευθήκαμε τόσες φορὲς ἀπὸ τὴν ἀδιαφορία καὶ ἀδράνεια τοῦ ΣΕΓΑΣ καὶ τὴν χωρὶς ἰσχὺν θέσιν τῆς ΤΕΓΑ σ' αὐτὸν ὥστε δὲν τολμοῦμε νὰ πιστέψουμε σ' ἕνα καλλίτερο μέλλον. Εὐχόμαστε νὰ βγοῦμε λανθασμένες.

Ο μηνιαῖος διαγωνισμός.

Η πρώτη ἐμφάνισις τῶν ἀθλητριῶν μας μετὰ ἀπὸ μιὰ μεγάλη διακοπὴ ἔγινε στὸ στάδιο τὴν Κυριακὴ 8 Μαρτίου.

Ο ἀριθμὸς τῶν ἀθλητριῶν μικρὸς καὶ ἡ συμμετοχὴ συλλόγων πολὺ φτωχὴ· μόνο τὸ Π. Φάληρον καὶ ὁ Πανελλήνιος παρέταξαν ἀθλήτριες.

Οἱ ἀθλήτριες τοῦ Πανελληνίου ἔκαμαν πολὺ καλὴν ἐμφάνισιν καὶ θέλουμε δημοσίᾳ νὰ συγχαροῦμε τὴν γυμνάστρια τους δα Θωμᾶ. Χρειαζόνται πολλὲς τέτοιες μὲ τὴν δικὴ της ὁρεξὶ καὶ ἐργατικότητα της γιὰ νὰ προοδεύσῃ ὁ γυναικείος ἀθλητισμός.

Ἐκπληξὶν εὐχάριστη μᾶς ἔκανε ἡ ἰσοπαλία τῆς Τονάρδη μὲ τὴν Σουκούλλα στὰ 60 μ.

Ἡ ἀθλήτρια αὐτὴ παρουσιάσθηκε πολὺ ἐξελιγμένη καὶ ἔχει ἀκόμη στάδιον ἐξελιξέως.

Στὸ μῆκος ἐπίσης πολὺ καλὴ· σὰν κανονίσῃ τὴν φόρα της σὲ λίγο θὰ περνᾷ τὰ 4.50 μέτρα. Τὸ ἴδιο θὰ λέγαμε καὶ γιὰ τὴν Ἰσμήνη Λανίτου. Καλὴ ἐμφάνιση ἔκαναν ἐπίσης στὰ 100 μ. ἡ Καρατζᾶ καὶ στὸ ὕψος ἡ Ἰσμήνη Λανίτου καὶ ἡ Χαλκιοπούλου. Ἡ Δικαίου στὸ δίσκο ἀρκετὰ καλὴ.

Η ΦΙΛΑΘΛΟΣ

ΕΞΕΔΟΘΗ

ΟΔΗΓΟΣ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ὕπὸ τοῦ

Ἐθνικοῦ Συμβουλίου Ἑλληνίδων περιλαμβάνων τὸν σκοπὸν καὶ τὴν δρᾶσιν ἀπάντων τῶν Σωματείων καὶ Ἰδρυμάτων Κοινωνικῆς Προνοίας ὁλοκλήρου τῆς Ἑλλάδος.

Τιμὴ Δραχμαὶ 10

Πωλεῖται εἰς τὰ Κεντρικὰ Βιβλιοπωλεῖα καὶ εἰς τὰ Γραφεῖα τοῦ Ε.Σ.Ε. καθ' ἑκάστην ἀπὸ τὰς 10 π.μ.—1 μ.μ.

ΣΗΜ. Τὰ Σωματεῖα καὶ Ἰδρύματα τῶν Ἑπαρχιῶν καὶ τοῦ Ἐξωτερικοῦ παρακαλοῦν· αἱ νὰ ἐμβάξουν μετὰ τῆς παραγγελίας τὸ ἀντίτυπον τῶν ἀντιτύπων εἰς τὴν Ταμῖαν τοῦ Ε.Σ.Ε. Καν Ρίτσαν Γ. Κορομηλᾶ δόδος Διογένης—Λαερτίου 6, Ἀθῆναι.

... Εἰδήσεις ...

Σὲ διάφορες πόλεις τῆς Γαλλίας ἐκάθησαν ἤδη γιὰ πρώτη φορὰ στὰ Δημοτικὰ Συμβούλια γυναῖκες ὡς συμβουλευτικοὶ πάρεδροι. Ἡ ἰδέα δὲν εἶνε νέα, ἀπὸ τοῦ 1906 ἤδη εἶχαν ὑποβληθῇ διάφορα σχετικὰ νομοσχέδια στὴ Βουλὴ, προσέκρουαν ὅμως πάντοτε στὴν ἀντίστασιν τῆς Γερουσίας. Κατὰ τὸν πόλεμον ἐν τούτοις αἱ γυναῖκες παρῆσαν σπουδαῖες ὑπηρεσίες στὴ διοίκησιν τῶν Δήμων ὅπως καὶ εἰς ὅλους τοὺς κλάδους, καὶ ἀπὸ τὸ βῆμα τῆς Γαλλικῆς Βουλῆς τότε ἐκηρύχθη πρὸς αὐτάς ἡ εὐγνωμασύνη τῆς πατρίδος. Μόλα ταῦτα τοὺς παρεχωρήθη τώρα μόλις τὸ μικρὸ δικαίωμα νὰ ἐκλέγωνται ὡς συμβουλευτικοὶ πάρεδροι στὰ Δημοτικὰ Συμβούλια.

Στὴν ἀπόμακρη ἐπαρχιακὴ πόλιν τῆς Ἑλλάδας, στὴν Ἀρτα, ἕνα αὐτοδίδαχτο φτωχὸ παιδάκι πέρνον· τας τὴ πρώτη προστυχόπετρα σμιλεῖ ἀγάλματα γεμάτα πνοὴ ζωῆς.

Ο πατέρας του φτωχὸς λατόμος δὲ μπορεῖ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴ μόρφωσιν τοῦ ἐξαιρετικοῦ παιδὶ του. Γι' αὐτὸ κάνομε ἐκκλησίαν στὰ αἰσθήματα τοῦ διευθυντοῦ τῶν Καλῶν Τεχνῶν κ. Καλογερόπουλου, στὸ διευθυντὴ τῆς Σχολῆς κ. Δημητριάδην, σὲ κάθε ἀρμόδιο, ἐπίσης σὲ κάθε φιλότεχνο πατριώτη ποῦ θὰ μπορούσε, βοηθώντας ὕλκως τὸ παιδί αὐτό, νὰ προσφέρῃ μιὰ μέρα στὴν Ἑλλάδα ἕνα μεγάλο γλύπτη ἢ καὶ ἀπλῶς ἕναν ἐκλεκτὸ καλλιτέχνη.

Πρόεδρος τοῦ Σωματείου τῶν ζαχαροπλαστῶν στὰς Ἀθῆνας εἶνε ἡ κ. Ἑλένη Κωνσταντοπούλου ἰδιοκτῆτρια τοῦ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Βουλῆς 18 ζαχαροπλαστείου. Ἀπὸ τὰ πρῶτα μελήματά της στὸ νέο της ἀξίωμα εἶνε ὁ κανονισμὸς τοῦ φόρου τῶν πεζοδρομίων. Τὸ ζήτημα τῆς δημοτικῆς αὐτῆς φορολογίας εἶνε ζωτικὸν γιὰ τοὺς ζαχαροπλάστας. Ἐπίσης φροντίζει ἡ νέα πρόεδρος μετὰ ζήλου καὶ γιὰ τὰ ἄλλα ἐκκερμῇ ἐπαγγελματικὰ ζητήματα.

Στὴν Ἐπιτροπὴ τοῦ ἀφοπλισμοῦ ποῦ εἶνε δημιουργημὰ τῶν διεθνῶν γυναικείων ὁργανώσεων καὶ ὀνομάζεται σήμερον Ἐπιτροπὴ γιὰ τὴν Εἰρήνην καὶ τὸν Ἀφοπλισμὸ, ἀπενεμήθη γιὰ τρίτην φορὰ τὸ ἐκ 2000 κορονῶν βραβεῖον Νόμπελ γιὰ τὴν ἐξαιρετικὴν προσπάθειαν καὶ ἐνέργειάν της ὑπὲρ τῆς παγκοσμίου εἰρήνης.

Ἡ κ. Κολλέτ γνωστὴ Γαλλὶς συγγραφεύς, τῆς ὁποίας τὰ ἔργα εἶνε γνωστὰ καὶ ἐκτὸς τῆς Γαλλίας, παρασημοφορήθηκεν ἐσχάτως ἀπὸ τὴν κυβέρνησιν τῆς πατρίδος της.

Τὰ μαθήματα Ἀτομικῆς Ψυχολογίας ποῦ ἔκαμεν εἰς τὸ Ε.Σ.Ε. μετὰ τόσῃν ἐπιτυχίαν ὁ κ. Δ. Μωραΐτης ἔληξαν. Ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ ἐκφράζει θερμὰ εὐχαριστήρια στὸν διακεκριμένον ἐπιστήμονα.

Πρὸς συμπλήρωσιν τῶν μαθημάτων αὐτῶν ὁμίλησε κατόπιν ἐκάστην Παρασκευὴν εἰς τὸ Ε. Σ. Ε. ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου κύριος Γκιτάκος· περὶ Θρησκείας ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἀπομικῆς Ψυχολογίας.

Τὰ γυναικεῖα ζητήματα καὶ τὸ Συνέδριον τῶν Δημοσίων Ὑπαλλήλων. Ζωηρὰ παρατηρεῖται τελευταίως κίνησις μετὰ τῶν γυναικῶν Δημοσίων Ὑπαλλήλων διὰ τὴν βαθμολογικὴν καὶ μισθολογικὴν τῶν ἐξελίξιν καὶ διὰ τὴν κατάργησιν τῶν περιοριστικῶν διὰ τὰς γυναῖκας νόμων.

Εἰς τὸ Συνέδριον τῶν Δημοσίων Ὑπαλλήλων, τὸ ὁποῖον συνήλθε τὴν 11ην Μαρτίου καὶ διήρκεσε μετὰ τῆς 15ης ἰδίου μηνός, παρεκάθησαν 19 σύνεδροι γυναικες.

Τὰ γυναικεῖα ζητήματα ἀνελύθησαν παρὰ τῆς γραμματέως τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν γυναικῶν Δος Κ. Ράλλη καὶ τὸ Συνέδριον υἱοθέτησε παμψηφεί ὅλας τὰς γυναικείας διεκδικήσεις, ἥτοι :

Τὴν κατοχύρωσιν διὰ τοῦ Συντάγματος τῆς θέσεως τῆς γυναικός, τὴν κατάργησιν ὅλων τῶν περιοριστικῶν διὰ τὴν γυναικεῖαν ἐργασίαν νόμων, τὴν βαθμολογικὴν καὶ μισθολογικὴν ἐξίσωσιν τῶν γυναικῶν πρὸς τοὺς ἄνδρας συναδέλφους τῶν, τὴν προστασίαν τῆς μητρότητος κλπ.

Μὲ εὐχαρίστησιν διεπιστώσαμε τὰ ἀνωτέρω, διότι ἀπεδείχθη ἀπ' ἐνὸς μὲν ὅτι αἱ γυναῖκες ἤρχισαν νὰ πιστεύουν ὅτι δὲν εἶναι προσωρινὰ εἰς τὴν ἐργασίαν καὶ ὅτι ἔχουν δικαιώματα τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ διεκδικήσουν, διὰ τῆς ὁμαδικῆς προσπάθειας τῶν, ἀπ' ἑτέρου δὲ ὅτι οἱ ἄνδρες ἀντελήφθησαν ὅτι αἱ γυναῖκες δὲν εἶναι ἀνταγωνισταὶ τῶν εἰς τὴν ἐργασίαν, ἀλλὰ συνεργάται τῶν καὶ ὅτι τοὺς συνεργάτας αὐτοὺς ἔχουν καθήκον νὰ τοὺς ὑπερασπισθοῦν, ἐφ' ὅσον ἀδικοῦνται καὶ καταπιέζονται.

Ἀπὸ τὴν πιδ ἐνδιαφέρουσες διαλέξεις τοῦ ἑφτεينوῦ χειμῶνος ἦταν ἡ ὁμιλία τοῦ καθηγητοῦ κ. Κ. Μέρμηγκα στὸ Ἀντικεῖον τῶν Ἑλληνίδων, μὲ θέμα τὸν «Φάουστ» τοῦ Γκαίτε.

Γιὰ τὸ ἀνυπέρβλητον αὐτὸ ἀριστούργημα τῆς παγκοσμίου διανοήσεως ὁ κ. Μέρμηγκας (ποῦ ἔχει καὶ ἀριστοτεχνικὰ μεταφράσει τὸν «Φάουστ» στὰ Ἑλληνικά) μίλησε μὲ τὴν εὐφράδειαν ποῦ τὴν χαρακτηρίζει, μὲ βαθεῖαν γνώσιν τοῦ θέματος καὶ μὲ τὴν ἀπαράμιλλην δεξιότητά του ν' ἀποτείνεται πάντοτε μὲ τὸν καταλληλότερον τρόπο στὸ ἀνάλογο κοινόν.

Στὴν 25 Μαρτίου ἐπέτειο τῆς Ἐθνικῆς μας ἐορτῆς, μετεδόθη διὰ τοῦ κρατικοῦ ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ τοῦ Βερολίνου, ἡ μουσικὴ «Γερμανοελληνικὴ βραδεῖα». Ἡ Συναυλία ἦταν ἀφιερωμένη σὲ Ἑλληνικὴ καὶ Γερμανικὴ μουσικὴ. Ἐκτελεσταὶ τῆς ἡ κ. Τατιάνα Λίμνις, ἡ δ. Τόλα Τουρλιτάκη, ὁ κ. Μυλωνᾶς, καὶ ὁμιλεῖται ὁ Κυβερνητικὸς σύμβουλος κ. Χάξενναϊρλ, ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος κ. Ρίξος

Ραγκαβῆς καὶ ὁ κ. Ρόξενμπεργ ἀρχηγὸς τοῦ πολιτικοῦ γραφείου.

Ἡ ὁργάνωσις τῆς συναυλίας ὀφείλεται στὸν διευθυντὴ τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς ἐν Βερολίνῳ πρεσβείας μας Χαρίλαον Κριεκούκη, ὁ ὁποῖος μετ' τὴν ἑλληνικὴν ψυχὴν του κλείνει θερμὸ θαυμασμὸν καὶ ἀγάπην γιὰ τὴ Γερμανικὴ φυλὴ. Τῇ «Γερμανοελληνικῇ βραδεῖᾳ» τὴν χαιρετᾶμε σὰν ἀπαρχὴ μιᾶς μελλοντικῆς πνευματικῆς συνεργασίας τῆς Ἑλλάδος μὲ τὸ Γερμανικὸ Ἔθνος.

Τὸ παγκόσμιον κέντρο τῶν γυναικείων ἀρχείων.

Εἰς προηγούμενον τεύχος ἀναφέραμε τὸ σχέδιον ἰδρύσεως ἐνὸς τοιούτου κέντρου. Φαίνεται πῶς ἡ πρότασις ἔγινεν ἐνθουσιωδῶς δεκτὴ ἀπὸ τὴς Ἀμερικανίδες, ποῦ ἱδρυσαν εὐθὺς ἕνα σχετικὸ σωματεῖο μὲ προσωρινὴν πρόεδρον. Ἡδὴ μοιράζονται εἰς εὐρύτατον κύκλον προγράμματα στὰ ὁποῖα ἡ ὁργανωτικὴ ἐπιτροπὴ προτείνει ὅσα νομίζει ὅτι πρέπει νὰ περιλαμβάνουν τὰ ἀρχεῖα.

1) Ἐγγραφα καὶ προσωπικὰ ντοκουμέντα περὶ διασῶν γυναικῶν ὅλου τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ὅπου θ' ἀναφέρεται ἡ ἐπαγγελματικὴ, πολιτικὴ, κοινωνικὴ, κριτικὴ καὶ εἰρηνιστικὴ δράσις τῶν.

2) Ἐγγραφα ὁργανώσεων σχετικὰ μὲ τοὺς ἀγῶνας τῶν, τὴς πρὸςπάθειες καὶ τὴς τυχόν ἀποτυχίας ποῦ εἶχαν.

3) Ἐπιστολὲς προσωπικῆς, ἐφημερίδες, ἀπομνημονεύματα, ἐκφωνηθέντες λόγοι, προγράμματα σημειωματάρια, ὑπομνήματα κλπ.

4) Βιβλιοθήκες φεμινιστικῆς.

Ὡς πρὸς τὴν ἔδραν τῶν Ἀρχείων προτείνεται ἡ Νέα Ὑόρκη. Ἰσως αὐτὸ θ' ἀπογοητεύσῃ κάπως τὴς γυναικεῖες ὁργανώσεις ἐντεῦθεν τοῦ ὠκεανοῦ· πρέπει ὅμως νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἡ οἰκονομικὴ κρίσις ἀπὸ τὴν ὁποίαν πάσχουν ἀνεξαιρέτως ὅλα τὰ σωματεῖα τῆς γηραιᾶς Εὐρώπης, δὲν θὰ μπορούσαν ν' ἀντιμετωπίσουν τὰ δαπανηρὰ σχέδια ποῦ προτείνουν αἱ Ἀμερικανίδες γιὰ τὴν πραγματοποιήσιν τῶν Ἀρχείων.

Οἱ γυναῖκες στὴς διάφορες χώρες, ποῦ ὅπως καὶ μεῖς ἀγωνίζονται ἀκόμα γιὰ τὴν ἀπόκτησιν τῶν πολιτικῶν τῶν δικαιωμάτων, θὰ ἱκανοποιηθοῦν βέβαια ἀπὸ ἕνα γεγονὸς ποῦ δείχνει πόσο σὲ διάστημα δέκα ἐτῶν μετεβλήθη σὲ μιὰ χώρα ἡ νοοτροπία τῶν ἐπισήμων καὶ τῆς κοινῆς γνώμης. Ἀπενεμήθη δηλαδὴ εἰς τὴν κ. Σὺλβιαν Pankhurst ὁ τίτλος τῆς «Δεσποίνης τῆς Βρετανικῆς Αὐτοκρατορίας» γιὰ τὴν ἐκδουλεύσεις της ὑπὲρ τῆς δημοσίας τάξεως. Ὡς γνωστὸν ἡ οὕτω διακριθεῖσα Ἀγγλὶς ὑπῆρξε μαζὺ μὲ τὴν μητέρα της ἀπὸ τὴς κυριώτερες πρωτοπόρους τοῦ σουφραζεττικῶν ἀγῶνος, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἀπεκόμισαν τότε χλευασμούς, ταπεινώσεις, φυλακίσεις καὶ μύρια κακά. Καὶ ἰδοὺ σήμερον τὴν τιμὰ ἡ πατρίδα καὶ τῆς ἐκφράζει τὴν εὐγνωμασύνην της διότι «μόνον μὲ τὴν

ψηφον τῶν γυναικῶν ἔγινεν ἡ Ἀγγλία ἔθνος πραγματικά ἐλεύθερο».

Στὴ συνεδρίασι τοῦ Συμβουλίου τῆς Κ. τ. Ε. πού συνήλθε τὸν Ἰανουάριον ἀπεφασίσθη νὰ συγκαληθῇ μὴ παγκόσμια διάσκεψις στὴ Γενεύη τὴν 3 Σεπτεμβρίου μὲ σκοπὸ μίᾳς διεθνούς συνεννόησεως γιὰ τὸν κινηματογράφον ὡς μέσον ἐξυπηρέσεως τῆς εἰρήνης.

Ἡ δὲ Ἐπιτροπὴ γιὰ τὴν Περίθαλψιν τῶν Προσφύγων ἐπρότεινε στὴ Κ. τ. Ε. νὰ συγκαλέσῃ μὴ διακυβερνητικὴ διάσκεψιν, πού νὰ καταστρώσῃ ἓνα ριζικὸ σύστημα γιὰ τὴ προστασίαν τῶν προσφύγων. Καί τρίτον ἀπεφάσισε τὸ Συμβούλιον νὰ συγκαλέσῃ γιὰ τὶς 4 Ἰουνίου στὴ Γενεύη μὴ Διεθνὴ Διάσκεψιν γιὰ τὴν καταπολέμησιν τοῦ ἐμπορίου τῶν ναρκωτικῶν.

Εἰς τὴν Συνεδρίαν τῆς 25 Μαρτίου τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ἀπενεμήθησαν τὸ μὲν χρυχοῦν μετάλλιον εἰς τὴν Φιλεκαπαιδευτικὴν Ἑταιρίαν, ἀργυρὰ δὲ μετάλλεια εἰς τὰς κ. κ. Κ. Παρρὲν καὶ Κ. Ἐλεοπούλου. Δια τὰς βραβευθείσας, τὰς ὁποίας συγκαίρει ὀλψύχως ἡ «Ἑλληνίς», θὰ γράψωμεν εἰς τὸ προσεχὲς τεῦχος.

Ἡ δεσποινὶς Mac Donald κόρη τοῦ πρώην πρωθυπουργοῦ τῆς Ἀγγλίας, ἀπεφάσισε, ὡς γνωστόν, νὰ γίνῃ διευθύντρια ξενοδοχείου. Πρὸς τοῦτο ἀγόρασε στὰ περίχωρα τοῦ Λονδίνου ἓνα ξετισμένο καπηλεῖο ὀνόματι «τὸ Παλὸν Ἀροτρο» πού τὸ ἀνεκαίνισε μὲ τὸ δικό της ἀριστοκρατικὸ γούστο. Ἡ δεσπ. Mac Donald δὲν θέλει νὰ γίνῃ ξενοδόχος ὅπως ὅλες οἱ ἄλλες, θέλει τὸ ξενοδοχεῖο τῆς νὰ ἐξυπηρετῇ καὶ ἓναν κοινωνικὸ σκοπόν. Ὁρίσει δηλαδὴ ἓνα μέρος τοῦ οἰκήματος γιὰ τοὺς δυστυχεῖς πού θὰ εὗρουν ἐκεῖ, ἀντὶ φθηνοῦ τιμήματος, στέγη καὶ τροφή. Ἀλλὰ καὶ νὰ ξαναζωντανέψῃ τὶς παλῆς παραδόσεις τῶν βρετανικῶν καταλυμάτων, θέλει, ὅπως τὶς περιγράφει ὁ Dickens στὰ μυθιστορήματά του. Ὑπὸ τοὺς ὅρους αὐτοὺς καὶ μὲ τὴν προσωπικότητα τῆς διευθυντρίας, θὰ γίνῃ ἀσφαλὼς τὸ νέο αὐτὸ ξενοδοχεῖο τὸ πῶς συχνάζοντο ἐντενυχτήριο τοῦ καλοῦ κόσμου σὲ ὅλο τὸ Ἡν. Βασίλειον.

Ὑπὸ τοῦ κ. Ν. Τσελεμεντέ ιδρύθη Σχολὴ μαγειρικῆς καὶ οἰκοκυρικῆς πού λειτουργεῖ εἰς τὸ οἶκον τῆς πρώην κλινικῆς Λούρου ὁδὸς Σίνα. Ὁ κ. Τσελεμεντέ, ὁ πασίγνωστος συγγραφεὺς τοῦ Ὁδηγοῦ Μαγειρικῆς καὶ Ζαχαροπλαστικῆς εἶνε ἄξιος συγγραφεύων καὶ πάσης ὑποσηριξέως γιὰ τὸ ἔργον πού ἀνέλαβε, νὰ μάθῃ δηλαδὴ τὶς Ἑλληνίδες νὰ μαγειρεύουν χωρὶς ν' ἀπεχθάνονται τὴν κουζίνα τους, καὶ νὰ τὶς κάνει καλὰς νοικοκυρές.

Τὸ Ἐθνικὸν Συμβούλιον Ἑλληνίδων προέβη εἰς τὴν ἔκδοσιν ἑνὸς χρησιμοτάτου βιβλίου, τοῦ Ὁδηγοῦ τῶν Ἱδρυμάτων Κοινωνικῆς Προνοίας τῆς Ἑλλάδος, εἶναι ἐγκόλιον γιὰ τὸν καθένα πού θέλει νὰ φωτισθῇ γιὰ τὴ λειτουργίαν τῶν φιλανθρωπικῶν

καὶ κοινωφελῶν ἱδρυμάτων τοῦ τόπου μας καὶ γιὰ τοὺς ὅρους τῆς εἰς αὐτὰ εἰσαγωγῆς.

Ἀπέθανεν κατόπιν μακρᾶς νόσου ἡ ἱατρὸς Ἀνθὴ Βασιλειάδου. Ἦταν ἡ πρώτη γυναῖκα πού ἐσπούδασε στὸ Πανεπιστήμιόν μας, χαράξασα οὕτω σὰν σωστὴ πρωτοπόρισσα τὴν ὁδὸν γιὰ τὴ μετάπειτα γενεὰ. Ἡ ἀποθανοῦσα ἐργάσθη κατὰ τοὺς πολέμους μας καὶ ὡς ἱατρὸς καὶ στὴν ἐκπαίδευσιν τῶν ἐθελοντικῶν νοσοκόμων. Γιὰ πολλὰ χρόνια ἦτο ἱατρὸς στὶς Γυναικεῖς φυλακὰς, μετὰ δὲ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν ἐργάσθη στὴν ἀποκατάστασιν τῶν προσφύγων. Εἰς τὴν Ἑπαγγελματικὴν καὶ Οἰκοκυρικὴν Σχολὴν ἐδίδαξεν ἀπὸ τῆς συστάσεώς της μαθήματα ὑγιεινῆς. Ἡ Ἀνθὴ Βασιλειάδου δὲν ἦτο μόνον διακεκριμένη ἐπιστήμων, ἀλλὰ καὶ μεγάλη φιλάνθρωπος.

Ἡ κ. Mary Towsend, ἀπὸ ἐννεατίας δημοτικῆς σύμβουλος στὴν Ὁξφόρδην, ἐξελέγη ἡδὴ μὲ μεγάλη πλειοψηφίαν δήμαρχος τῆς πόλεως αὐτῆς.

Τὸ Ἐθνικὸν Συμβούλιον τῶν Γυναικῶν τῆς Νοτίου Αὐστραλίας συγκαλεῖ μέγα γυναικεῖον συνέδριον εἰς τὴν Ἀδελαΐδα κατὰ τὸν ἐρχόμενον Σεπτέμβριον.

Μουσικὴ κίνησις

Τὸ μεγαλειότερον μέρος τῆς μουσικῆς κινήσεως στὴ πρωτεύουσα ἔχουν ἀναμφιδόλως αἱ γυναῖκες. Στὶς συναυλίας πού δόθηκαν ἀθρόες καθ' ὅλον τὸν Μάρτιον ἐνεφανίσθησαν κυρίως Ἑλληνίδες καλλιτέχνιδες. Δύο νεαρές πιανίστρις μεσουρανοῦν σήμερον σὰν λαμπρὰ ἀστέριον στὸν μουσικὸ οὐρανόν:

Ἡ νεαρωτάτη **Ρένα Κυριακοῦ** πού εἶνε μὴ ἀληθινὴ μουσικὴ ἰδιοφυΐα, γιὰ τὴν δὲν παίζει μόνον θαυμάσια, ἀλλὰ δείχνει καὶ ἓνα σπάνιον καὶ ὅλως πρωτότυπα ταλέντον γιὰ συνθέσεις. Στὸ Παρίσι ἔλαβε τὸ πρῶτον βραβεῖον τοῦ κονσερβατοῦρ καὶ ἡδὴ ἀνοίγεται ἔμπροσθεν τῆς μὴ εὐρυτάτης καλλιτεχνικῆς σταδιοδρομίας. Τὸ δεύτερον ἀστέρι εἶνε ἡ **Ἄννα Ἀντωνιάδου** πού σπούδασεν ἐπὶ πέντε χρόνια στὸ Βερολίνον καὶ γύρισε πίσω ὥριμη καλλιτέχνις μὲ ἀρτία τεχνικὴ καὶ βαθεὴ μουσικὴ μόρφωσιν πού τῆς ἐπιτρέπει νὰ ἐρμηνεύῃ τὰ δυσκολώτερα ἔργα τῆς πιανιστικῆς φιλολογίας.

Αἱ δύο αὗται νεαραὶ πιανίστρις ἔδρεψαν δάφνης καὶ ἐκτὸς τῶν Ἑλληνικῶν συνόρων καὶ τιμοῦν τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα στὴ ξένην.

Μεταξὺ τῶν τραγουδιστριῶν πού ἀκούσαμεν αὐτὸν τὸν μῆνα, ἀναφέρωμεν εὐχαρίστως τὴν Ἡρώ Τσόχα πού ἔχει ὥραϊα, γλυκεῖα, καλοβαλμένη φωνή καὶ ἤρесе πολὺ στὸ Ἀθηναϊκὸ κοινόν, καὶ τὰς κ. κ. Λούλαν Μαύτα καὶ Δέλαν Ζαχαρία πού τραγούδησαν στὴν αἴθουσαν τοῦ Ὁδείου Ἀθηνῶν ντουέττον κατὰ ἀπολαυστικώτατον τρόπον.

Μόδες

Οἱ καλοκαιρινὲς συλλογὲς ἄρχισαν νὰ ἐτοιμαζόνται στὸ Παρίσι. Μεγάλῃ ποικιλίᾳ στὰ imprimés. Χτυπητὰ χρώματα καὶ σχέδια ἀλλοιώτικα καὶ ὑφασί ἀλλοιώτικη. Δὲν εἶνε πιά τὰ λεῖα ὑφάσματα. Φέτος δίνουν ἰδιαίτερη θέσιν στὶς impressions. Λόγου χάριν ὁ ἓνα ὑφάσμα ἐλαφρὸν ἢ κρεπὲ, ἡ impression μπαίνει en relief. Ἀλλὰ πάλι εἶνε ἀνάμικτα, μὰτ καὶ μπριγιάν, σύνολο πού δίδει μὴ καινούργια ὥθησιν στὰ imprimés. Τὰ λουλούδια, μεγάλα, μικρά, ἐξακολουθοῦν, ἀλλὰ ὑπάρχουν καὶ τὰ πῶς ἀπρόοπτα σχέδια: Ζῶα, πουλιὰ ἢ ψάρια, αὐτὰ θὰ κυριαρχήσουν. Ἐχεῖ ἀκόμη ἐξωφρενικώτερα: Ἀστρα, φρούτα, κορδέλλες, τραπουλόχαρτα, μπουκαλῖα, μάσκες... καὶ ὅ,τι ἄλλο βάξει ὁ νοῦς σας! Σὲ πολλὰ ὑφάσματα εἶναι ἔτσι βαλμένη ἡ στάμπα ὥστε νὰ σχηματίζεται μὴ ὁλόκληρη εἰκόνα μοντέρνα ἢ καὶ παλαιά.

Τὸ μεταξωτὰ τὰ σκέτα ἔχουν καὶ αὐτὰ τὴν ποικιλίαν τους: Ὅλες ἡ κλωστὲς δὲν εἶνε ἴδιες, ἀλλοῦ πῶς ψιλὲς κάνουν ἓνα εἶδος σὰν τὰ κουκουλάρικα μας, νὰ ποῦμε. Ὡστε τῆς μόδας πάλι καὶ αὐτὰ. Μὰ καὶ ὅλα τὰ φαντά μας εἶνε στὴ μόδα. Μὴν ψάχνετε νὰ βρῆτε τὰ πανάκριβα εὐρωπαϊκὰ τὴ στιγμὴ πού ἔχομε τέτοια περίφημα ἐδῶ πέρα. Εἶν' ἀλήθεια ὅμως ὅτι καὶ τῶν ἐδῶ οἱ τιμὲς εἶνε ἀρκετὰ τσουχτερές καὶ ὅταν συλλογίζεται καθεμὴς μας ὅτι θὰ δώσῃ τόσα χρήματα γιὰ ἓνα ἐγγώριον, προτιμᾷ δυστυχῶς νὰ τὰ δώσῃ εὐρωπαϊκόν. Ἐπιτέλους εἶνε Παριζιάνικο, σοὺ λέει, καὶ χαλάλι του.

Νὰ ἓνα πρᾶμα πού δὲν καταλαβαίνουν οἱ βιομήχανοί μας.

Γιὰ τώρα τὴν ἀνοιξὶν τὰ tweeds, τὰ chiné σὲ χρώματα παστὲλ θὰ φορεθοῦν πολὺ. Ἐδῶ ὅμως μὲ τὸ δυνατόν ἥλιο μας καὶ τὴν ἀσυναγώνιστην, μὰ τὴν ἀλήθειαν, σκόνῃ μας, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ φοροῦμε ἄλλα χρώματα, καὶ δὴ παστὲλ, ἀπὸ μπῆξ καὶ γκρί!

Ζακέττα τρουὰ καὶ πάνω ἀπὸ φόρεμα ὁμοιοχρῶμα ἢ πάνω ἀπὸ μὴ φοῦστα σκωτσέζικη, εἶναι ἓνα πολὺ χαριτωμένο σύνολον.

Καὶ τὰ κλασσικὰ ταγιέρ μὲνα ὥραϊο ζαμπῶ, δὲν λείπουν ἀπ' τὴ μέση.

Τὰ ψάθινα καπέλλα στὴν ἡμερησίαν διάταξιν. Ἡ πολὺ κομπῆς ἄρχισαν καὶ δῶ νὰ τὰ φοροῦν. Σὲνα γάμον πού ἔγινε τὸ Φεβρουάριον στὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἀμαλίου φοροῦσε μὴ κυρία μαύρη ψάθα γιαντιστερὴ γαρνιρισμένη μὲ μὴ τοῦφφα παραντὶ, θαῦμα κομπότητος.

Τὰ παγιασόν, ἡ χοντρή φαριὰ ψάθα πολὺ en vogue πάλι. Αὐτὸ τὸ εἶδος ἐργάζονται τώρα ἐδῶ πολὺ. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ γκρὸ ὑφάσμα ἢ κορδελλένια καπελλάκια φοροῦνται ὥραϊότατα. Ὅσο γιὰ τὶς φόρμες οἱ ἴδιες πάντοτε. Τὸ μισὸ κεφάλι ἔξω καὶ τὸ ἓνα μᾶτι γιὰ δεῖγμα: τὸ ἄλλο, δὲ βαρύνεται, ἀ: μὴ φαίνεται. Ὅμοιο θᾶναι καὶ αὐτὸ σὰν ἐκεῖνο πού βλέ-

πομε. Aviso γιὰ τοὺς ἀλλοίθωρους! ἢ τοὺς μονόφθαλμους!

Πῶς καταντάει ἀλήθεια ἡ γυναῖκα. Νὰ τὴν σέρνῃ ἢ μόδα ἀπ' τὴ μύτη!

Μιὰ φορὰ πάλι θυμᾶμαι, ἦταν τῆς μόδας τὸ καλοκαίρι καστορία. Τὶ ἦταν κείνο Θεέ μου. Τὶ φούρνος στὸ κεφάλι μας! Τὶ ἥλιος μὲς τὰ μάτια μας. Τὶ μαρτύριο!

Παρ' ὅλα ταῦτα ὅμως ὅταν βλέπαμε τὸ καστοράκι στὸ κεφάλι μας ἀπάνω καμαρώνουμε! Up to date.

Αὐτὸ μᾶς τρώει.

Σ. Α.

Ἡ ἀναβίωσις τῆς δαντέλλας.

Κυττάζοντας παλῆς εἰκόνας ἢ πορτραῖτα, ἀποροῦμε πόση σημασία δίδονταν ἄλλοτε στὶς δαντέλλας. Γιακάδες, ζαμπῶ, μανικέτια, φαριπαλάδες ἦταν στὰ παλὰ χρόνια ἀπαραίτητα στολίδια ὅχι μόνον τῶν γυναικῶν φουστάνων, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὶς στολὲς τῶν ἀνδρῶν.

Ὅσες γυναῖκες ἔχουν σήμερον τὴν κατοχὴν τους καλὰς δαντέλλας, θὰ τὶς βγάλουν ἀπὸ τὸ συρτάρι, ἴσως μόνον μιὰ φορὰ, γιὰ νὰ στολίσουν τὸ νυφικὸ πέπλον τῆς κόρης των, πού θὰ τὶς φορέσῃ λίγη ὥρα καὶ ὕστερα θὰ διπλωθῇ πάλιν ἡ δαντέλλα, θὰ φυλαχθῇ γιὰ παραμοίαν περιστάσει. Ἐν τούτοις οἱ χειροποίητες δαντέλλες, ἀν γίνονται πάλιν τῆς μόδας, θὰ μπορούσαν νὰ γίνουν ἓνα ἀσφαλὲς βιοποριστικὸν ἐπάγγελμα γιὰ γυναῖκες πού στενάζουν σήμερον ὑπὸ τὴν ἀνεργίαν. Εἶνε βέβαια μιὰ μόδα πολυτελὲς πού στοιχίζει καὶ δὲν μπορεῖ νὰ τὴν ἀκολουθήσῃ ἡ κάθε μιὰ. Πόσες ὅμως πλούσιες γυναῖκες ἀγοράζουν ἀκριβώτατα ἔξω προϊόντα μηχανοποίητα πού ἔχουν μὴν ἐφήμερη ἀξία καὶ ὁμορφίαν, Γι' αὐτὸ ἴσως θὰ μπορούσαν μερικὰ γυναικεῖα σωματεῖα, ἰδίως ἐκεῖνα πού ἔχουν καὶ ἐργαστήρια, συνεννοούμενα μὲ τὰ μεγάλα ραφτάδικα μας, νὰ λανθάρουν πάλιν τὴν δαντέλλα καὶ τὴν τόσον Ἑλληνικὴ μπιμπιλία. Καὶ μὴ ἐκθεσὶς δαντελλῶν, ἀν διαργανώνονταν, μπορούσε νὰ δώσῃ μιὰ καινούργια ὥθησιν στὸν κλάδον αὐτὸν τῆς χειροτεχνίας καὶ νὰ συντελέσῃ κάπως στὴν ἀνακούφισιν τῶν ἀνέργων γυναικῶν.

Ποιὰ κομπῆς γυναῖκα δὲν θὰ θελήσῃ νὰ φορέσῃ τὸ καλοκαίρι ἓνα ὥραϊο δαντελλένιον γιακά, νὰ στολίσῃ τ' ἀνοιξιάτικα της φουστάνια μὲ δαντέλλας πού θὰ πλαισιώσουν τόσο χαριτωμένα τὴν ὁμορφίαν της;

ΑΡΓΥΡΩ

"L'HELLENIS,"

Organe mensuel du Conseil National
des femmes hellènes

Rédaction-Administration: Rue Alex. Soutsou 26
Athènes, Avril 1936

L'Hellénis participe au deuil national pour la mort de Venizélos. Durant un quart de siècle, pendant le quel il gouverna la Grèce, le grand homme politique a contribué à réaliser les aspirations les plus audacieuses du peuple grec.

Au lieu de nécrologie, nous publions aujourd'hui les mots suivants, que le défunt adressa en avril 1932 au chef du parti agrarien-ouvrier, qui l'avait accusé de s'abandonner avec fatalisme aux événements :

«Je suis sûr, dit-il, que quand je mourrai, une des meilleures oraisons funèbres qu'on me fera sera celle de M. Papanastassiou. Et, comme je ne pourrai pas l'entendre, j'ai plaisir à prévoir dès maintenant ce qu'il va dire, Il dira ceci.

Chers amis, le mort qui gît devant nous fut un homme véritable, ayant un grand courage, de la confiance en soi-même et dans le peuple qu'il fut appelé à gouverner. Peut-être a-t-il commis beaucoup de fautes. Mais jamais il ne lui a manqué le courage, jamais il ne fut fataliste, parce que jamais il n'a attendu du sort le progrès de son pays. Mais il a mis à son service tout le feu qu'il avait en lui, chaque force psychique et physique».

Ce nrméro de notre revue est consacré en grande partie au cinquantenaire de notre grand poète Costi Palamas. Il y a juste 50 ans que paru son premier volume de vers. «Les Chants de la Patrie», qui attirèrent immédiatement l'attention du public sur le jeune talent tout à fait extraordinaire, qui traça par la suite une nouvelle voie dans la vie littéraire du pays. Désormais Palamas n'a cessé de publier des œuvres poétiques, il a chanté l'humanité, la patrie, la religion, les traditions, l'amour, la douleur. Tout devient sujet pour le poète, dont l'âme prends la forme et la couleur de chaque sentiment humain. C'est pour cela que l'œuvre poétique de de Palamas est le bien commun de toute la nation et lui, le poète exceptionnel entre tous s'apparente à tous ceux qui ont su avec maîtrise rendre poétiquement la pensée supérieure et les plus hautes idées.

Nous publions sur le poète et son œuvre une étude de notre collaboratrice Mme Cacouri, ainsi que des articles de Mrs. D. Balanos et C. Tsatsos, Mme Spanoudi et diverses autres personnalités, académiciens, professeurs et gens de lettres, ainsi que l'opinion de plusieurs intellectuels étrangers, donc: Eugène Kleman, Alfred Dumas, Oscar Wilde, Jean Moréas, Comtesse de Noailles, Ed. Herriot, Romain Rolland, Rabindranath Tagore, Marcel Brion, Henri Bidou, Léon Daudet, Mario Meunier etc., car le poète Palamas est connu et estimé bien au delà des frontières grecques.

L'Hellénis propose dans ce numéro une activité collective de la part des organisations féminines grecque pour soumettre au gouvernement un projet de loi pour la fondation d'une police féminine. Outre qu'une pareille institution est une vraie nécessité pour le pays, et surtout pour la capitale, nous croyons qu'elle procurera une nouvelle profession à un certain nombre de femmes.

Une jeune artiste en mosaïque. Une femme peintre ou sculpteur n'est pas une chose rare, mais une femme qui décore des églises et des monuments avec des mosaïques, voilà une affaire absolument extraordinaire, vu les difficultés matérielles de cet art. Nous admirons donc la jeune artiste Mlle Elly Voila qui a consacré son talent à la mosaïque. Nous reproduisons aujourd'hui l'image de sa dernière œuvre, la Vierge et l'Enfant, qui a été, il y a peu de jours, posée au dessus de la porte d'une ancienne église d'Athènes de style byzantin. Le talent original de Mlle Voila qui fit ses études en Allemagne, lui promet une carrière des plus brillantes.

Les confiseurs ont enfin une présidente. Mme Hélène Constantopoulos est la première femme grecque qui est à la tête d'un corps de métier. Pour le moment elle s'occupe des impôts que les confiseurs payent pour les petites tables qui dans notre ville encomblent les trottoirs, et de maintes autres questions professionnelles.

La soixante dixième anniversaire de Romain Rolland a été fêté à Athènes par une conférence, au cours de la quelle Mmes Casandzaki, Ourani, Photopoulou, et Mrs Michalopoulos et Varnalis ont parlé de l'œuvre littéraire, humanitaire, pacifiste et politique de l'illustre écrivain français, et par différents articles de journaux, analysant l'œuvre du grand écrivain.

Ποιέ
Συντά.

...αὐτὸ εἶνε
τὸ κυριώτερον γνώρισμα
τῶν ζυμαρικῶν

ΑΒΕΖ

καὶ ὀφείλεται εἰς τὰς μοναδικὰς ἐν Ἑλλάδι καὶ Παγκοσμίως
τελειότερας ἐγκαταστάσεις
ἐπράνσεως τῶν ἐργοστασίων
τῆς συστήματος BARDUCCI

Πωλοῦνται
εἰς ὅλα τὰ καλὰ
'Εδωδιμπολεῖα

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ
ΑΝ. Β. ΧΑΪΤΑΣ

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 27-ΑΘΗΝΑΙ
= ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ 24-405 =

ΟΝΤΟΥΛΑΣΙΟΝ
PERMANANT
ΟΝΤΟΥΛΑΣΙΟΝ ΜΑΡΣΕΛ
Δρχ. 125
Κτενίσματα χορῶν
ΜΕΓΑΣΟ. ΚΑΠΠΟΣ

Χαρ. Τρικούπη 13
ΑΘΗΝΑΙ
Εἰδικευθεὶς ἐπὶ τετραετίαν εἰς
ΠΑΡΙΣΙΟΥΣ

ΑΓΝΟΝ ΒΟΥΤΥΡΟΝ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

ΕΛΕΝΗΣ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ

Υποστηρίζετε τὴν ἐγχώριον
βιομηχανίαν ἀγοράζουσαι τὸ
φρεσκώτατο βούτυρό μου
κατ' εὐθείαν ἀπὸ τὴν Κέρ-
κυραν γιὰ τὸ τσάϊ σας γιὰ
τὰ γλυκά σας γιὰ τὰ φα-
γητά σας.

ΕΛΕΝΗ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ
ΚΑΝΙΓΓΟΣ 6
Τηλέφ. 23-163

ΠΡΩΙ ΚΑΙ
ΒΡΑΔΥ **OREODONT** ΔΑΜΒΕΡΓΗ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ — ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1893

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΙΣ ΤΑΣ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑΣ ΠΟΛΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΕΙΣ ΑΡΙΘΜΟΝ ΠΑΣΗΣ ΑΛΛΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΝ ΑΓΓΛΙΑ, ΑΙΓΥΠΤΩ ΚΑΙ ΚΥΠΡΩ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΙΔΡΥΘΕΙΣ ΥΠΟ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

THE BANK OF ATHENS TRUST COMPANY 205, West 33rd Str. NEW YORK

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΕΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ ΕΝ ΟΨΕΙ ΚΑΙ ΕΠΙ ΠΡΟΘΕΣΜΙΑ

ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΤΡΑΠΕΖΙΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΥΠΟ ΤΟΥΣ ΜΑΛΛΟΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑΣ ΟΡΟΥΣ

Νομικόν Γραφείον

Έθνικοῦ Συμβουλίου Έλληνίδων

ΠΑΡΕΧΕΙ ΔΩΡΕΑΝ ΣΥΜΒΟΥΛΑΣ

Έκάστην Πέμπτην 12-1 μ. μ.

Όδός Άλεξάνδρου Σούτσου 26

**ΡΑΠΤΕΤΕ ΔΙ' ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ ΑΚΟΠΩΣ ΚΑΙ ΤΑΧΕΩΣ
ΜΕ ΤΟΝ ΗΛΕΚΤΡΟΚΙΝΗΤΗΡΑ ΣΙΓΓΕΡ**

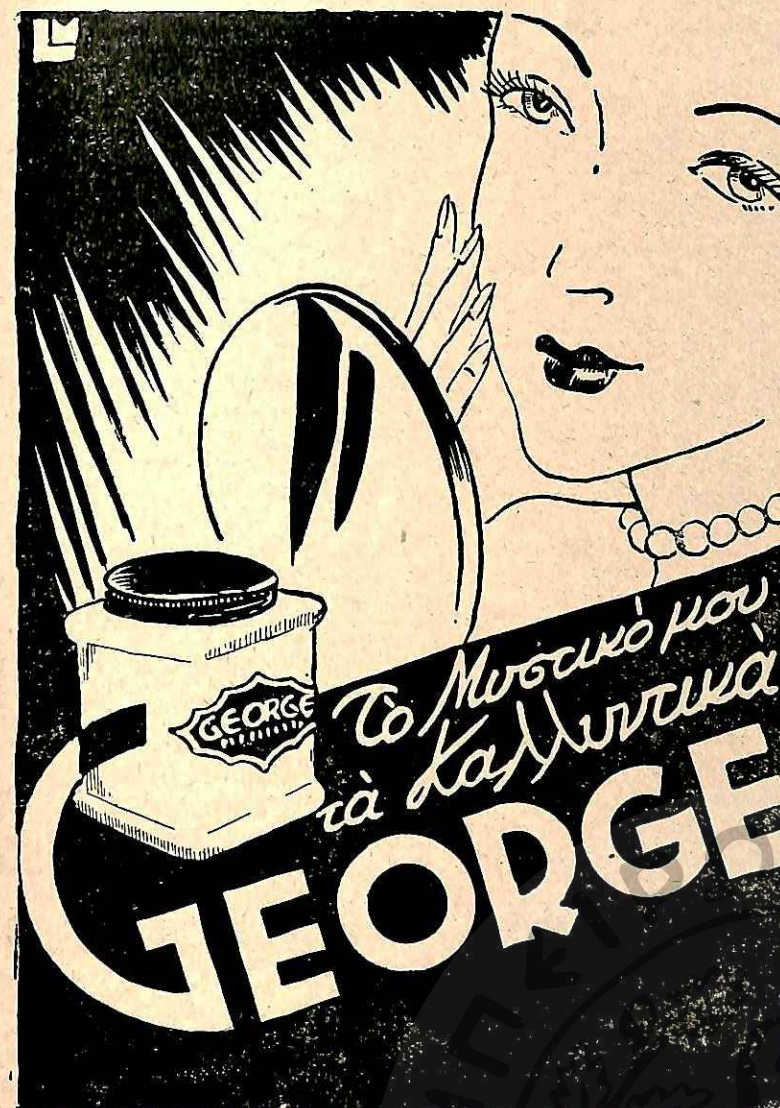
Έφαρμόζεται με μίαν βίδα εις οίανδήποτε ραπτομηχανήν.
Παρέχεται ΔΩΡΕΑΝ πρὸς δοκιμήν ἐπὶ 8 ΗΜΕΡΑΣ.

ΔΩΡΕΑΝ διδασκαλία κεντημάτων καὶ διαφόρων Ποικιλ-
μάτων με τὸν ΜΑΛΛΟΡΡΑΦΕΑ ΣΙΓΓΕΡ καθὼς καὶ
κοπτικῆς με ΙΧΝΑΡΙΑ ΣΙΓΓΕΡ δι' ἐσωτερικὰ καὶ ἔξω-
τερικὰ φορέματα ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παιδῶν. = =

**ΡΑΠΤΟΜΗΧΑΝΑΙ ΣΙΓΓΕΡ
ΜΕ ΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΜΕΤΡΗΤΟΙΣ**

**ΠΡΩΙ ΚΑΙ
ΣΤΑΔΥ ΟΡΕΟΔΟΝΤ ΔΑΜΒΕΡΓΗ**

Βελούδινο δέρμα θ' ἀπο-
κτήσετε καὶ σεῖς με τὴν
τακτικὴν χρῆσιν τῆς κρέ-
μας ἡμέρας VANISHING
CREAM (B A N I Σ I Γ K
K P H M) καὶ τῆς πούδρας

GEORGE

Ἡ πούδρα GEORGE, λε-
πτὴ σὰν ἀχνὸς λουλου-
διοῦ, κατασκευάζεται εἰς
δέκα ἐκλεκτοὺς χρωματι-
σμοὺς καὶ εἶνε διακριτικὰ
ἀρωματισμένη, ὥστε νὰ
ἐναρμονίζεται με τὸ ἄρωμα
τῆς προτιμήσεώς σας ποὺ
φορεῖτε. Μία ἐλαφρὰ ἐπί-
στρωσις τὸ πρωῒ καὶ μία
τὸ ἀπόγευμα εἶνε ἄрке-
ται δι' ὅλην τὴν ἡμέραν.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ
ΚΑΙ

ΔΙΑΡΚΗΣ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗ
A. ΣΑΡΟΓΛΟΥ

ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 5 ΤΗΛ. 20-918

Ένα ὥραϊο φόρεμα συμπληρώνεται με ἓνα ὥραϊο
ΠΑΠΟΥΤΣΙ, Κυρία μου θὰ τὸ βρῆτε με τὸ δυσκολώ-
τερο γούστο στὸ Κατάστημα ΞΕΝΑΚΗ

Πανεπιστημίου 40

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
ΙΔΡΥΤΗΣ
1841

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1841

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ ΚΑΙ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ ΔΡΧ. 1.205.000.000

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ (ΤΗ. 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1935) „ 9.959.000.000

ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ
ΙΩΑΝ. Α. ΔΡΟΣΟΠΟΥΛΟΣ

ΥΠΟΔΙΟΙΚΗΤΗΣ
ΑΛΕΞ. Γ. ΚΟΡΙΖΗΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ:

Ἅγιος Νικόλαος (Κρήτη)	Θήβαι	Μεσσήνη
Ἀργίνοιον	Θήρα	Μιτυλήνη
Ἀγνιά	Ἰθάκη	Ναύπακτος
Ἀθήναι:	Ἰστιαία (Ξηροχώριον)	Ναύπλιον
Ὑπ/μα, ὁδὸς Μητροπόλεως 9	Ἰωάννινα	Νιγρίτα
> ἐν Καλλιθέᾳ	Καβάλλα	Ξάνθη
> ἐν Νέᾳ Ἰωνίᾳ	Καλάβρυτα	Ὀρεστιάς
> ἐν Παγκρατίῳ	Καλάμαι	Παξοὶ
Αἴγιον	Καλαμπάκα	Παπάδος (Μυτιλήνης)
Ἀλεξανδρούπολις	Καρδίτσα	Πάτραι
Ἀλμυρὸς	Καρλόβασι (Σάμου)	Πειραιεὺς
Ἀμαλιάς	Καρπενήσιον	Πλωμάριον (Μυτιλήνης)
Ἀμύνταιον (Σόφοβις)	Καρναὶ (Ἅγιον Ὄρος)	Πόρος
Ἀμφίλεια	Καστοριά	Ποταμὸς
Ἀμφισσα	Κατερίνη	Πρέβεζα
Ἄνδρος	Κέρκυρα	Πύλος
Ἀργοστόλιον	Κιλκίς	Πύργος
Ἄρτα	Κοζάνη	Ρεθύμνη (Κρήτης)
Ἀταλάντη	Κομοτινή	Σέρραι
Βάμος (Κρήτη)	Κόρινθος	Σητεία (Κρήτης)
Βέροια	Κύθηρα	Σικωνία (Κιάτον)
Βόλος	Κύμη	Σκιάθος
Γρεβενὰ	Κυπαρισσία	Σουφλίον
Γύθειον	Λαγκαδᾶς	Σπάρτη
Δημητσάνα	Λαμία	Σύρος
Διδημότειχον	Λάρισσα	Τοίκικαλα
Δράμα	Λεβάδεια	Τοίπολις
Ἐδεσσα	Λευκάς	Φάρσαλα
Ἐλασσών	Λήμνος	Φλώρινα
Ἐλευθεροῦπολις (Πράβιον)	Λιμὴν Βαθέως (Σάμου)	Χαλκίς
Ζάκυνθος	Μεγαλόπολις	Χανιά (Κρήτης)
Ἡράκλειον (Κρήτης)	Μεσολόγγιον	Χίος
Θεσσαλονίκη		

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ : ΕΝ ΑΙΓΥΠΤῳ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ: Rue Stamboul No 17

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΚΑΪΡῳ: Rue Emad el Dine No 17

ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΝ ΕΝ ΖΑΓΑΖΙΚ: Rue Tewfiki

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ εἰς ὅλας τὰς χώρας τοῦ Ἐξωτερικοῦ

HELLENIC BANK TRUST COMPANY, NEW YORK: 51 Maiden Lane

Ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, συμφώνως μετὰ τοὺς νόμους τῆς Πολιτείας τῆς Νέας Ὑόρκης, πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐν Ἀμερικῇ Ἑλλήνων

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΟΛΟΣΧΕΡῶΣ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΑ \$ 1.350.000